

”Cei care au privilegiul de a ști au datoria de a acționa.” — Albert Einstein

PULSUL GEOSTRATEGIC

Nr. 306 Ianuarie - Februarie 2026 | www.pulsulgeostrategic.ro

EUROPA

**Noua multipresiune:
Europa în centrul
con competiției strategice
globale**

Pag. 34

EUROPA - BALCANII DE VEST

**Analiză Geopolitică a
Bosniei și Herțegovinei
în cadrul Complexului
Regional**

Pag. 41

EUROPA

**Autonomia strategică a
Europei este un mit –
contează doar puterea
dură și capacitatea
industrială**

Pag. 37

EUROPA ȘI NATO

P.O.L.A.N.D - Orchestrarea paralelă a apărării naționale, atlantice interconectate și europene

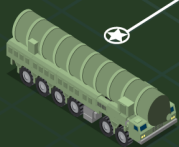
Pag. 6

EUROPA - REGIUNEA MĂRII NEGRE

**Concurența naval-
strategică și securitatea
energetică în 2026**

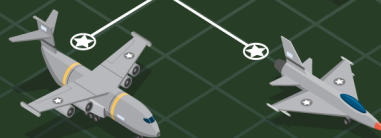
Pag. 53

EUROPA - BALCANII DE VEST

**Securizarea Rutei
Balcanice: Rolul Ankarei în
stabilitatea regională și
dinamica multipolară**

Pag. 50

EUROPA

**Securitatea și Apărarea
Comună a UE: evoluții
recente și perspective
strategice pentru 2026**

Pag. 25

CUPRINS

04

EDITORIAL

Evoluții complexe la nivel regional și impredictibilitate în creștere la nivel global

06

EUROPA ȘI NATO

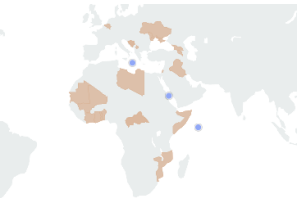
P.O.L.A.N.D - Orchestrarea paralelă a apărării naționale atlantice interconectate și europene

16

EUROPA - INDIA

Acordul comercial UE-India: ”Mama tuturor acordurilor; Diversificarea strategică aduce India pe scena mondială”

25

EUROPA

Politica de Securitate și Apărare Comună a UE: evoluții recente și perspective strategice pentru 2026

34

EUROPA

Noua multipresiune: Europa în centrul competiției strategice globale

37

EUROPA

Autonomia strategică a Europei este un mit - contează doar puterea și capacitatea industrială

41

EUROPA - BALCANII DE VEST

Analiză geopolitică a Bosniei și Herțegovinei (BiH) în cadrul Complexului Regional de Securitate – Balcanii de Vest

50

EUROPA - BALCANII DE VEST

Securizarea Rutei Balcanice: Rolul cheie al Ankarei în stabilitatea regională și dinamica multipolară

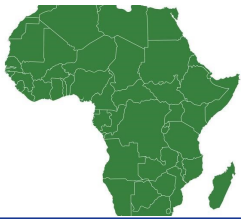

53

EUROPA - REGIUNEA MĂRII NEGRE

Regiunea extinsă a Mării Negre în era instabilității maritime: concurența navală-strategică și securitatea energetică în 2026

CUPRINS

59

AFRICA

De la vulnerabilitate la reziliență: navigarea mediului complex de securitate al Africii

65

ORIENTUL MIJLOCIU - IRAN

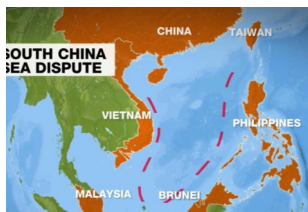
Evoluții istorice și actuale ale situației din Iran și posibile efecte generate la nivel regional și internațional

71

CRIZA ORDINII INTERNAȚIONALE

De la hegemonie liberală la hegemonie tranzacțională: Trump și criza ordinii internaționale

84

ASIA - REGIUNEA MĂRII CHINEI DE SUD

Marea Chinei de Sud: Tensiuni regionale și mișcările strategice ale Chinei

88

CAPACITATEA DE DESCURAJARE - ESENȚIALĂ ÎN EUROPA

Somnambulii sunt din nou la cârma Europei!

EDITORIAL

Evoluții complexe la nivel regional și impredictibilitate în creștere la nivel global

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

”Nu cea mai puternică specie supraviețuiește, nici cea mai inteligentă, ci cea mai adaptată la schimbare.”

Charles Darwin

În 2020, eu am indentificat ca fiind necesară și utilă la vremea respectivă, în plan geopolitic și geostrategic, o analiză cu titlul ”Multipolarismul și evoluțiile de securitate la nivel regional, elemente definitorii pentru viitoarea arhitectură geopolitică”, lucru pe care l-am materializat în 17 august. Am ținut să subliniez acest lucru pentru că și în prezent dinamica și predictibilitatea mediul geopolitic și geostrategic sunt din ce în ce mai puternic influențate de transformările uneori de înțeles, dar de cele mai multe ori de neînțeles a relațiilor dintre principalii actori globali, precum și de creșterea libertății de acțiune și influenței unor noi actori regionali. Într-un astfel de context, liderii politici și echipele lor de consilieri au în vedere evoluțiile în ceea ce privește distribuția puterii și influența diverșilor actori statali sau non-statali la nivel regional și global și, implicit, vor să determine cel mai potrivit curs de acțiune pentru realizarea principalelor obiective naționale.

Sursa: <https://rmaindia.org/study-finds-global-uncertainty-outpacing-traditional-risk-frameworks/>

Analizând cu atenție transformările ce au avut loc până acum sau continuă să se desfășoare la nivel regional și global, putem observa că acestea se desfășoară cu o dinamică din ce în ce mai accentuată și sunt marcate de schimbări profunde în ceea ce privește capacitatea statelor de realizare a unor zone de influență. Legătura dintre regionalism și securitate devine și mai evidentă odată cu dezvoltarea conceptului de ”nou regionalism”. Această metamorfoza a regionalismului, de la dimensiunile sale aproape exclusiv economice către o mișcare multi-sectorială foarte complexă, care implică probleme politice, sociale, culturale, economice, de apărare și de securitate în sensul cel mai larg, transformă organizațiile, alianțele și înțelegerile regionale și induce percepția că sunt cele mai potrivite pentru a răspunde acelor provocări care fac din procesul de apărare și securitate un bun public regional.

În prezent, a devenit foarte clară escaladarea conflictelor regionale, acest lucru devenind o amenințare principală la adresa stabilității globale, datele, informațiile și analizele de nivel strategic indicând cel mai înalt nivel de violență de la cel de-al Doilea Război Mondial. Aceste conflicte sunt din ce în ce mai internaționalizate, cu foarte multe țări implicate în activități dincolo de granițele lor, provocând perturbări masive ale sistemelor globale, economice și umanitare. Experții au identificat conflictele armate statale regionale ca fiind principalul risc imediat, depășind preocupările anterioare privind economia și, pe termen scurt, riscurile de mediu.

Alți diverși experți avertizează la nivel internațional că lumea se află într-o "recesiune geopolitică", în care multilateralismul tinde să eșueze, iar puterea se fragmentează. Se așteaptă ca perioada 2026-2027 să fie caracterizată de turbulențe continue, cu riscuri ridicate de escaladare ulterioară. De la începutul anului 2026, peisajul securității globale este definit de amenințări "convergente", în care conflictele regionale de mare intensitate, coerciția economică și perturbările tehnologice se intersectează pentru a crea o lume volatilă și multipolară.

Principalele puncte de criză regionale și impactul lor global sunt:

- **Orientul Mijlociu (Israel, Fâșia Gaza, Liban, Iran, Yemen):** Actuala situație conflictuală din regiune, intensificată de războiul din Fâșia Gaza, s-a extins în Liban și a implicat izbucnirea actualului conflict între Iran și Israel, la care participă și SUA, rezultând victime civile semnificative și amenințări asupra rutelor maritime vitale și, implicit, asupra transporturilor maritime, mai ales în domeniul resurselor energetice, fapt care pune sub o presiune enormă domeniul economic la nivel regional și global. Regiunea se afla într-o stare de criză "suspendată" ca urmare a războiului din Fâșia Gaza, din 2025, și caracterizată prin "pace armată", dar acum trecând la un "război regional", printre punctele cheie ale actualului conflict din Orientul Mijlociu numărându-se potențialul colaps economic al Libanului și amenințarea și influența regională continuă a Iranului. După escaladarea cinetică din 2025, există în continuare potențialul unei "Faze a 2-a" de conflict direct în Orientul Mijlociu cu implicarea masivă și a altor actori internaționali.

- **Ucraina-Rusia:** Acest război în plină desfășurare continuă să amplifice instabilitatea globală, influențând securitatea energetică, aprovizionarea cu alimente și siguranța regională în Europa de Est, fiind catalogat ca o bătălie de uzură de mare intensitate, cu victime combinate care ar putea ajunge la 2 milioane până în această primăvară a anului 2026.

- **Sudan și Sahel:** Un război civil sever în Sudan a creat una dintre cele mai mari crize umanitare din lume, cu violență pe scară largă și strămutări masive de populație.

- **Asia-Pacific (Taiwan, Marea Chinei de Sud, Myanmar):** Tensiunile accentuate dintre China și Taiwan, precum și războiul civil în curs de desfășurare din Myanmar, care implică peste 1.200 de grupări armate, prezintă riscuri semnificative de confruntări mai ample, cu impact major. În același context, este imperios necesar a se aminti despre rivalitatea SUA-China. Tensiunile crescând din zona Taiwan constituie o amenințare cu "probabilitate moderată/impact ridicat", China sporind presiunea militară, economică și politică. În altă ordine de idei, războiul civil fragmentat în Myanmar a dus la peste 90.000 de morți din 2021, junta militară organizând alegeri simulate la începutul anului 2026.

- **Etiopia-Eritreea:** O criză iminentă în Cornul Africii, cu reînarmare și războaie din umbră, riscă izbucnirea unei "conflagrații regionale".

- **Conflictul hibrid NATO-Rusia:** Rusia se implică din ce în ce mai mult în presiuni generate prin dezinformare și spionaj pentru crearea unei "zone gri" împotriva membrilor NATO și amenințând infrastructura critică din întreaga Europă.

- **Alte zone:** Conflictul din Haiti, Somalia și Republica Democrată Congo contribuie, de asemenea, la un peisaj regional și global mult mai periculos și cu un nivel de impredictibilitate într-o creștere accentuată.

Drept urmare, declinul organizațiilor și normelor internaționale și dependența crescută de forță au sporit pericolul proliferării amenințărilor nucleare și al războiului tehnologic, inclusiv al atacurilor cibernetice bazate pe inteligență artificială.

În concluzie, anul 2026 este considerat un punct de cotitură în care "iluzia unei ordini globale previzibile" s-a evaporat, înlocuind-o cu o stare "policriză" care combină conflictul regional cu perturbări economice și tehnologice produse la nivel global.

EUROPA ȘI NATO

P.O.L.A.N.D - Orchestrarea paralelă a apărării naționale, atlantice interconectate și europene

Emilia STEFANKIEWICZ (Polonia)

1. Introducere

Polonia ocupă o poziție importantă, la intersecția dintre Europa continentală și cea maritimă, o condiție care a generat din punct de vedere istoric atât vulnerabilitate, cât și relevanță strategică. Halford Mackinder a observat că un control asupra Europei de Est determină accesul la nucleul eurasiatic (Mackinder, 1904). Nicholas J. Spykman a reformulat ulterior aceeași perspectivă structurală din direcția opusă, argumentând că Rimland este regiunea intermediară dintre Heartland și mările marginale și că, controlul asupra acestei centuri intermediare determină echilibrul de putere în Eurasia (Spykman, 1944). Luate împreună, aceste perspective situează Polonia ca un coridor expus presiunii continentale, fiind în același timp integrat într-un sistem de rețea mai larg. Prin urmare, arhitectura de securitate contemporană a Poloniei este cel mai bine înțeleasă ca un răspuns la dualitatea structurală.

Acest articol susține mai întâi că răspunsul Poloniei la expunerea geografică a luat formă instituțională prin ancorarea duală la NATO și Uniunea Europeană (UE). NATO descurajează coerciția prin agregarea capacității militare și a angajamentelor din cadrul Alianței. UE instituționalizează reziliența prin scalarea infrastructurii, a capacității industriale, a rezistenței sistemice și a profunzimii economice. Luate împreună, acestea formează straturi complementare ale aceleiași arhitecturi de securitate. Prin urmare, poziția strategică a Poloniei constă în capacitatea sa de a opera ca statul care conectează ambele sisteme din punct de vedere operațional.

În al doilea rând, susține că realismul definește necesitatea descurajării în condiții de anarhie, subliniind primatul capacității credibile și al ancorării Alianței. Instituționalismul liberal explică modul în care instituțiile multiplică capacitatea națională prin consolidarea rezilienței sistemice. Aceste cadre descriu diferite etape ale aceluiași lanț causal: descurajarea protejează suveranitatea, în timp ce instituțiile susțin fundamentele materiale care fac descurajarea credibilă în timp.

În al treilea rând, articolul examinează modul în care această logică structurală este transmisă prin conducerea politică, concentrându-se pe orientările complementare ale președintelui Karol Nawrocki și ale prim-ministrului Donald Tusk. Acționând în cadrul unor arene instituționale distincte, K. Nawrocki consolidează ancorarea NATO, credibilitatea Alianței și primatul securității stricte, în timp ce D. Tusk consolidează integrarea UE, profunzimea instituțională și reziliența sistemică. Dacă sunt sincronizate strategic cu bunăvoința și NUMAI ATUNCI, aceste roluri ar putea transforma diferențierea politică în capacitate cumulativă a statului, permițând Poloniei să își asigure atât instrumentele militare, cât și cele instituționale necesare pentru apărarea statalității sale.

În al patrulea rând, articolul propune un model unificator. Geografia intermediară a Poloniei generează două cerințe - descurajarea și reziliența. Acestea sunt operaționalizate prin NATO (descurajarea) și UE (reziliența). Realismul și instituționalismul liberal oferă lentilele explicative pentru fiecare cerință, în timp ce conducerea executivă determină dacă cele două instrumente sunt sincronizate strategic sau sunt fricționale din punct de vedere politic.

2. De la Cortina de Fier la Umbrelele de Fier

De la sfârșitul Războiului Rece, strategia de securitate a Poloniei a fost modelată printr-un proces dual de integrare instituțională, menit să depășească atât vulnerabilitatea istorică, cât și slăbiciunea structurală. Această dualitate este rezultatul cumulativ al experienței Poloniei din secolul al XX-lea sub Cortina de Fier și al efortului său de după 1989 de a traduce memoria istorică în capital strategic durabil. Drept urmare, postura de securitate contemporană a Poloniei este ancorată istoric în două ordini instituționale distincte: Alianța Nord-Atlantică și Uniunea Europeană. Aceste ancore au apărut secvențial ca răspuns la diferite categorii de risc după sfârșitul Războiului Rece și nu au fost niciodată concepute ca substituite echivalente. În acest sens, traiectoria Poloniei de după Războiul Rece poate fi interpretată ca o tranziție de la viața sub Cortina de Fier la adăpostul sub două "Umbrele de Fier" distincte, dar complementare: NATO în domeniul securității stricte și al descurajării și Uniunea Europeană în sfera instituțional-economică. Aderarea la NATO, în 1999, a fost urmărită ca o consolidare a securității, în timp ce aderarea la UE, în 2004, a fost încadrată în primul rând ca un proiect de modernizare, convergență economică și stabilizare instituțională.

Încă de la început, apartenența la NATO a fost înțeleasă în Polonia ca o garanție strictă de securitate. Nucleul juridic al acestei funcții de descurajare este codificat în articolul 5 din Tratatul Atlanticului de Nord, care prevede că "un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele în Europa sau America de Nord va fi considerat un atac împotriva tuturor" (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949). Pentru elitele strategice poloneze, această clauză a rezolvat dilema centrală post-Război Rece a credibilității descurajării pe flancul estic. Această înțelegere corespunde îndeaproape premisei realiste articulate de politologul Kenneth Waltz: în condiții de anarhie, credibilitatea depinde de capacitățile pe care statele le pot genera și de aranjamentele pe care le pot susține (Waltz, 1979), plasând apărarea colectivă nu în opoziție cu suveranitatea, ci ca o extensie funcțională a acesteia (Waltz, 1979). Analitic, NATO îndeplinește o singură funcție structurală: instituționalizează descurajarea prin transformarea angajamentelor de apărare colectivă, a proceselor de planificare și a obiectivelor de capabilități într-un mecanism credibil care crește costul așteptat al agresiunii (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949; Waltz, 1979). Istoricul polonez Andrzej Nowak descrie aderarea la NATO ca pe o "întoarcere în Occident", dar analitic, el indică și scopul central: integrarea într-o ordine de securitate concretă, capabilă să descurajeze puterea Rusiei (Nowak, 2018). Astfel, NATO a funcționat ca principala Umbrelă de Fier a Poloniei în sens strict militar, înlocuind vulnerabilitatea și ambiguitatea strategică cu descurajarea susținută de alianțe, păstrând în același timp prioritatea realistă a supraviețuirii (Nowak, 2018).

În termeni de planificare a capabilităților, această interpretare a produs o ierarhie durabilă a priorităților. NATO a fost tratat ca sursa principală de descurajare, planificare operațională și credibilitate a Alianței, în timp ce modernizarea și cheltuielile pentru apărare au fost din ce în ce mai mult aliniată la cerințele Alianței. Nici măcar criticii transformării post-1989 din cadrul erudiției conservatoare nu au contestat această evaluare. Șeful Biroului de Securitate Națională, Sławomir Cenckiewicz, notează că, în ciuda disputelor politice interne, "apartenența la NATO a fost percepută pe întreg spectrul politic ca singura garanție realistă a suveranității Poloniei într-un mediu de securitate post-imperial" (Cenckiewicz, 2016). În acest sens, NATO a definit în mod constant ce trebuie apărat și ce capabilități trebuie să existe. Logica protectoare a Alianței a funcționat ca un scut strategic, dar unul care presupunea investiții naționale, credibilitate și angajament politic susținut, reflectând observația ulterioară a lui Waltz conform căreia "prima preocupare a statelor nu este de a maximiza puterea, ci de a-și menține poziția în sistem" (Waltz, 1979). Luate împreună, aceste elemente juridice și de planificare a capabilităților constituie un singur mecanism de descurajare (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949; Cenckiewicz, 2016).

Aderarea la Uniunea Europeană a urmat o logică strategică diferită. Deși considerațiile de securitate erau prezente în fundal, UE a fost abordată în primul rând ca un cadru pentru dezvoltarea economică,

alinierea reglementărilor și recuperarea decalajelor infrastructurale. Uniunea nu s-a prezentat ca o alianță militară, ci a pus accent pe coeziune, integrare și prosperitate. Această distincție este înrădăcinată în limbajul strategic al UE. După cum a recunoscut ulterior Uniunea Europeană, "UE nu este o alianță militară, dar trebuie să poată acționa autonom atunci când este necesar și cu parteneri ori de câte ori este posibil" (Serviciul European de Acțiune Externă, 2016). Analitic, Uniunea Europeană îndeplinește o singură funcție structurală: generează reziliență sistemică prin consolidarea infrastructurii, a profunzimii economice, a coerenței reglementărilor și a conectivității logistice necesare pentru a susține securitatea în condiții de stres geopolitic (Serviciul European de Acțiune Externă, 2016).

În această configurație, UE a evoluat într-o a doua Umbrelă de Fier a funcțiilor instituționale, economice și de infrastructură. În cazul Poloniei, apartenența la UE s-a tradus într-un acces fără precedent la fonduri structurale și de coeziune care au remodelat fundamentele materiale ale statului. Investițiile la scară largă în transporturi, energie și infrastructura digitală au intensificat mobilitatea, reziliența și profunzimea economică, atribute din ce în ce mai relevante pentru planificarea apărării (Comisia Europeană, 2023). Această funcție de reziliență reflectă argumentul instituționalist liberal avansat de Robert Keohane, conform căruia instituțiile cresc capacitatea statelor de a susține cooperarea și de a absorbi șocurile sistemice. Instituționalismul liberal explică de ce profunzimea instituțională consolidează securitatea; Uniunea Europeană oferă cadrul operațional prin care această reziliență este generată material. (Keohane, 1984).

Investițiile în infrastructură constituie o componentă materială a acestei funcții de reziliență, sporind mobilitatea, profunzimea economică și rezistența sistemică în condiții de stres geopolitic. După cum a subliniat Paweł Markiewicz de la Institutul Polonez pentru Afaceri Internaționale, integrarea Poloniei în structurile economice europene a creat "un mediu material și instituțional care consolidează indirect securitatea prin creșterea capacității statului de a absorbi șocurile și de a sprijini operațiunile aliate" (Markiewicz, 2018). Această dinamică reflectă conceptul liberal-instituționalist mai larg de "interdependență complexă", în care, așa cum susțin Keohane și Joseph Nye, "statele sunt conectate prin canale multiple, iar forța militară nu este întotdeauna cel mai eficient instrument de putere" (Keohane & Nye, 2012).

Această divergență a produs o ancorare asimetrică, dar complementară. NATO a funcționat ca un cadru de securitate strictă al Poloniei, în timp ce UE a evoluat într-un factor secundar, dar din ce în ce mai important, care facilitează capacitatea relevantă pentru apărare. Sociologul și teoreticianul politic Zdzisław Krasnodębski surprinde succint această distincție, argumentând că "pentru statele de pe flancul estic, integrarea europeană nu a fost niciodată un înlocuitor pentru garanțiile de securitate, ci mai degrabă un instrument care le-ar putea sprijini indirect" (Krasnodębski, 2009). UE nu a înlocuit NATO, dar a redus treptat costurile economice și de infrastructură ale îndeplinirii obligațiilor Alianței (Krasnodębski, 2009). Luate împreună, aceste două traiectorii constituie capitalul strategic acumulat al Poloniei. Deceniile de participare la alianțe, construirea credibilității și investiții în infrastructură au poziționat Polonia simultan ca stat NATO în prima linie și ca beneficiar major al integrării europene. Este esențial faptul că acest capital nu este static. Valoarea sa strategică depinde de capacitatea de a converti alinierea instituțională moștenită în capacități actuale, în condiții geopolitice în schimbare (Nowak, 2018; Krasnodębski, 2009). Astăzi, povestea instituțională se intersectează cu diferențierea politică internă. Rădăcinile interpretării greșite persistente se află în diagnosticele divergente de după 1989 care au modelat cele două tabere politice majore ale Poloniei: Lege și Justiție și Coaliția Civică. Partidele au ieșit la iveală din evaluări diferite ale ceea ce amenința cel mai mult durabilitatea statului polonez după transformare. În termeni analitici, aceste diagnostice corespund îndeaproape unei diviziuni clasice în teoria relațiilor internaționale între realism și instituționalism liberal (Waltz, 1979; Keohane, 1984).

Pentru mediul din care a apărut Legea și Justiția, problema centrală a celei de-a Treia Republici era fragilitatea statului: instituții de securitate slabe, dependență geopolitică și absența unei subiectivități reale față de actorii mai puternici. Acest diagnostic apare clar în documentele fondatoare ale partidului. Statutul Legii și Justiției definește scopul partidului ca fiind acțiune "pentru binele comun, consolidarea statului, protejarea drepturilor și libertăților cetățenilor și urmărirea justiției sociale" (Prawo i Sprawiedliwość, 2001). Această convingere a fost articulată explicit de Jarosław Kaczyński, cofondator al partidului. El a descris statul post-1989 ca fiind "inabil să apere eficient interesele cetățenilor săi, un stat slab, vulnerabil la presiuni și lipsit de subiectivitate reală" (Kaczyński, 2001). După cum a afirmat ulterior Kaczyński: "Fără un stat suveran nu există democrație, dezvoltare și securitate. Suveranitatea nu este o abstracțiune - este o condiție a acțiunii statului real" (Kaczyński, 2005). Din această premisă rezultă o ierarhie clară: apărarea nu este un sector, ci fundamentul unei comunități politice. Diagnosticul articulată de Lege și Justiție este structural realist. Realismul pornește de la premisa că sistemul internațional este anarhic și că statele se bazează în cele din urmă pe propriile capacități pentru a supraviețui, așa cum a fost articulată de juristul Hans Morgenthau și rafinat ulterior de Kenneth Waltz (Morgenthau, 2006; Waltz, 1979). Aceste principii teoretice sunt traduse în realitate operațională prin intermediul unor instituții concepute pentru a

implementa descurajarea și reziliența în condiții de constrângere structurală (Waltz, 1979; Keohane, 1984). Din această perspectivă, instituțiile pot constrânge comportamentul, dar nu elimină asimetriile de putere sau presiunea coercitivă, întărind presupunerea realistă că securitatea trebuie să fie bazată pe capacitate autonomă înainte de a putea fi pusă în comun (Morgenthau, 2006; Waltz, 1979).

Prin contrast, Coaliția Civică, înrădăcinată în tradiția anterioară a Platformei Civice, a diagnosticat principala amenințare la adresa durabilității statului ca fiind periferia dezvoltării. Statutele sale definesc obiectivele partidului în ceea ce privește dezvoltarea civilizațională și economică, consolidarea instituțiilor democratice, statul de drept și protejarea drepturilor individuale (Platforma Obywatelska, 2007). Diagnosticul asociat Coaliției Civice se aliniază logicii instituționalismului liberal, în care instituțiile funcționează ca multiplicatori ai capacității, mai degrabă decât ca substituiți pentru statalitate (Keohane, 1984; Keohane & Nye, 2012). Din acest punct de vedere, integrarea în Uniunea Europeană a funcționat ca un mecanism de consolidare a capacităților (Keohane, 1984; Keohane & Nye, 2012). Aceste traiectorii au produs două căi distincte către același obiectiv final: securitatea. Legea și Justiția au abordat securitatea din perspectiva amenințării și supraviețuirii, conducând în mod natural la apărare, descurajare și ancorare în NATO. Coaliția Civică a abordat securitatea din perspectiva capacității, conducând la inovație, infrastructură, reziliență și integrare în UE (Krasnodebski, 2009; Platforma Obywatelska, 2007). În mod crucial, aceste cadre nu se exclud reciproc. Ele ocupă poziții diferite de-a lungul aceluiași lanț causal. Înțelegând astfel, tensiunea dintre logica apărării centrată pe NATO și logica integrării centrate pe UE nu este o dovadă de incoerență. Reflectă două răspunsuri teoretic fundamentate la aceeași problemă istorică: cum poate un stat de dimensiuni medii care iese de sub Cortina de Fier să își asigure autonomia și reziliența sub două Umbrele de Fier complementare, într-un sistem modelat simultan de politica puterii și interdependența instituțională? (Waltz, 1979; Keohane, 1984; Keohane & Nye, 2012).

Plasată într-o perspectivă intelectuală mai amplă, această complementaritate nu este o anomalie a politicii contemporane, ci o revenire la înțelegerea clasică a politicii în sine. Termenul "politică" a fost stabilizat de Aristotel, care a folosit cuvântul grecesc πολιτικά (politiká) ca titlu al lucrării sale Politică. Din acest titlu derivă sensul analitic al politicii: o reflecție asupra guvernării, puterii, instituțiilor și binelui comun. Πολιτικά însemna literal "afacerile polisului", adică aspecte legate de organizarea comunității civice. După cum scrie Aristotel, "comunitatea politică există de dragul de a trăi bine". (Aristotel, 1932) Această concepție aristotelică a devenit punctul de referință fundamental pentru întreaga tradiție occidentală a gândirii politice, iar citită prin această lentilă, divergența precedentă dintre realism și instituționalismul liberal apare într-o lumină diferită: aceste cadre nu sunt proiecte morale concurente sau expresii ale unor valori incompatibile, ci răspunsuri distincte la aceeași întrebare aristotelică despre cum ar trebui organizată comunitatea politică astfel încât să poată dăinui și să permită bunăstarea colectivă (Aristotel, 1932). Prin urmare, dacă această dualitate devine o sursă de paralizie sau o sursă de avantaj strategic nu este predeterminat, ci depinde de modul în care ambele părți ale scenei politice poloneze aleg să răspundă (Aristotel, 1932).

3. Potențialul contingentului

Semnificația strategică a Poloniei derivă nu numai din geografia abstractă, ci și din distribuția contemporană a puterii în Eurasia. La est se află o putere continentală, Rusia, al cărei comportament strategic a demonstrat de-a lungul anilor ambiții imperialiste de a revizui granițele prin forță și de a reafirma influența prin coerciție militară. La vest se află o ordine europeană dens instituționalizată, integrată în NATO și Uniunea Europeană, organizată în jurul apărării colective, integrării economice și interdependenței de reglementare. Polonia este poziționată între un actor continental revizionist și un bloc maritim instituționalizat, interconectat (Mackinder, 1904; Spykman, 1944; Serviciul European de Acțiune Externă, 2016). Vectorul estic este asociat cu masa militară terestră, profunzimea strategică și efectul de levier coercitiv. Direcția vestică oferă garanții de alianță, integrare economică, densitate infrastructurală și coeziune politică. Fricțiunea dintre aceste două modele sistemice reflectă o transformare mai amplă a ordinii internaționale, în care concurența dintre marile puteri și consolidarea instituțională operează simultan. De asemenea, reflectă erodarea așezării post-Război Rece în Europa, bazată în trecut pe inviolabilitatea teritorială, extinderea integrării și presupunerea că un război interstatal la scară largă pe continent devenise improbabil (Mackinder, 1904; Spykman, 1944). Pe măsură ce presupunerile care susțin această așezare slăbesc, geografia își reafirmă importanța. Teritoriul de poartă de intrare capătă o semnificație amplificată tocmai atunci când stabilitatea ordinii înconjurătoare este contestată. Dacă Europa de Est constituie coridorul dintre masa continentală și puterea interconectată maritim, atunci controlul, influența sau destabilizarea în cadrul acestui coridor modifică echilibrul dintre cele două. O proiecție cu succes a puterii continentale spre vest extinde profunzimea strategică și puterea de negociere. În schimb, ancorarea eficientă în cadrul NATO și al Uniunii Europene consolidează durabilitatea ordinii instituționale existente (Mackinder, 1904; Spykman, 1944).

Heartland și Rimland în teoria geopolitică clasică

Notă. Adaptat după "Dominația geostrategică a Rimlandului", Arhivele Sikh, <http://www.sikharchives.com/wp-content/uploads/2010/01/rimland.jpg> (accesat la 22 februarie 2026)

Tocmai în acest punct teoria geopolitică clasică își recapătă puterea explicativă. Condiția strategică a Poloniei nu poate fi înțeleasă separat de geografie. Cu mult înainte de apariția arhitecturilor contemporane de securitate instituțională, Halford J. Mackinder susținea în lucrarea sa "Pivotul geografic al istoriei" (1904) că "cine conduce Europa de Est comandă Heartland; cine conduce Heartland comandă World-Island; cine conduce World-Island comandă World" (Mackinder, 1904). În formularea lui Mackinder, Europa de Est constituia poarta critică către nucleul eurasiatic - o balama structurală între masa continentală și puterea maritimă. După cum a scris mai târziu în "Idealuri democratice și realitate" (1919), "omul și nu natura inițiază, dar natura în mare măsură controlează" și, în plus, "pivotul geografic al istoriei este acea vastă zonă a Euro-Asiei care este inaccesibilă navelor" (Mackinder, 1919). Geografia, în această înțelegere, impune constrângeri care nu pot fi eliminate prin legiferare (Mackinder, 1919). În timp ce Mackinder a subliniat pivotul continental, Spykman a pus accentul pe periferia maritim-industrială, zona fluxurilor, rutele comerciale și punctele strategice de blocare, pe care le-a numit Rimland (Spykman, 1944).

Puse în dialog, aceste două texte canonice dezvăluie nu o contradicție, ci o dualitate structurală. Sistemul eurasiatic generează doi vectori simultani de presiune: profunzimea militară continentală și conectivitatea maritimă în rețea. Locația Poloniei o situează exact în punctul de frecare dintre aceste logici. Nu se află nici complet în interiorul continentului, nici încorporat în siguranță în Rimlandul maritim. Ocupă ceea ce poate fi numit analitic o poziție de poartă - un coridor de tranziție între masa strategică și circulația sistemică. După cum susține Jacek Bartosiak, avocat și expert geopolitic polonez, în *Pacyfik i Eurazja. O wojnie (Pacific și Eurasia: Despre război, traducerea autorului)* (Varșovia: Zona Zero, 2016) (2016), "Polonia se află de-a lungul axei geostrategice dintre Occident și Eurasia." (Varșovia: Zona Zero, 2016) (2016) Aceasta este o condiție structurală impusă de configurația spațială. Geografia definește constrângerile structurale în cadrul cărora trebuie să funcționeze politica de securitate. Următorul pas analitic este examinarea modului în care teoria relațiilor internaționale interpretează aceste constrângeri și le traduce în cerințe funcționale (Bartosiak, 2016).

În forma instituțională contemporană, vulnerabilitatea continentală a lui Mackinder este abordată prin arhitectura de descurajare a NATO, în timp ce logica Rimland în rețea a lui Spykman este operaționalizată prin intermediul infrastructurii Uniunii Europene, al integrării reglementare și al mecanismelor de reziliență economică (Mackinder, 1904; Spykman, 1944; Serviciul European de Acțiune

Externă, 2016). În acest context, poziția Poloniei trebuie analizată nu ca o balama structurală. Geografia sa o plasează la interfața dintre logici strategice concurente, deoarece alegerile sale politice afectează nu numai securitatea națională, ci și echilibrul dintre ordinele bazate pe descurajare și cele bazate pe integrare. Prin urmare, miza se extinde dincolo de orientarea națională. Acestea se referă la echilibrul dintre coerciția continentală și reziliența instituțională într-o ordine europeană ale cărei ipoteze post-Război Rece sunt supuse unei presiuni susținute (Mackinder, 1904; Spykman, 1944).

Din această premisă geografică rezultă a doua propoziție: un stat-poartă nu poate fi neutru. Politologul Andrew A. Michta, în lucrarea sa "Limitele Alianței: Statele Unite, NATO și UE în Europa de Nord și Centrală" (2006), demonstrează că pentru statele din Europa Centrală aderarea la NATO nu a fost percepută ca o aliniere discreționară, ci ca singurul cadru viabil pentru asigurarea suveranității într-un mediu strategic post-sovietic marcat de incertitudine și putere reziduală a Rusiei (Michta, 2006). În analizele ulterioare ale Consiliului Atlantic, Michta subliniază în repetate rânduri că geografia continuă să determine calculul strategic al flancului estic al NATO, argumentând că statele din această regiune rămân expuse structural coerciției continentale în absența unor garanții credibile de alianță (Michta, 2006). Prin urmare, un stat situat la o articulație continentală nu poate susține izolarea fără a suporta vulnerabilitate strategică (Michta, 2006).

Relația dintre teoria relațiilor internaționale și arhitectura instituțională nu este doar conceptuală, ci și operațională. Teoriile relațiilor internaționale definesc cerințele funcționale ale supraviețuirii statului în condiții structurale specifice. Instituțiile traduc aceste cerințe funcționale în mecanisme care operează în domeniul fizice, fiscale și organizaționale. În cazul statelor-poști de acces expuse simultan coerciției continentale și interdependenței sistemice, realismul și instituționalismul liberal generează răspunsuri instituționale distincte, dar complementare (Keohane, 1984; Morgenthau, 2006).

Geografia definește constrângerile structurale în cadrul cărora trebuie să opereze politica de securitate. Teoria relațiilor internaționale oferă cadrul explicativ care interpretează aceste constrângeri și specifică cerințele funcționale ale supraviețuirii. Instituții precum NATO și Uniunea Europeană traduc apoi aceste cerințe teoretice în mecanisme operaționale. Realismul oferă cadrul interpretativ pentru înțelegerea vectorului continental. Waltz, în *Theory of International Politics* (1979), afirmă succint că "în anarhie, securitatea este scopul suprem" și că "statele... trebuie să se bazeze pe mijloacele pe care le pot genera și pe aranjamentele pe care le pot face pentru ele însele" (Waltz, 1979). În condiții de anarhie sistemică, supraviețuirea depinde de o capacitate de descurajare credibilă. Pentru un stat situat de-a lungul coridorului est-european al lui Mackinder, logica realistă a alianței devine existențială (Mackinder, 1904; Waltz, 1979). În termeni juridici, această funcție de descurajare este din nou ancorată în Articolul 5. Această clauză codifică apărarea colectivă ca o extensie funcțională a supraviețuirii suverane (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949). Astfel, NATO reprezintă instituționalizarea premiselor realiste: descurajarea prin agregarea capacității, credibilitatea prin angajament comun și stabilizarea prin structuri de planificare integrate (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949; Waltz, 1979).

În termeni realiști, implicația relevantă este simplă: în condiții de anarhie, descurajarea trebuie să se bazeze pe o capacitate credibilă și angajamente executabile (Waltz, 1979). În acest cadru, securitatea depinde de capacitatea de a impune costuri inacceptabile unui potențial agresor (Waltz, 1979). Această logică capătă o urgență structurală deosebită în contextul geografic identificat de Mackinder (Mackinder, 1904). Un stat situat într-un coridor continental este expus structural proiecției puterii terestre. Amenințarea cu care se confruntă nu este în primul rând de reglementare sau economică, ci militară. Geografia creează vulnerabilitate care poate fi atenuată doar printr-o capacitate de descurajare credibilă (Mackinder, 1904). Prin urmare, cerința strategică nu este doar alinierea diplomatică, ci și pregătirea operațională de apărare (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949). Astfel, NATO operaționalizează funcția de descurajare descrisă mai sus prin traducerea angajamentelor colective de apărare în planificare integrată și capacitate de întărire executabilă. Aceasta transformă cerința abstractă de descurajare într-un sistem concret de obligații, capabilități și infrastructură. Polonia a majorat cheltuielile pentru apărare la peste 3% din PIB în temeiul Legii Apărării Interne, integrând cheltuielile de apărare la nivel înalt în legislația internă (Republica Polonă, 2022). În plus, clauza de apărare colectivă crește costul așteptat al agresiunii prin agregarea capacităților militare ale mai multor state într-o structură de descurajare unificată (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949). Credibilitatea descurajării derivă astfel din răspunsul comun instituționalizat (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949).

Din punct de vedere operațional, această funcție de descurajare este implementată prin intermediul Procesului NATO de Planificare a Apărării (NDPP), care traduce intenția politică în cerințe cuantificabile de capabilități. NATO specifică faptul că "NDPP își propune să se asigure că aliații dezvoltă capabilitățile necesare în timp util pentru a atinge nivelul de ambiție al NATO" și subliniază în continuare că "aliații sunt așteptați să aloce suficiente resurse pentru a îndeplini obiectivele convenite privind capabilitățile" (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, 2022). Aceste cerințe structurează planificarea apărării naționale în jurul obiectivelor de capabilități definite de alianță, a reperelor de pregătire a forțelor și

a standardelor de interoperabilitate (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, 2022). Prin urmare, capacitatea militară nu este lăsată la discreția preferințelor naționale, ci este integrată într-o arhitectură de planificare la nivelul întregii alianțe (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, 2022). Pentru a menține stratul operațional concret fără a se extinde în detalii tehnice, punctul relevant este că descurajarea alianței este executată printr-o arhitectură stratificată. Obiectivele de capabilități și ciclurile de pregătire ale NDPP generează cerințe concrete în structura forțelor, interoperabilitate și susținere. Prin urmare, descurajarea depinde de capacitatea de a mobiliza, de a deplasa și de a integra forțele cu viteză, precum și de a le susține în timp. De aceea, angajamentele fiscale și de planificare ale NATO contează din punct de vedere operațional, nu doar politic (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, 2022).

La nivelul de facilitare, cerințele sunt enumerate în Comunicatul Summit-ului de la Bruxelles. Angajamentele privind infrastructura sunt explicite: ”îmbunătățirea mobilității militare pe cale aeriană, terestră și maritimă pentru a asigura mișcarea rapidă a forțelor și echipamentelor în Europa” (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, 2018). Centrele logistice, locurile de prepoziționare, facilitățile consolidate și coridoarele de mobilitate devin astfel componente structurale ale arhitecturii de descurajare. În termeni operaționali, aceasta este puntea dintre Articolul 5 ca angajament și Articolul 5 ca răspuns executabil: sprijinul națiunii gazdă și reziliența de comandă și control sunt condițiile materiale pentru o întărire credibilă (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, 2018). Așa cum a susținut Michta în comentarii mai recente, ”securitatea pe flancul estic al NATO depinde nu numai de desfășurările militare, ci și de coeziunea politică și reziliența economică”, întărind afirmația că presiunea continentală necesită o ancorare strictă a securității, chiar dacă trebuie susținută de o profunzime mai largă (Michta, 2006).

Totuși, geografia generează un al doilea vector. Dacă axa continentală a lui Mackinder necesită descurajare, logica Rimland a lui Spykman pune în prim-plan conectivitatea (Mackinder, 1904; Spykman, 1944). Rimland nu este doar un spațiu de luptă, ci o zonă de comerț, interdependență energetică, coridoare de infrastructură, fluxuri financiare și armonizare a reglementărilor. Aceasta reflectă o interdependență complexă: influența se desfășoară adesea prin rețele, nu doar prin forță militară (Keohane & Nye, 2012). Aici, instituționalismul liberal oferă lentila analitică. Aplicat în contextul european, acest cadru evidențiază funcția Uniunii Europene nu ca alianță militară, ci ca multiplicator de capacitate (Keohane, 1984; Keohane & Nye, 2012).

Instituționalismul liberal pornește de la o premisă diferită, dar complementară. În timp ce anarhia persistă, instituțiile pot crește predictibilitatea, pot reduce costurile de coordonare și pot spori capacitatea statelor de a funcționa în condiții de stres. În concordanță cu mecanismul liberal-instituționalist deja definit, instrumentele UE reduc fricțiunile de coordonare și cresc credibilitatea angajamentului (Keohane, 1984). Instituțiile nu elimină vulnerabilitatea, dar atenuează efectele sale sistemice prin creșterea coerenței organizaționale, a stabilității economice și a profunzimii infrastructurale (Keohane, 1984). Această logică corespunde condițiilor structurale identificate de Spykman (Spykman, 1944). Un stat poartă de intrare este expus presiunii militare deoarece este situat într-o rețea de fluxuri precum sisteme energetice, lanțuri de producție industrială, coridoare de transport și schimburi economice. Vulnerabilitatea într-un astfel de sistem provine din invazie și perturbări sistemice. Capacitatea unui stat de a susține mobilizarea militară, stabilitatea economică și coeziunea politică sub presiune depinde de rezistența sistemelor sale infrastructurale și economice (Keohane, 1984).

Integrarea logistică reprezintă o altă dimensiune operațională a acestei funcții de reziliență, așa cum se reflectă în Planul de acțiune al Comisiei Europene privind mobilitatea militară, care prevede că ”mobilitatea militară își propune să simplifice și să standardizeze procedurile de transport militar transfrontalier” și, în plus, că ”infrastructura de transport cu dublă utilizare va fi modernizată pentru a satisface atât cerințele civile, cât și pe cele militare” (Comisia Europeană, 2018). Coordonarea industrială și tehnologică constituie o componentă suplimentară a acestei funcții de reziliență, așa cum se reflectă în instrumente precum Regulamentul (UE) 2021/697 privind Fondul European de Apărare, care prevede că ”Fondul sprijină proiecte de cercetare și dezvoltare în colaborare în domeniul apărării” (Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene, 2021). Busola strategică a UE (2022) afirmă că ”UE trebuie să fie capabilă să acționeze mai rapid și mai decisiv atunci când se confruntă cu crize” și se angajează ca europenii să își consolideze ”reziliența, inclusiv protecția infrastructurilor critice” (Consiliul Uniunii Europene, 2022). Pentru a menține acest strat operațional concret fără a-l transforma într-un catalog de finanțare, punctul cheie este ca instrumentele UE să transforme expunerea în rețea în profunzime materială. Coridoarele de transport cu dublă utilizare și procedurile transfrontaliere standardizate reduc fricțiunile în deplasarea și consolidarea în situații de criză. Interconectoriile energetice și diversificarea reduc efectul de levier coercitiv. Infrastructura digitală și interoperabilitatea reglementărilor reduc vulnerabilitatea sistemică și permit continuitatea funcțiilor de guvernare și comandă în condiții de stres. Colaborarea dintre domeniul apărării și cel industrial crește capacitatea de susținere și reduce dependența punctuală de lanțurile de aprovizionare externe fragile (Comisia Europeană, 2018; Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene, 2021; Consiliul Uniunii Europene, 2022). Arhitectura UE, de la mecanismele de

coeziune la standardele comune de reglementare, adâncește astfel robustețea sistemică. Luate împreună, investițiile în infrastructură, integrarea reglementărilor, coordonarea industrială și conectivitatea logistică constituie un singur mecanism de reziliență, mai degrabă decât categorii analitice separate (Markiewicz, 2018).

Instituțiile furnizează mecanismele structurale de descurajare și reziliență, dar eficacitatea lor depinde de actorii politici care le activează, le prioritizează și le susțin prin leadership strategic (Posen, 1984). Administrarea lor funcționează ca stratul de transmisie prin care logica instituțională este tradusă în strategie națională. În stratul de transmisie politică, această funcție de descurajare este consolidată prin semnalizarea conducerii, așa cum se reflectă în sublinierea președintelui Karol Nawrocki că "fundamentul securității Poloniei este o poziție puternică în cadrul NATO și o alianță strânsă cu Statele Unite". Nawrocki a avertizat, de asemenea, că "fără o prezență puternică a NATO, securitatea pe flancul estic ar fi slăbită" (Nawrocki, 2024). El a reiterat în repetate rânduri această semnalizare a NATO pe primul loc, subliniind ancorarea Alianței și necesitatea unei legături puternice cu SUA pe flancul estic (Nawrocki, 2024). Citind prin logica continentală a lui Mackinder, acest accent este un reflex structural (Mackinder, 1904). Dacă Europa de Est rămâne coridorul prin care puterea continentală se poate proiecta în exterior, atunci descurajarea, angajamentele vizibile ale Alianței și credibilitatea militară suverană devin în mod necesar prima linie de apărare (Mackinder, 1904). Aceasta consolidează credibilitatea descurajării prin semnalizarea unui angajament politic susținut față de integrarea alianței și postura de apărare avansată. În teoria descurajării, credibilitatea depinde nu numai de capacitate, ci și de dorința percepută de a menține alinierea. Prin urmare, semnalizarea politică face parte din arhitectura descurajării însăși (Waltz, 1979). Această subliniere reflectă aceeași prioritate realistă deja stabilită: descurajarea mai întâi pe flancul estic (Waltz, 1979). Acesta este limbajul problemei Heartland - recunoașterea faptului că geografia impune o vulnerabilitate militară ce nu poate fi neutralizată doar prin reglementare sau interdependență (Mackinder, 1904; Serviciul European de Acțiune Externă, 2016).

Accentul strategic pus de Donald Tusk operează de-a lungul unei axe complementare din punct de vedere structural. Prim-ministrul pune accentul pe integrarea europeană ca multiplicator de securitate. Adresându-se Parlamentului European, în 2024, el a poziționat capacitatea, coeziunea și coordonarea la nivelul UE ca un multiplicator de securitate, declarând: "Securitatea este prioritatea noastră principală. De aceea, motto-ul președinției noastre este "Securitate, Europa!" și a insistat că "Europa trebuie să își asume o responsabilitate mai mare pentru propria securitate" (Tusk, 2024). Această orientare corespunde logicii instituționale a rezilienței integrate în Uniunea Europeană (Keohane, 1984). Prin consolidarea integrării Poloniei în cadrul fiscal, infrastructural și de reglementare al UE, o astfel de poziționare consolidează profunzimea sistemică necesară pentru susținerea securității naționale în condiții de stres geopolitic prelungit (Serviciul European de Acțiune Externă, 2016; Keohane, 1984). Interpretat prin cadrul Rimland al lui Spykman, acest accent devine lizibil din punct de vedere strategic (Spykman, 1944). Orientarea lui Tusk către profunzimea instituțională corespunde vectorului de rețea maritimă (Keohane, 1984).

Consecința strategică a acestei dualități devine vizibilă doar atunci când cei doi vectori sunt examinați împreună. O versiune a Poloniei care se sprijină exclusiv pe axa Mackinderiană riscă să construiască descurajare fără rezistență, o fortăreață fără elasticitate economică. În al doilea scenariu, Polonia care privilegiază doar dimensiunea Spykmaniană riscă integrarea fără protecție, o rețea fără scut (Mackinder, 1904; Spykman, 1944). Interacțiunea dintre accentul centrat pe NATO al lui Nawrocki și orientarea centrată pe UE a lui Tusk nu reproduce structura geografică, ci determină cât de eficient activează Polonia mecanismele instituționale necesare poziției sale geografice. Prin urmare, conducerea funcționează ca stratul de transmisie care transformă constrângerea structurală în strategie operațională. Tensiunea dintre aceste abordări este expresia politică a geografiei tradusă în teorie și design instituțional (Mackinder, 1904; Spykman, 1944; Keohane, 1984). Consecința practică este că, credibilitatea și rezistența cresc sau scad odată cu prioritizarea politică și investițiile susținute (Posen, 1984). Prin urmare, orchestrarea paralelă nu ar trebui confundată cu compromisul politic. Este sincronizarea a două raționalități generate de realitatea spațială (Mackinder, 1904; Spykman, 1944). NATO o instituționalizează pe prima prin angajamentul de apărare colectivă din Articolul 5 (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949). Uniunea Europeană o operaționalizează pe a doua prin densitatea instituțională care creează reziliență. În această configurație, geografia nu funcționează ca o constrângere deterministă, ci ca o variabilă structurală ale cărei efecte depind de medierea lui Nawrocki și Tusk (Mackinder, 1904; Spykman, 1944). Eficacitatea sa depinde de cei doi actori politici care interpretează constrângerile structurale, alocă resurse și semnalează orientarea strategică, dar, cel mai important, funcționează ca niște roți dințate interconectate care se împing reciproc înainte în beneficiul Poloniei, în loc să genereze fricțiuni prin nealiniere.

Aceste funcții operează în domenii operaționale distincte, dar servesc unui scop structural unificat. Ancorarea în NATO reduce probabilitatea agresiunii prin creșterea costurilor așteptate, în timp ce integrarea în UE reduce probabilitatea destabilizării sistemice prin creșterea capacității de reziliență (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949; Serviciul European de Acțiune Externă, 2016). Prin urmare,

conducerea îndeplinește o funcție de transmisie între arhitectura instituțională și rezultatul strategic. Aceasta transformă necesitatea structurală în continuitate operațională prin prioritizare fiscală, implicare instituțională și semnalizare politică (Posen, 1984). Nawrocki și Tusk nu definesc orientarea strategică a Poloniei. Aceștia consolidează vectori operaționali diferiți în cadrul unei arhitecturi impuse de geografie, articulată de teorie și implementată prin intermediul instituțiilor (Posen, 1984). Aceste orientări operează la diferite niveluri instituționale, dar îndeplinesc funcții structurale analoage. Ancorarea în NATO consolidează descurajarea prin creșterea costului așteptat al agresiunii. Integrarea în UE consolidează reziliența prin creșterea capacității de a absorbi și de a rezista presiunii sistemice (Tratatul Atlanticului de Nord, 1949; Serviciul European de Acțiune Externă, 2016). Conducerea nu creează aceste mecanisme. Ea consolidează credibilitatea lor operațională (Posen, 1984). Interacțiunea dintre aceste orientări politice nu reflectă preferințele personale, ci poziția structurală. Un stat-poartă expus simultan coerciției continentale și interdependenței sistemice trebuie să susțină atât capacitatea de descurajare, cât și reziliența sistemică. Conducerea devine mecanismul prin care aceste imperative instituționale sunt menținute în practică. Aceasta este esența orchestrației paralele: transformarea constrângerii structurale în profunzime strategică prin mișcare politică și instituțională sincronizată (Mackinder, 1904; Spykman, 1944; Posen, 1984).

4. Concluzie

Condiția strategică a Poloniei nu este o chestiune de preferință politică, ci de poziție structurală. Situată între presiunea militară continentală și integrarea instituțională în rețeaua maritimă, Polonia ocupă o zonă-poartă a cărei securitate depinde de capacitatea sa de a descuraja simultan coerciția și de a susține reziliența sistemică. Teoria geopolitică clasică a identificat această condiție cu mult înainte de apariția instituțiilor contemporane. Mackinder a demonstrat că, controlul asupra Europei de Est determină accesul la profunzimea strategică continentală, în timp ce Spykman a arătat că zonele intermediare își derivă semnificația din rolul lor în conectarea sistemelor de putere terestre și maritime. Prin urmare, geografia Poloniei generează o expunere duală și, odată cu aceasta, cerințe strategice duale.

Aceste cerințe au fost transpuse în formă instituțională prin dubla ancorare a Poloniei în NATO și Uniunea Europeană. NATO operaționalizează descurajarea prin agregarea capacității militare, integrând Polonia într-o arhitectură de apărare colectivă credibilă, care crește costul așteptat al agresiunii. Uniunea Europeană operaționalizează reziliența prin consolidarea profunzimii infrastructurale, a rezilienței economice și a coerenței sistemice. La interfața dintre descurajare și reziliență, Declarațiile comune UE-NATO (2016, 2018, 2023) "asigură în mod explicit coerența și complementaritatea dintre UE și NATO", confirmând că aceste instituții nu au fost concepute ca substitute, ci ca și componente ale unei arhitecturi de securitate mai ample și care se consolidează reciproc. Descurajarea protejează suveranitatea pe termen scurt, în timp ce integrarea instituțională susține fundamentele materiale și organizaționale care fac descurajarea credibilă în timp.

Teoria relațiilor internaționale oferă logica explicativă pentru această dualitate instituțională. Realismul explică necesitatea descurajării în condiții de anarhie, punând accentul pe capacitate, credibilitate și ancorarea alianței. Instituționalismul liberal explică modul în care integrarea instituțională multiplică capacitatea națională prin reducerea vulnerabilității sistemice și creșterea rezilienței. Geografia generează expunere; teoria definește cerințele funcționale; instituțiile furnizează mecanisme operaționale; conducerea determină gradul de angajament față de aceste mecanisme. Aceste elemente formează un lanț causal continuu prin care constrângerea structurală este tradusă în strategie operațională.

În cele din urmă, eficacitatea acestei arhitecturi depinde de conducerea politică. Orientările complementare ale președintelui Karol Nawrocki și ale prim-ministrului Donald Tusk reflectă cei doi vectori operaționali generați de poziția structurală a Poloniei. Ancorarea în NATO consolidează credibilitatea descurajării, în timp ce integrarea în UE consolidează reziliența sistemică. Atunci când sunt sincronizate, aceste orientări nu funcționează ca strategii concurente, ci ca și componente interconectate ale unui cadru național de securitate unificat. Prin urmare, avantajul strategic al Poloniei nu constă în alegerea între descurajare și integrare, ci în alinierea simultană a ambelor. În această configurație, geografia nu predetermină vulnerabilitatea. Mediată corespunzător prin teorie, instituții și leadership, aceasta devine fundamentul pârgheiei strategice și baza apărării durabile a statalității poloneze.

Bibliografie:

- Mackinder, H. J. (1904). The geographical pivot of history. *The Geographical Journal*, 23(4), 421–437. <https://doi.org/10.2307/1775498>;
- Spykman, N. J. (1944). *The geography of the peace*. Harcourt, Brace and Company;
- North Atlantic Treaty Organization. (1949). *The North Atlantic Treaty*. <https://www.nato.int>;
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley;
- Nowak, A. (2018). *Między imperium a wolnością: Studium historii Europy Środkowo-Wschodniej*. Biały Kruk. (English conceptual equivalent of "Between empire and freedom");
- Cenckiewicz, S. (2016). *Transformacja i ciągłość: Polityka bezpieczeństwa III RP. Zona Zero*;
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley;
- European External Action Service. (2016). *Shared vision, common action: A stronger Europe. A global strategy for the European Union's foreign and security policy*. European Union;
- European Commission. (2023). *EU cohesion policy: Supporting growth and jobs in member states*. Publications Office of the European Union;
- Keohane, R. O. (1984). *After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy*. Princeton University Press;
- Markiewicz, P. (2018). Poland and European security integration. *PISM Bulletin*, 71(1142), Polish Institute of International Affairs;
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2012). *Power and interdependence* (4th ed.). Longman;
- Krasnodębski, Z. (2009). *Europa poza obszarem normatywnym*. Ośrodek Myśli Politycznej;
- Prawo i Sprawiedliwość. (2001). *Statut Prawa i Sprawiedliwości*. Prawo i Sprawiedliwość;
- Kaczyński, J. (2001). *Program Prawa i Sprawiedliwości*. Prawo i Sprawiedliwość;
- Kaczyński, J. (2005). *Polska naszych marzeń*. Wydawnictwo Zysk i S-ka;
- Kaczyński, J. (2010). *Speeches and political statements 2001–2010*. Prawo i Sprawiedliwość Archives;
- Morgenthau, H. J. (2006). *Politics among nations: The struggle for power and peace* (7th ed.). McGraw-Hill;
- Platforma Obywatelska. (2007). *Program Platformy Obywatelskiej*. Platforma Obywatelska;
- Aristotle. (1932). *Politics* (H. Rackham, Trans.). Harvard University Press;
- Mackinder, H. J. (1919). *Democratic ideals and reality: A study in the politics of reconstruction*. Constable and Company;
- Bartosiak, J. (2016). *Pacyfik i Eurazja. O wojnie*. Zona Zero;
- Michta, A. A. (2006). *The limits of alliance: The United States, NATO, and the EU in North and Central Europe*. Rowman & Littlefield;
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley;
- North Atlantic Treaty Organization. (2022). *NATO defence planning process*. NATO;
- North Atlantic Treaty Organization. (2014). *Wales Summit Declaration*. NATO;
- North Atlantic Treaty Organization. (2018). *Brussels Summit Communiqué*. NATO;
- European Commission. (2018). *Action plan on military mobility (COM(2018) 317 final)*. European Commission;
- European Parliament & Council of the European Union. (2021). *Regulation (EU) 2021/697 establishing the European Defence Fund*. Official Journal of the European Union;
- Council of the European Union. (2022). *Strategic compass for security and defence*. European Union;
- Republic of Poland. (2022). *Act of 11 March 2022 on Homeland Defence (Dz.U. 2022 poz. 655)*. Government of Poland;
- Posen, B. R. (1984). *The sources of military doctrine*. Cornell University Press;
- European Union & NATO. (2023). *Joint declaration on EU-NATO cooperation*. NATO & European Union;
- Mölling, C., & Schütz, T. (2023). *Defence procurement and European strategic autonomy*. German Council on Foreign Relations;
- Nawrocki, K. (2024). *Public statements on NATO and Polish security*. Office of the President of Poland;
- Tusk, D. (2024). *Address to the European Parliament on European security*. European Parliament.

EUROPA - INDIA

Acordul comercial UE-India: "Mama tuturor acordurilor; Diversificarea strategică aduce India pe scena mondială"

Gargi AWASTHI (India)

Onorabilul Prim-ministru Shri Narendra Modi și Președinta Comisiei Europene, S.E. d-na Ursula von der Leyen, au anunțat împreună încheierea Acordului de Liber Schimb India-Uniunea Europeană (ALS India-UE) în cadrul celui de-al 16-lea Summit India-UE, desfășurat în timpul vizitei liderilor europeni în India. Acest anunț marchează o piatră de hotar istorică în relațiile economice și comerciale India-UE cu partenerii cheie la nivel mondial.

ALS vine după negocieri intense de la relansarea negocierilor în 2022. Anunțul ALS marchează punctul culminant al anilor de dialog și cooperare susținută între India și UE, demonstrând voința politică și viziunea comună de a realiza un parteneriat economic și comercial echilibrat, modern și bazat pe reguli.

Uniunea Europeană este unul dintre cei mai mari parteneri comerciali ai Indiei, comerțul bilateral cu bunuri și servicii crescând constant de-a lungul anilor. În perioada 2024-2025, comerțul bilateral cu mărfuri al Indiei cu UE s-a ridicat la 11,5 lakh crore INR (136,54 miliarde USD), cu exporturi în valoare de 6,4 lakh crore INR (75,85 miliarde USD) și importuri în valoare de 5,1 lakh crore INR (60,68 miliarde USD). Comerțul cu servicii dintre India și UE a ajuns la 7,2 lakh crore INR (83,10 miliarde USD) în 2024.

India și UE sunt a patra și a doua cea mai mare economie, reprezentând 25% din PIB-ul global și o treime din comerțul global. Integrarea celor două economii mari, diverse și complementare, va crea oportunități comerciale și de investiții fără precedent.

Ministrul Uniunii pentru Comerț și Industrie, Shri Piyush Goyal, a lăudat viziunea strategică și conducerea fermă a onorabilului Prim-ministru Shri Narendra Modi. El a declarat: "Încheierea Acordului de Liber Schimb India-Uniunea Europeană reprezintă o realizare definitivă în ceea ce privește

Sursa: <https://www.epc.eu/publication/why-geopolitics-not-just-trade-finally-sealed-the-euindia-deal/>

angajamentul economic și perspectiva globală a Indiei. Aceasta susține abordarea Indiei de a asigura parteneriate de încredere, reciproc avantajoase și echilibrate. Dincolo de un acord comercial convențional, acesta reprezintă un parteneriat cuprinzător cu dimensiuni strategice și este unul dintre cele mai importante acorduri de liber schimb. India a asigurat un acces fără precedent la piață pentru peste 99% din exporturile indiene, ca valoare comercială, către UE, ceea ce consolidează și inițiativa "Make in India". Dincolo de bunuri, acesta deblochează angajamente de mare valoare în servicii, completate de un cadru cuprinzător de mobilitate, care permite circulația fără probleme a profesioniștilor indieni calificați. India, susținută de o forță de muncă tânără și dinamică și una dintre economiile majore cu cea mai rapidă creștere, este pregătită să valorifice acest Acord de Liber Schimb pentru a crea locuri de muncă, a stimula inovația, a debloca oportunități în toate sectoarele și a-și spori competitivitatea pe scena globală."

Pactul comercial India-UE acoperă domenii convenționale, cum ar fi comerțul cu bunuri, servicii, remedii comerciale, regulile de origine, vama și facilitarea comerțului, precum și domenii emergente, cum ar fi IMM-urile și comerțul digital, printre altele.

Acordul de liber schimb India-UE oferă un impuls decisiv sectoarelor sale cu utilizare intensivă a forței de muncă, cum ar fi textilele, îmbrăcămintea, pielea, încălțămintea, produsele marine, pietrele prețioase și bijuteriile, obiectele de artizanat, bunurile ingineresti și automobilele, reducând tarifele vamale cu până la 10% pentru exporturi de aproape 33 de miliarde USD, ajungând la zero la intrarea în vigoare a acordului. Dincolo de creșterea competitivității, acesta oferă putere lucrătorilor, artizanilor, femeilor, tinerilor și IMM-urilor, integrând în același timp mai profund întreprinderile indiene în lanțurile valorice globale și consolidând rolul Indiei ca actor cheie și furnizor în comerțul global.

În ceea ce privește automobilele, pachetul de liberalizare a sectorului auto, bazat pe cote, calibrat și atent elaborat, nu numai că va permite producătorilor auto din UE să își introducă modelele în India în benzi de preț mai mari, dar va deschide și posibilități pentru exporturile fabricate în India în viitor. Consumatorii indieni vor beneficia de produse de înaltă tehnologie și de o concurență sporită. Accesul reciproc pe piața UE va deschide, de asemenea, oportunități pentru automobilele fabricate în India de a accesa piața UE.

Sectoarele agricol și alimentară procesată din India sunt pregătite pentru un impuls transformator în cadrul Acordului de liber schimb India-UE, creând condiții de concurență echitabile pentru fermierii și întreprinderile agricole din India. Produse cheie precum ceaiul, cafeaua, condimentele, fructele și legumele proaspete și alimentele procesate vor dobândi o competitivitate sporită, consolidând mijloacele de trai rurale, promovând o creștere incluzivă și consolidând poziția Indiei ca furnizor global de încredere. India a protejat cu prudență sectoarele sensibile, inclusiv produsele lactate, cerealele, păsările de curte, făina de soia, anumite fructe și legume, echilibrând creșterea exporturilor cu prioritățile interne.

Dincolo de liberalizarea tarifelor, Acordul de Liber Schimb (ALS) oferă măsuri pentru combaterea barierelor netarifare prin consolidarea cooperării de reglementare, o mai mare transparență și proceduri vamale, sanitare și fitosanitare (SPS) simplificate, precum și discipline privind barierele tehnice în calea comerțului.

Prin prevederile Mecanismul de Ajustare a Frontierei privind Carbonul (CBAM), au fost obținute angajamente, inclusiv o asigurare prospectivă privind clauza națiunii celei mai favorizate, care extinde flexibilitățile acordate țărilor terțe în temeiul regulamentului, dacă există, o cooperare tehnică sporită privind recunoașterea prețurilor carbonului, recunoașterea verificatorilor, precum și asistență financiară și sprijin specific pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și respectarea cerințelor emergente privind carbonul.

Serviciile, fiind o parte dominantă și cu o creștere mai rapidă a ambelor economii, vor desfășura mai multe comerțuri în viitor. Certitudinea accesului pe piață, tratamentul nediscriminatoriu, concentrarea pe serviciile furnizate digital și ușurința mobilității vor impulsiona exporturile de servicii ale Indiei.

ALS asigură angajamente extinse și semnificative din punct de vedere comercial din partea UE în sectoare cheie cu influență indiană, inclusiv servicii IT și alte servicii bazate pe IT, servicii profesionale, educație, servicii financiare, turism, construcții și alte sectoare de afaceri.

Accesul previzibil al Indiei la cele 144 de subsectoare ale UE (care includ IT/ITeS, Servicii profesionale, Alte servicii pentru afaceri și Servicii educaționale) va oferi un impuls furnizorilor de servicii indieni și le va permite să ofere servicii indiene competitive de clasă mondială consumatorilor din UE, în timp ce accesul UE la 102 subsectoare oferite de India va atrage servicii de înaltă tehnologie și investiții în India din partea UE, rezultând un acord reciproc avantajos.

În ceea ce privește mobilitatea, Acordul de liber schimb India-UE oferă un cadru facilitator și previzibil pentru mobilitatea de afaceri, care acoperă călătoriile pe termen scurt, temporare și de afaceri în ambele direcții. Acestea permit profesioniștilor să călătorească între cele două economii pentru a furniza servicii în diferite scenarii. UE și India își asumă reciproc angajamente de mobilitate pentru persoanele transferate intra-corporativ (ICT) și vizitatorii de afaceri, împreună cu drepturi de intrare și de muncă pentru persoanele aflate în întreținere și membrii familiei ICT-urilor. UE a oferit, de asemenea,

angajamente în 37 de sectoare/subsectoare pentru furnizorii de servicii contractuale (CSS) și 17 sectoare/subsectoare pentru profesioniștii independenți (IP), multe dintre acestea fiind sectoare de interes pentru India, inclusiv servicii profesionale, servicii informatice și conexe, servicii de cercetare și dezvoltare și servicii educaționale.

India a asigurat, de asemenea, un cadru pentru a se angaja constructiv în cadrul Acordurilor de Securitate Socială pe o perioadă de cinci ani, împreună cu un cadru care sprijină mobilitatea studenților și oportunitățile de muncă după studii. În plus, India a asigurat accesul practicienilor de medicină tradițională indiană la muncă sub titlu de rezident în statele membre ale UE unde practicile medicale tradiționale nu sunt reglementate.

În domeniul serviciilor financiare, Acordul de Liber Schimb promovează cooperarea pentru a avansa inovația și a securiza plățile electronice transfrontaliere, oferind în același timp Indiei un acces îmbunătățit la piață în mai multe state membre importante ale UE. Se așteaptă ca aceste prevederi să aprofundeze integrarea financiară și să sprijine creșterea comerțului cu servicii financiare.

Aceste angajamente nu numai că deblochează oportunități de angajare de mare valoare, dar consolidează și poziția Indiei ca centru global pentru talente, inovație și creștere economică durabilă.

Acordul de Liber Schimb consolidează protecția proprietății intelectuale prevăzută în cadrul TRIPS¹ referitoare la drepturi de autor, mărci comerciale, desene sau modele, secrete comerciale, soiuri de plante, aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală, afirmă Declarația de la Doha și recunoaște importanța bibliotecilor digitale, în special a proiectului Bibliotecii Digitale de Cunoștințe Tradiționale (TKDL) inițiat de India. Se preconizează că Acordul de Liber Schimb (ALS) va facilita cooperarea în domenii critice precum inteligența artificială, tehnologiile curate și semiconductorii, sprijinind progresul tehnologic al Indiei. Se așteaptă ca ALS să extindă substanțial comerțul, să sporească competitivitatea exporturilor și să integreze mai profund întreprinderile indiene în lanțurile valorice europene și globale.

Acordul de Liber Schimb India-UE marchează un nou capitol în angajamentul economic bilateral, consolidând comerțul și cooperarea strategică dintre India și blocul UE format din 27 de state membre. Conștient de multiplele obiective impuse comerțului, de natura dinamică a acestuia, de tehnologiile în rapidă evoluție și de complexitatea tot mai mare a reglementărilor, Acordul include multiple mecanisme de revizuire, consultare și răspuns pentru a face față noilor provocări bruște care vor apărea în viitor. Acordul se bazează pe o administrare puternică și pe încredere pentru a oferi beneficii ambelor părți.

UE devine al 22-lea partener ALS al Indiei. Guvernul a semnat din 2014 acorduri comerciale cu Mauritius, Emiratele Arabe Unite, Regatul Unit, AELS², Oman și Australia și a anunțat un acord comercial cu Noua Zeelandă. În 2025, India a semnat un acord comercial cu Oman și Regatul Unit și a anunțat încheierea unui acord comercial cu Noua Zeelandă.

Acordul comercial India-UE, împreună cu Acordul de Liber Schimb (ALS) al Indiei cu Regatul Unit și cu EFTA, deschide efectiv întreaga piață europeană pentru întreprinderile, exportatorii și antreprenorii indieni. Dincolo de stimularea comerțului, acesta consolidează valorile comune, încurajează inovația și creează oportunități în toate sectoarele și părțile interesate, de la IMM-uri, femei și profesioniști calificați până la fermieri și exportatori. Aliniat cu viziunea Indiei "Viksit Bharat 2047", ALS poziționează India ca un partener dinamic, de încredere și orientat spre viitor pe scena globală, punând bazele unei creșteri incluzive, reziliente și pregătite pentru viitor.

UE devine al 22-lea partener ALS al Indiei. Guvernul a semnat din 2014 acorduri comerciale cu Mauritius, Emiratele Arabe Unite, Regatul Unit, AELS, Oman și Australia și a anunțat un acord comercial cu Noua Zeelandă. În 2025, India a semnat un acord comercial cu Oman și Regatul Unit și a anunțat încheierea unui acord comercial cu Noua Zeelandă.

Acordul comercial India-UE, împreună cu Acordul de Liber Schimb (ALS) al Indiei cu Regatul Unit și cu EFTA, deschide efectiv întreaga piață europeană pentru întreprinderile, exportatorii și antreprenorii indieni. Dincolo de stimularea comerțului, acesta consolidează valorile comune, încurajează inovația și creează oportunități în toate sectoarele și părțile interesate, de la IMM-uri, femei și profesioniști calificați până la fermieri și exportatori. Aliniat cu viziunea Indiei "Viksit Bharat 2047", ALS poziționează India ca un partener dinamic, de încredere și orientat spre viitor pe scena globală, punând bazele unei creșteri incluzive, reziliente și pregătite pentru viitor.

---

¹Acordul TRIPS stabilește standarde minime pentru protecția drepturilor de autor, obligând membrii OMC să respecte Convenția de la Berna (excluzând drepturile morale) și extinzând acoperirea la programele de calculator (ca opere literare) și bazele de date. Printre protecțiile cheie se numără un minim de 50 de ani pentru înregistrări/interpretări, drepturi de închiriere pentru software și filme și mecanisme de aplicare a legii împotriva pirateriei.

²Asociația Europeană a Liberului Schimb (AELS) este formată din patru state membre: **Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția**. Fondată în 1960, această organizație interguvernamentală promovează liberul schimb și cooperarea economică, funcționând în paralel cu Uniunea Europeană (UE). Aceasta face parte din Spațiul Schengen și Piața Unică Europeană.

Convergența strategică UE-India dincolo de comerț

Pentru prima dată, sărbătorile Zilei Republicii s-ar putea să nu găzduiască niciun șef de stat. Invitația se extinde către Ursula von der Leyen, președinta Comisiei Europene, și António Costa, președintele Consiliului European, marcând punctul culminant al unui an de avânt în relațiile UE-India. A început cu vizita fără precedent a Colegiului Comisarilor la New Delhi, în februarie 2025 - prima vizită oficială a Comisiei în afara Europei.

Vizita Comisiei a oferit un impuls pentru accelerarea semnării Acordului de liber schimb (ALS) UE-India, ale cărui negocieri au fost reluate în 2022, după aproape un deceniu de stagnare. Termenul limită pentru încheierea acordului până la sfârșitul anului 2025 a fost ratat. Ritmul accelerat al discuțiilor ar putea duce la un acord mai limitat, modelat de imperative politice și de necesitatea ca acesta să fie un rezultat final pentru summitul UE-India, din 27 ianuarie. Unele aspecte sensibile, în special cele legate de agricultură, vor fi probabil trecute cu vederea. Chiar dacă rezultatul pare a fi mai degrabă strategic decât ambițios din punct de vedere comercial, acesta are totuși potențialul de a plasa cele două blocuri economice pe o traiectorie de parteneriat mai strâns. UE este al doilea partener comercial al Indiei ca mărime, în timp ce India se clasează drept cel mai mare partener comercial al UE în rândul țărilor din Sudul Global.

Vizita Comisiei a oferit un impuls pentru accelerarea semnării Acordului de liber schimb (ALS) UE-India, ale cărui negocieri au fost reluate în 2022, după aproape un deceniu de stagnare. Dincolo de comerț, acest nou dinamism în relația UE-India se datorează schimbărilor din politica externă a SUA sub administrația Trump, care a priorizat acțiunile unilaterale și a adoptat o postură mai conflictuală atât față de aliații săi europeni, cât și față de India. Acest lucru subliniază dorința ca New Delhi și Bruxelles-ul să se coordoneze mai strâns, deoarece SUA și China sunt văzute de ambele părți ca rivali sistemici. Într-o lume multipolară și multi-aliniată, acest parteneriat UE-India ar putea deschide calea pentru noi modele de parteneriat, bazate pe relații reciproce, previzibile și stabile.

Cu toate acestea, pentru ca această cooperare să dea roade, ambii actori trebuie să își contureze interesele și prioritățile principale. Abordarea divergentă a Indiei și a UE față de Rusia aproape a deraiat lansarea agendei strategice în septembrie anul trecut, coincizând cu exercițiul Zapad. Cu toate acestea, legăturile au fost consolidate și mai mult la mai puțin de două luni mai târziu, când au avut loc la Bruxelles consultările UE-India, privind politica externă și securitatea, ambele părți reafirmându-și dorința de a asigura o pace durabilă în Ucraina. În cele din urmă, vizita președintelui Vladimir Putin la New Delhi la începutul lunii decembrie a liniștit Bruxellesul, deoarece nu au fost încheiate acorduri majore și acorduri strategice, subliniind natura în mare parte simbolică a vizitei.

Promovarea colaborării UE-India în domeniul tehnologiei și apărării

Faptul că cele două entități își doresc un parteneriat de lungă durată este evident în accentul pus pe Noua Agenda Strategică UE-India, dezvăluită la 17 septembrie 2025. Aceasta enumeră domeniile cheie de cooperare în anii următori, organizate în jurul a cinci piloni: sustenabilitate, tehnologie și inovare, conectivitate, securitate și apărare și factorii facilitatori.

În domeniul tehnologic, Consiliul pentru Comerț și Tehnologie (TTC), anunțat în 2022, va trebui consolidat și recalibrat dacă dorește să aibă succes, similar Inițiativei India-Statele Unite (SUA) privind Tehnologiile Critice și Emergente (iCET). Dacă va fi ridicat la nivelul liderilor, TTC ar putea accelera componente cheie ale relațiilor strategice - în special în domenii precum Infrastructurile Publice Digitale (DPI), mineralele critice și lanțul de aprovizionare, precum și energia verde. Acest lucru ar putea ajuta atât UE, cât și India să gestioneze dependențele în domeniul energiei și al mineralelor critice, domenii în care marile puteri, precum SUA și China, exercită o influență semnificativă. În plus, există un potențial considerabil de cooperare în domeniul securității. Coordonarea în domeniul maritim a început deja, în special printr-un exercițiu comun desfășurat în Oceanul Indian, în iunie 2025, între EUNAVFOR Atalanta și Marina Indiană. Aceste eforturi ar putea fi consolidate și sistematizate pentru a răspunde provocărilor regionale de securitate, inclusiv pirateria, pescuitul ilegal, asistența umanitară și ajutorul în caz de dezastru (HADR).

Privind în perspectivă, un parteneriat bilateral formal în domeniul apărării și securității, modelat pe modelul UE-Turcia și UE-Coreea de Sud ar putea facilita accesul la bazele industriale de apărare din UE și India. Acest lucru, la rândul său, ar putea permite co-producția și co-dezvoltarea componentelor cheie în ambele teritorii, bazându-se pe sinergiile deja stabilite cu actori cheie din domeniul apărării, cum ar fi HAL, Safran, Airbus și L&T. Acest lucru ar permite Indiei accesul la fondurile SAFE pentru a sprijini cerințele UE în domeniul apărării, în special în ceea ce privește muniția destinată Ucrainei. Acest lucru ar putea stimula producătorii indieni de apărare să înființeze fabrici în UE, încurajând un transfer sporit de tehnologie între firmele de apărare din UE și omologii lor indieni - un pas care pare din ce în ce mai plauzibil în lumina anunțurilor recente.

În sfera diplomatică, India și UE ar putea fi bine poziționate pentru a reduce decalajul dintre Sudul

Global și Nordul Global și pentru a oferi un model alternativ de cooperare, evitând antagonismul dintre SUA și China. În această lumină, ambele blocuri par a fi poziționate ca potențiale ancoră stabilizatoare într-o eră a rivalităților tot mai mari și a relațiilor contradictorii. Această stabilitate este consolidată și mai mult de natura democratică a ambelor entități într-o perioadă de incertitudine globală sporită.

Îmbunătățirea schimburilor interpersonale UE-India

UE și India trebuie să găsească noi căi de implicare pentru a îmbunătăți schimburile interpersonale. Deși legăturile strategice au fost susținute de un număr tot mai mare de dialoguri la nivel înalt, în cadrul etapei 1.5 și 2, trebuie realizate mai multe în ceea ce privește migrația și mobilitatea.

Deși cele două entități au semnat Agenda Comună pentru Migrație și Mobilitate (CAMM) în 2016, numărul cetățenilor indieni din UE - fiind astăzi sub un milion - este mai mic decât cifra corespunzătoare pentru Australia, în ciuda populației semnificativ mai mici a Australiei. Statele membre ale UE trebuie să facă mai mult pentru a atrage studenți și profesioniști calificați din India, inclusiv prin relaxarea regulilor de viză și prin creșterea viabilității șederii lor pe termen lung. În acest sens, propunerile care reies din dialogul la nivel înalt UE-India privind migrația și mobilitatea - cum ar fi crearea unui birou juridic UE în India pentru a facilita mobilitatea legată de TIC - marchează un pas constructiv înainte.

Pe măsură ce schimbările politicii de migrație a SUA afectează căile pentru mobilitatea calificată, s-ar putea realiza multe prin extinderea programului Cartea Albastră a UE, în special având în vedere constrângerile recente care afectează inițiativele Cartea Verde și H-1B din SUA.

Efecte sectoriale pentru India

Sectoarele care se confruntă cu cea mai mare expansiune a exporturilor indiene către UE, servicii IT și profesionale: Reducerea cu 8% a barierei netarifare (NTB) în comerțul cu servicii, combinată cu acordul paralel de mobilitate care facilitează circulația profesioniștilor, adâncește substanțial drepturile Indiei, susține emanciparea femeilor, oferă o platformă pentru dialog și cooperare privind problemele de mediu și climatice legate de comerț și asigură o implementare eficientă a 24DGCIS (India), "Prezentare rapidă a comerțului Indiei - 2024": Exporturile Indiei către China au fost de 15,1 miliarde de dolari, în timp ce importurile din China au atins 109,4 miliarde de dolari în 2024. 25DGCIS (India), "Prezentare rapidă a comerțului Indiei - 2024": importurile din China au crescut cu 9,8% față de anul precedent.

Efecte sectoriale pentru UE

Drepturile UE, sprijină emanciparea femeilor, oferă o platformă pentru dialog și cooperare privind problemele de mediu și climatice legate de comerț și asigură o implementare eficientă. UE și India vor semna, de asemenea, un Memorandum de Înțelegere care intenționează să înființeze o platformă UE-India pentru cooperare și sprijin în domeniul acțiunilor climatice. Platforma va fi lansată în prima jumătate a anului 2026. În plus, sub rezerva normelor și procedurilor bugetare și financiare ale UE, se preconizează un sprijin UE de 500 de milioane de euro în următorii doi ani pentru a sprijini eforturile Indiei de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră și de a accelera transformarea sa industrială durabilă pe termen lung.

Pașii următori

Din partea UE, proiectele de texte negociate vor fi publicate în curând. Textele vor fi revizuite juridic și traduse în toate limbile oficiale ale UE. Comisia va prezenta apoi Consiliului propunerea sa pentru semnarea și încheierea acordului. Odată adoptat de Consiliu, UE și India pot semna acordurile. După semnare, acordul necesită aprobarea Parlamentului European și decizia Consiliului privind încheierea pentru a intra în vigoare. Odată ce India ratifică și acordul, acesta poate intra în vigoare.

Context

UE și India au lansat pentru prima dată negocierile pentru un acord de liber schimb în 2007. Discuțiile au fost suspendate în 2013 și apoi relansate în 2022. A 14-a și ultima rundă formală de negocieri a avut loc în octombrie 2025, urmată de discuții intersesionale la nivel tehnic și politic.

În același timp cu relansarea negocierilor privind un Acord de Liber Schimb, UE și India au lansat, de asemenea, negocieri pentru un Acord privind Indicațiile Geografice și un Acord de Protecție a Investițiilor. Negocierile pentru aceste acorduri sunt încă în desfășurare.

Implementarea cu succes a Acordului de Liber Schimb va rămâne testul suprem al Acordului de Liber Schimb. Uneori, câștigurile geopolitice depășesc avantajele registrului contabil. De exemplu, acordul nuclear civil indo-american, din 2008, care a servit drept un pivot geopolitic important, dar a dat rezultate modeste.

Și Acordul de Liber Schimb se confruntă cu provocări semnificative în ceea ce privește implementarea. NITI Aayog din India a raportat recent că deficitul comercial al țării cu partenerii săi existenți în cadrul Acordului de Liber Schimb s-a mărit. India este, de asemenea, cunoscută pentru subminarea propriilor acorduri comerciale după semnarea acestora. În plus, Mecanismul de ajustare la frontieră a emisiilor de carbon (CBAM) rămâne o barieră netarifară iminentă pentru oțelul și aluminiul indian, deoarece acordul nu oferă nicio scutire directă, dar include un cadru pentru un angajament constructiv în ceea ce privește CBAM. Structura federală complexă a Indiei va reprezenta, de asemenea, o provocare, deoarece mai multe sectoare legate de acordurile de liber schimb se află sub jurisdicția statului, necesitând o implicare cooperantă între stat și centru. Pentru UE, încheierea negocierilor reprezintă începutul unui proces tehnic riguros: acordul va fi tradus în cele 24 de limbi oficiale ale UE și va fi supus unui control juridic înainte de a ajunge în etapa de ratificare în Parlamentul European.

Un salt geopolitic

Acordul de liber schimb este un combustibil oportun și necesar pentru India și motorul strategic al UE. Acesta își are rădăcinile în presiunile geopolitice ale anilor 2020. Reducerea riscurilor prin diversificare este o caracteristică cheie a realismului strategic al New Delhi și al Bruxelles-ului. Acest acord este o piatră de temelie a strategiei de reducere a riscurilor a Europei, care își propune să evite oglindirea vulnerabilităților sale față de Rusia cu China. Diversificarea prin India permite UE să câștige un punct de sprijin într-una dintre economiile mari cu cea mai rapidă creștere, care împărtășește valorile sale democratice, consolidându-i astfel relevanța globală. Ancorarea Indiei în UE permite accesul la tehnologie și la un partener bogat în capital în afara binarului Washington-Beijing. Tarifele punitive de 50% ale Washingtonului și apropierea sa de Islamabad ar fi ajutat New Delhi în efortul final. Concluzia permite acum ambelor părți să construiască un tampon împotriva unei ordini mondiale imprevizibile.

Semnarea însoțitoare a Parteneriatului pentru Securitate și Apărare și aprobarea reciprocă a "Către 2030: o agendă strategică cuprinzătoare comună India-Uniunea Europeană" semnifică în continuare saltul geopolitic al Acordului de liber schimb. Parteneriatul adaugă o perspectivă holistică asupra securității prin cooperarea în domeniul securității maritime, operațiuni navale comune în zona Indo-Pacifică și co-dezvoltare industrială în domeniul apărării. Acest lucru va permite Indiei să își diversifice și mai mult echipamentele de apărare, departe de sursele rusești, oferind în același timp europenilor o piață de încredere pentru tehnologia sa de apărare. Alinierea securității în domeniul apărării cibernetice, al combaterii terorismului și al securității spațiale va ajuta ambele părți să obțină câștiguri mai substanțiale.

Agenda "Către 2030" asigură că această foaie de parcurs economică și geopolitică este structurată pe cinci piloni: prosperitate și sustenabilitate, tehnologie și inovare, securitate și apărare, conectivitate și probleme globale și factori favorizanți (mobilitatea umană). Alinierea acestui plan pe cinci ani își propune să facă parteneriatul India-UE suficient de rezistent pentru a rezista perturbărilor globale - de la războaiele comerciale la tensiuni maritime.

Consolidarea lanțurilor de aprovizionare UE-India în industria farmaceutică, auto și energie curată

Produsele farmaceutice sunt fructul la îndemână. Tarifele UE pentru medicamente sunt deja scăzute, dar se așteaptă ca Acordul de Liber Schimb să simplifice conformitatea cu reglementările și să consolideze cadrele de proprietate intelectuală, ceea ce ar putea face din industria farmaceutică indiană un element esențial în lanțul de aprovizionare cu asistență medicală al Europei. Rezultatele în sectorul auto ar putea rămâne puțin mai mixte. Deși India este probabil să opteze pentru cote și reduceri tarifare eşalonate pentru vehiculele finite, similar cu acordul de liber schimb încheiat recent cu Regatul Unit, se așteaptă eliminarea completă a tarifelor pentru componentele auto, care ar reduce costurile de producție și ar consolida producția transfrontalieră. Producătorii auto din UE, precum Volkswagen AG și Renault Group, sunt deja profund integrați în ecosistemul de producție al Indiei; acordul de liber schimb ar consolida rolul Indiei ca punct central al lanțului de aprovizionare auto.

Cooperarea în domeniul energiei curate ar putea, de asemenea, să primească un impuls, având în vedere că Pactul Verde European și obiectivul Indiei de 500 de gigawați pentru energie regenerabilă în 2030 creează o platformă naturală pentru o conducere comună în domeniul energiei solare, eoliene, al rețelelor și al hidrogenului verde.

Prin urmare, acordul de liber schimb ar consolida credibilitatea Indiei ca alternativă la scară largă, nu doar ca beneficiar marginal al "China+1".

Mega-acord comercial consolidează atractivitatea Indiei pentru comerț și schimbările lanțului de aprovizionare

În ceea ce privește lanțul de aprovizionare, Acordul de liber schimb India-UE se referă în mod clar

la diversificare și reziliență. Comerțul global este din ce în ce mai fragmentat de războaiele comerciale și rivalitățile geopolitice, iar întreprinderile depășesc cu mult aprovizionarea și producția dintr-o singură țară. India se prefigurează a fi un beneficiar major al acestei tendințe. Apple Inc, de exemplu - după ce a mutat deja peste 7% din producția sa de iPhone în India, compania ar putea accelera producția în India după Acordul de liber schimb, valorificând accesul fără taxe vamale la piața UE. În mod similar, mărcile europene de modă precum Zara și H&M, care se bazează în prezent pe fabricile chinezești, s-ar putea orienta către centrele textile din India din Tiruppur și Surat, unde costurile de fabricație sunt, de asemenea, cu 15%-20% mai mici.

Impactul creșterii economice și avertismentele pentru UE și India: Acordul ar stimula creșterea, constrângerile structurale inerente trebuie eliminate pentru atingerea potențialului maxim

Acordul de liber schimb va oferi UE avantaje considerabile pentru creștere. Acordul ar oferi, în esență, blocului comunitar un sprijin pe termen lung pentru creșterea incrementală în industria prelucrătoare, tehnologiile curate, apărarea și serviciile digitale.

Ambiția Indiei de a menține o creștere a PIB-ului de ~8% în cadrul viziunii sale Viksit Bharat 2047 depinde de extinderea exporturilor, de extinderea producției și de absorbția tehnologiei. Acordul de liber schimb sprijină în mod direct toate cele trei aspecte. Acestea fiind spuse, acordul nu este suficient în sine. Traectoria creșterii Indiei va continua să depindă de reformele interne, de executarea infrastructurii și, în mod esențial, de o relație comercială stabilă cu SUA.

Acordul de liber schimb UE-India ar putea accelera impulsul către un acord comercial SUA-India

Washingtonul nu își poate permite să ignore acest acord. Pe fondul creșterii fricțiunilor SUA-UE și în special din cauza recente dispute privind Groenlanda, Acordul de liber schimb India-UE semnalează intenția Europei de a-și extinde parteneriatele economice și de a se proteja împotriva volatilității politicilor. Acordul UE-India ar putea foarte bine stimula SUA să-și dubleze propria strategie comercială cu India, probabil accelerând un acord comercial bilateral în 2026.

Și pentru India, un acord comercial SUA-India este extrem de vital. Expunerea comercială a Indiei rămâne puternic înclinată către SUA, cu un surplus de bunuri de 45,8 miliarde de dolari[3] cu SUA în 2024, față de 25,8 miliarde de dolari[4] cu UE. Prin urmare, Acordul de liber schimb poate amortiza parțial, dar nu și compensa complet, șocurile tarifare punitive ale SUA.

Linia de bază

Acordul de liber schimb India-UE, completat de un cadru de cooperare în domeniul apărării și securității, s-ar putea să nu rescrie comerțul și creșterea globală peste noapte, dar remodelează în mod semnificativ mișcarea comerțului, a investițiilor și a lanțurilor de aprovizionare într-o nouă eră a globalizării.

Producătorii ar trebui să reevalueze strategia de amprentă - în special în industria auto, electronică, apărare și energie curată - deoarece tarifele mai mici pentru componente, regulile de origine simplificate și o mai mare aliniere a reglementărilor reduc costul de producție în India. Exportatorii și firmele de servicii ar trebui să acționeze devreme, în perioada de după încheierea politică a acordului pe 27 și înainte de ratificarea formală, pentru a asigura accesul pe piață și parteneriatele înainte ca intensitatea concurențială să crească.

Impactul asupra țărilor din Asia de Sud

Bangladesh, cel mai mare exportator de îmbrăcăminte din regiune, se confruntă cu cel mai imediat risc - UE este principala sa piață, absorbind aproximativ 60% din exporturile sale de îmbrăcăminte confecționată în cadrul accesului scutit de taxe vamale DFQF (Department of Savings and Costs - Drepturi de Distribuție și Condiții). Bangladesh se confruntă cu cea mai acută provocare, deoarece exporturile sale au fost construite pe avantajul de preț de 9-12% pe care îl deținea față de India. În același timp, Bangladesh se confruntă cu o altă provocare, deoarece urmează să iasă din statutul de țară cel mai puțin dezvoltată (LDC) la sfârșitul anului 2026. Deși își păstrează accesul pentru o perioadă de tranziție (de obicei 3 ani), se confruntă cu un prag de prăpastie în 2029. Dacă revine la SGP standard (plătind ~9% taxe vamale) sau la condițiile națiunii celei mai puțin dezvoltate, în timp ce India plătește 0%, Bangladesh ar putea suferi o deviere masivă a comerțului către India. Exportatorii indieni, care sunt mai integrați vertical (producându-și propriul bumbac și fire) decât exportatorii din Bangladesh.

Statutul SGP+ al Pakistanului din 2014 permite accesul scutit de taxe vamale pentru ~66% din liniile tarifare, crucial pentru sectorul său textil. Acordul de liber schimb India-UE oferă exportatorilor indieni un acces mai larg (aproape 100% din liniile tarifare) fără revizuirile periodice stricte ale drepturilor

omului și standardelor de muncă care afectează statutul GSP+ al Pakistanului. India are o bază industrială mai mare și mai diversificată. Odată cu eliminarea tarifelor, cumpărătorii europeni ar putea prefera să se aprovizioneze din India pentru a consolida lanțurile de aprovizionare (de exemplu, cumpărând îmbrăcăminte, utilaje și substanțe chimice dintr-o singură țară), lăsând Pakistanul izolat ca furnizor ”doar de textile”. Sri Lanka, de asemenea beneficiar GSP+ cu puncte forte în domeniul îmbrăcămintei, se confruntă cu presiuni similare. Țările cel mai puțin dezvoltate, precum Nepal și Bhutan, ar putea avea un impact direct limitat din cauza volumelor de export mai mici, dar ar putea apărea efecte indirecte dacă lanțurile de aprovizionare regionale se îndreaptă către India.

Acordul de liber schimb India-UE este un semnal de alarmă. Deși consolidează poziția globală a Indiei, expune vulnerabilitățile economiilor vecine care se bazează pe preferințe unilaterale. Reformele structurale proactive și diversificarea strategică sunt esențiale pentru a transforma potențialele amenințări în oportunități de creștere susținută.

Recomandări

Odată cu acordurile de liber schimb în creștere

Eroziunea preferințelor pentru țările cel mai puțin dezvoltate din Asia de Sud și țările care beneficiază de schemele GSP++ a devenit o realitate, iar aceste țări trebuie să se pregătească pentru a contracara aceste provocări. Datorită accesului preferențial unilateral pe piață, țările beneficiare au obținut un acces mai bun la piață, însă acest lucru nu a creat eficiență în lanțul de producție și nici țările nu și-au extins baza de producție, astfel încât aceste acorduri de liber schimb vor avea un impact negativ asupra economiei lor. Scopul final ar trebui, așadar, să fie crearea de eficiență în cadrul țării și nu întotdeauna bazarea pe preferințe unilaterale.

Țările cel mai puțin dezvoltate care au absolvit și beneficiarii GSP++ trebuie să acționeze mai rapid în această privință. Câteva dintre opțiunile de politică pentru aceste țări sunt:

1) Stimularea competitivității: Bangladesh și Pakistan ar trebui să acorde prioritate eficienței energetice și dezvoltării competențelor pentru a compensa dezavantajele de cost. Acestea trebuie să aibă un plan de investiții în productivitate, automatizare și conformitate cu standardele UE privind sustenabilitatea, forța de muncă și trasabilitatea (de exemplu, reglementările CBAM și due diligence).

2) Diversificarea piețelor: Este nevoie de reducerea dependenței de UE prin vizarea regiunilor cu creștere rapidă - SUA (prin acorduri bilaterale), Regatul Unit, Orientul Mijlociu, Africa și ASEAN. Bangladesh ar putea valorifica mai agresiv recentul său acord de continuitate comercială cu Regatul Unit.

3) Urmărirea diplomației comerciale: O opțiune este inițierea negocierilor pentru acorduri de liber schimb bilaterale sau căutarea unor preferințe UE sporite. Pakistanul ar putea depune eforturi pentru a menține sau a actualiza SPG+; Bangladesh ar trebui să pregătească strategii post-Țările cel mai puțin dezvoltate, inclusiv negocieri OMC pentru preferințe extinse.

4) Promovarea cooperării regionale: În ciuda incertitudinilor politice din subregiune, este important ca Bangladesh, Pakistan și alte țări să consolideze legăturile lanțului de aprovizionare în cadrul SAFTA sau BIMSTEC, permițând economiilor mai mici să se integreze cu producția indiană pentru beneficii reciproce, mai degrabă decât pentru concurență directă.

5) Concentrarea pe valoarea adăugată: Trecerea de la asamblarea cu marjă redusă la design, branding și produse cu valoare mai mare pentru a construi reziliență.

Succesul strategiei Vietnamului este la vederea tuturor

Exporturile sale de mărfuri, care reprezentau aproximativ o treime din cele ale Indiei în 2010, au atins acum aproape paritatea, potrivit datelor Băncii Mondiale, chiar dacă produsul intern brut (PIB) este doar aproximativ o zecime din cel al Indiei.

De fapt, aproape toți marii exportatori asiatici, inclusiv Malaezia, Bangladesh și Indonezia, au depășit India în ceea ce privește creșterea compusă a exporturilor în ultimul deceniu, potrivit Asia Decoded. Deși India a muncit din greu pentru a câștiga un punct de sprijin în industria prelucrătoare de înaltă tehnologie - producând iPhone pentru companii precum Apple - aceasta este în urma celorlalți în ceea ce privește textilele, încălțăminte, mobila și alte bunuri cu valoare adăugată scăzută, care necesită mai multă forță de muncă.

”Este puțin probabil ca, dacă Nike se va confrunta cu tarife vamale mari în Vietnam, să considere India drept cea mai bună alternativă. Costurile logistice oneroase ale Indiei, taxele de import și reglementările vamale greoaie o împovărează”, spune Kishore.

Acum, că acordurile de liber schimb sunt finalizate, atenția de la Delhi va trebui să se îndrepte către simplificarea acestor factori iritativi, spun experții. Acest lucru va ajuta, de asemenea, India să atragă mai multe investiții private, să creeze locuri de muncă și să își atingă obiectivul de exporturi de 1 trilion de dolari pe an.

Provocări viitoare

Cele mai mari lacune se referă la complexitatea cerințelor privind regulile de origine, costurile ridicate ale documentării, barierele netarifare, cum ar fi regulile de testare și etichetare, și interpretarea vamală inconsistentă. ”Mulți exportatori se califică din punct de vedere tehnic pentru tarife mai mici, dar totuși plătesc taxe integrale, deoarece demonstrarea eligibilității este lentă, riscantă sau costisitoare.”

Regulile de origine - care impun exportatorilor să demonstreze că mărfurile sunt fabricate în mod substanțial sau au valoare adăugată în India, mai degrabă decât sunt doar asamblate - rămân deosebit de controversate. În conformitate cu acordurile anterioare, guvernul emitea certificate de origine. Însă, conform clauzelor tehnice ale acordului cu UE, exportatorii trebuie acum să se autocertifice, potrivit grupului de experți Global Trade and Research Initiative (GTRI), cu sediul la Delhi. Prin urmare, exportatorii ”vor suporta acum riscul juridic și financiar de a greși”. Dincolo de stimularea comerțului, acesta consolidează valorile comune, încurajează inovația și creează oportunități în toate sectoarele și părțile interesate - de la IMM-uri, femei și profesioniști calificați până la fermieri și exportatori.

Aliniat cu viziunea Indiei ”Viksit Bharat 2047”, Acordul de Liber Schimb poziționează India ca un partener dinamic, de încredere și orientat spre viitor pe scena globală, punând bazele unei creșteri incluzive, rezistente și pregătite pentru viitor pentru ambele regiuni.

EUROPA

Politica de Securitate și Apărare Comună a UE: evoluții recente și perspective strategice pentru 2026

Andrei ȚÎCU (Romania)

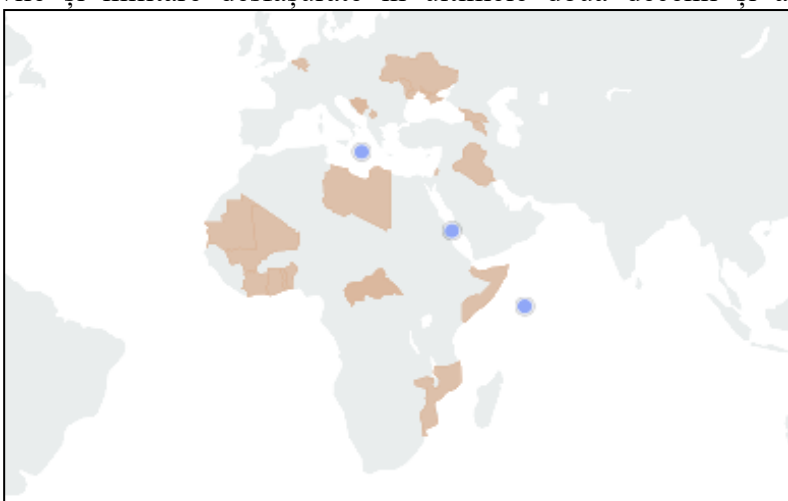
Prezentul articol are ca scop analiza componentei operaționale a Politicii de Securitate și Apărare Comune (PSAC), respectiv a misiunilor civile și militare desfășurate în ultimele două decenii și a reorientării strategice pe care acestea o reflectă. Analiza nu urmărește o evaluare exhaustivă a procesului de reînarmare european și nici a dimensiunii industrial-economice a PSAC, ci vizează în mod specific eficiența operațională și condițiile structurale în care Uniunea Europeană poate produce efecte durabile asupra mediului de securitate.

Analiza pornește de la premisa că PSAC a avut un început operațional solid în Balcanii de Vest (ex. EULEX Kosovo, EUFOR Althea), unde a înregistrat rezultate tangibile în menținerea unui mediu sigur și în consolidarea instituțională post-conflict. Tentativa de a replica acest model de stabilizare, centrat pe capacity-building și elemente de state-building, în Asia (ex. EUAM Iraq, EUPOL Afghanistan) și în Africa, în special în regiunea Sahel (ex. EUCAP/EUTM Sahel Mali, EUCAP Sahel Niger), a generat însă rezultate limitate și constrângeri structurale persistente. Aceste experiențe nu au indicat un deficit de competență instituțională al Uniunii, ci au relevat limitele intervenției externe în absența convergenței normative, a stabilității politice interne și a unei asumări locale autentice.

În urma acestor constrângeri operaționale, Uniunea Europeană a inițiat o recalibrare strategică profundă, orientându-și resursele financiare, instrumentele politico-militare și capitalul politic către Europa de Est (ex. EUMAM/EUAM Ucraina, EUPM Republica Moldova). Această orientare "All In" reflectă nu doar o prioritate bugetară, ci o re poziționare strategică în contextul unor mize de securitate directe și existențiale pentru ordinea continentală, într-un cadru geopolitic în care lecțiile învățate din operațiunile anterioare pot fi aplicate într-un mediu structural mai convergent.

Eficiența misiunilor PSAC nu este determinată exclusiv de capacitatea operațională a Uniunii Europene, ci de existența cumulativă a unor condiții structurale favorabile. Misiunile PSAC tind să funcționeze acolo unde:

- (1) criza are o relevanță directă pentru securitatea continentală a Uniunii;
- (2) există o perspectivă de integrare europeană care generează compatibilitate instituțională și convergență normativă;

Figura 1. Active CSDP Missions and Operations as of February 2026

Sursa: Council of the European Union, "CSDP Missions and Operations," updated February 2026.

(3) este prezentă o asumare locală reală, susținută de un nivel minim de stabilitate politică;

(4) obiectivele și instrumentele misiunii sunt congruente cu cele ale altor actori occidentali implicați, în special NATO, evitând fragmentarea strategică și suprapunerea disfuncțională a mandatelor.

Pentru a determina eficiența efectivă a misiunilor PSAC, prezentul articol utilizează un instrument de analiză compus din trei criterii complementare: design strategic, performanță operațională și impact asupra mediului de securitate. Fiecare dintre aceste dimensiuni este evaluată printr-o întrebare centrală care ghidează analiza comparativă a studiilor de caz.

Primul criteriu, designul strategic, răspunde la întrebarea: *În ce măsură mandatul misiunii a fost coerent, realist și aliniat obiectivelor politico-strategice stabilite de Uniunea Europeană?* Analiza vizează claritatea și realismul obiectivelor inițiale, congruența dintre mandat și resursele disponibile, adaptarea la specificul contextului local și corelarea cu prioritățile strategice mai largi ale Uniunii.

Al doilea criteriu, performanța operațională, este structurat în jurul întrebării: *În ce măsură misiunea a fost implementată eficient din punct de vedere tehnic și instituțional?* În această dimensiune sunt analizate nivelul de resurse alocate comparativ cu cele utilizate, calitatea instruirii și transferului de expertiză, coordonarea inter-instituțională, stabilitatea rotațiilor de personal și gradul de sustenabilitate al structurilor create.

Cel de-al treilea criteriu, impactul asupra mediului de securitate, urmărește întrebarea: *A produs misiunea modificări măsurabile și durabile în dinamica securității locale?* Evaluarea include indicatori precum rata incidentelor violente, consolidarea monopolului legitim al forței, îmbunătățirea capacității statului de a gestiona crize și prevenirea reaprinderii conflictelor.

Prin articularea acestor trei întrebări fundamentale, instrumentul analitic permite o evaluare sistematică și comparativă a eficienței operaționale a PSAC, separând nivelul intențional al designului de nivelul implementării și de efectele structurale produse în teren.

Pentru a testa teza articolului, analiza va fi structurată în jurul a trei studii de caz reprezentative pentru regiunile menționate. În cazul Balcanilor de Vest, va fi examinată operațiunea EUFOR Althea. Pentru Africa și Asia, analiza se va concentra în principal asupra misiunilor EUTM Mali și EUCAP Sahel Mali, cu trimiteri comparative la EUPOL Afghanistan. În final, pentru Europa de Est, va fi analizată EUPM Republica Moldova, cu referințe la sprijinul acordat Ucrainei în cadrul PSAC.

Misiunile PSAC în Balcanii de Vest. Cazul EUFOR Althea

1.1. Condiții structurale

După cum s-a argumentat în introducere, eficiența unei misiuni PSAC este determinată de prezența cumulativă a unor condiții structurale favorabile. Pentru a cuantifica acest context, prezentul articol utilizează un instrument de evaluare a potențialului pre-operațional, tradus într-un indice cu valori cuprinse între 0 și 4 puncte. Fiecare dintre cele patru condiții identificate: relevanța strategică, perspectiva de integrare, asumarea locală și congruența occidentală, este evaluată pe o scală de pondere: 1 punct pentru îndeplinirea deplină a criteriului, 0,5 puncte pentru o prezență parțială sau fragilă și 0 puncte pentru absența acestuia. În cazul Bosnia și Herțegovina, toate cele patru condiții sunt prezente într-o măsură semnificativă.

(1) Relevanța strategică continentală

Bosnia și Herțegovina are o relevanță directă pentru securitatea Uniunii Europene, atât prin proximitatea geografică, situându-se în imediata vecinătate a UE, cât și prin potențialul destabilizator al unui eventual conflict inter-etnic. Istoria recentă a regiunii demonstrează că escaladarea tensiunilor locale poate produce efecte regionale extinse, cu impact direct asupra stabilității europene.

(2) Perspectiva de integrare europeană/ compatibilitatea instituțională

Există o perspectivă formală și asumată de integrare europeană, care funcționează ca un cadru normativ și instituțional de convergență. De la lansarea misiunii până în prezent, compatibilitatea instituțională a crescut, iar reformele în domeniul apărării și securității au fost realizate în logica alinierii la standardele euro-atlantice.

(3) Asumarea locală

În pofida tensiunilor politice interne și a blocajelor recurente între diferitele componente etno-politice, autoritățile din Bosnia și Herțegovina au menținut cooperarea cu EUFOR Althea. Rapoartele oficiale indică faptul că misiunea este percepută ca un element de stabilitate, iar în anumite domenii instituționale există un grad de dependență funcțională de sprijinul acesteia.

(4) Congruența strategică occidentală

Obiectivele EUFOR Althea sunt congruente cu cele ale NATO și ale altor actori occidentali implicați în regiune, iar delimitarea mandatelor a fost clară încă din momentul transferului de responsabilitate de la SFOR la UE. Această continuitate strategică a redus riscul fragmentării instituționale și a suprapunerii

disfuncționale a obiectivelor.

1.2. Analiza eficienței misiunii.

(1) Design strategic

Mandatul EUFOR Althea, autorizat anual de Consiliul de Securitate al ONU și prelungit până în noiembrie 2026¹, a avut ca obiectiv politico-strategic central asigurarea implementării Acordului de la Dayton și menținerea unui mediu sigur și stabil. În termeni de aliniere politico-strategică, operațiunea a fost integrată explicit într-o abordare ”comprehensivă” a UE pentru Balcanii de Vest și a funcționat sub aranjamentul Berlin Plus (utilizarea capacităților NATO), ceea ce i-a oferit o bază de interoperabilitate și o delimitare de roluri stabilă. Totuși, un deficit de design apare în zona de teorie a schimbării, după reconfigurarea din 2012, accentul s-a mutat către capacity-building/training pentru AFBiH, dar fără repere și fără un calendar de tranziție (exit strategy) suficient de operaționalizat, ceea ce îngreunează evaluarea succesului și poate alimenta percepția de ”prezență menținută politic”².

În 2024–2025, activitatea s-a concentrat pe implementarea ”master plan”-ului privind reducerea munițiilor și armamentului: 89,95 tone de muniție învechită distruse (30,96% din obiectivul anual 2024), însă fără progres în reducerea stocurilor de arme mici și ușoare, procesul decizional pentru reducerea armamentului greu rămânând în curs. Monitorizarea siturilor de depozitare și a fluxurilor de import-export de armament a continuat, fără nereguli constatate, dar cu deteriorarea condițiilor de siguranță în anumite locații³.

(2) Performanță operațională

Operațional, personalul misiunii a variat semnificativ de-a lungul timpului. La momentul lansării în 2004, EUFOR Althea a preluat de la NATO un efectiv de aproximativ 7.000 de militari, reflectând un profil robust de stabilizare post-conflict. În anii următori, pe fondul îmbunătățirii mediului de securitate, forța a fost redusă progresiv, ajungând la aproximativ 600 de militari după recalibrarea mandatului din 2012 către un profil predominant non-executiv.

În contextul deteriorării mediului regional de securitate și al tensiunilor politice interne din Bosnia și Herțegovina, în 2025 EUFOR a decis suplimentarea prezenței, prin desfășurarea a 400 de militari suplimentari și a patru elicoptere⁴.

Efectivul actual este estimat în intervalul 1.500–2.000 de militari, menținând capacitate de descurajare și o rețea de Liaison and Observation Teams (LOT) pentru prezență teritorială. Exercițiile anuale ”Quick Response” (inclusiv edițiile 2024 și 2025) au consolidat interoperabilitatea trupelor din teatru și a rezervelor ”over-the-horizon”, menținând credibilitatea descurajării⁵.

În termeni financiari, EUFOR Althea este considerată o misiune de cost relativ redus în arhitectura PSAC. Potrivit factsheet-urilor oficiale, costurile comune gestionate prin noul mecanism de finanțare al UE pentru operațiuni militare se situează în jurul a 10–14 milioane de euro anual, finanțate prin contribuțiile statelor membre. La acestea se adaugă sprijinul acordat prin European Peace Facility (EPF), în valoare de aproximativ 20 milioane EUR pentru consolidarea capacităților Forțelor Armate ale Bosniei și Herțegovinei, inclusiv în domenii precum deminarea, protecția CBRN și mobilitatea operațională.

Pe componenta de instruire și consolidare instituțională, AFBiH a continuat să participe la misiuni PSAC (ex. EUTM RCA) și la cooperare regională (ex. Balkan Medical Task Force), iar Peace Support Operations Training Centre (PSOTC) a instruit peste 10.000 de profesioniști din peste 60 de state, ceea ce este un rezultat cu adevărat cuantificabil.

Totuși, există și componente structurale deficitare, de exemplu, s-a evaluat un progres limitat în deminare (doar 9,12% din obiectivul anual realizat în 2024; 826,23 km² rămân zone suspecte de mine), lipsa unui registru unic complet pentru armele forțelor de securitate și întâzieri în armonizarea legislației privind armele mici și ușoare. Aceste elemente indică performanță operațională foarte bună pe segmentul

---

¹United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on Bosnia and Herzegovina, S/2025/471*, New York, 2025.

²Ivana Boštjančič Pulko, Meliha Muherina, Nina Pejič, ”Analysing the Effectiveness of EUFOR Althea Operation in Bosnia and Herzegovina”, în *European Perspectives – Journal on European Perspectives of the Western Balkans*, vol. 8, nr. 1 (14), octombrie 2016, pp. 15–39.

³UNSC - S/2025/471, *op. cit.*

⁴Sarajevo Times, ”EUFOR deploys 400 additional soldiers to Bosnia and Herzegovina; four new helicopters to arrive”, 2025, disponibil la <https://sarajevotimes.com/eufor-deploys-400-additional-soldiers-to-bosnia-and-herzegovina-four-new-helicopters-to-arrive/>.

⁵European Union Force Bosnia and Herzegovina (EUFOR Althea), ”Quick Response 2025 – EUFOR QR2025”, 2025, disponibil la <https://euforbih.org/index.php/en/euforqr2025>.

⁷United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on Bosnia and Herzegovina, S/2025/471*.

militar-executiv, dar capacitate limitată de a accelera reformele structurale dependente de voința politică internă⁷.

(3) Impact asupra mediului de securitate

Din perspectiva impactului, criteriul central - prevenirea reaprinderii conflictului, este îndeplinit, nu s-au înregistrat episoade de violență inter-etnică sistemică, iar mediul de securitate a permis continuarea dialogului politic și a procesului de aderare. AFBiH funcționează ca forță unificată, participă la misiuni internaționale și menține interoperabilitate NATO/UE.

Cu toate acestea, mediul politic rămâne fragil: stagnarea reformelor, contestarea alinierii la sancțiunile UE, contacte frecvente ale autorităților din Republika Srpska cu Federația Rusă și vulnerabilitatea la amenințări hibride și FIMI indică faptul că stabilitatea este mai degrabă gestionată decât structural consolidată. Impactul EUFOR este puternic pe dimensiunea de descurajare și control al riscului militar, dar limitat în transformarea profundă a dinamicii politico-instituționale.

II. Misiunile PSAC în Africa și Asia. Cazul EUTM/EUCAP Sahel Mali

II.1. Condiții structurale

(1) Relevanța strategică continentală

În cazul Mali, relevanța pentru securitatea continentală a UE a fost indirectă și mediată, nu existențială. Criza din 2012–2013 caracterizată prin ocuparea nordului de grupări jihadiste și separatiste, intervenția franceză Serval, apoi MINUSMA a generat preocupări privind terorismul transnațional, rutele de migrație, destabilizarea regiunii Liptako-Gourma, proliferarea armelor și traficul ilicit. Totuși, amenințarea nu a fost percepută ca una structural-continentală, de UE comparabilă cu riscul destabilizării Balcanilor sau al Europei de Est. În consecință, consensul politic european a fost mai fragil și dependent de statele cu interese directe, în special Franța. Comparativ, Afghanistan avea o relevanță simbolică post-9/11 strâns legată de NATO, dar pentru UE în sine nu era o amenințare continentală directă, ci mai degrabă un angajament aliat și normativ.

(2) Perspectiva de integrare europeană/ compatibilitatea instituțională

În Mali, reforma sectorului de securitate a fost un obiectiv extern susținut financiar, nu un proiect intern de integrare într-o arhitectură normativă comună. În Afghanistan, situația a fost similară: nici acolo nu a existat vreo ancorare instituțională sau convergență juridică cu UE.

(3) Asumare locală reală și stabilitate politică minimă

EUTM Mali a fost lansată la cererea autorităților de tranziție în 2012–2013, însă statul malian era profund fragmentat, armata (FAMA) era afectată de corupție, lipsă de coeziune și capacitate redusă. Au avut loc două lovituri de stat în 2020 și 2021, iar autoritățile au expulzat ulterior misiuni occidentale. Misiunea depindea structural de voința politică a guvernului, care era selectiv interesat mai mult de resurse decât de reformă instituțională profundă⁸.

Aici Mali prezintă ambiguități structurale majore pentru că formal, EUTM Mali era coordonată cu MINUSMA, operațiunea Barkhane, G5 Sahel și EUCAP Sahel Mali. Însă în practică, Franța urmărea obiective de contraterorism direct, MINUSMA avea mandat de stabilizare, EUTM avea mandat de training non-executiv și G5 Sahel avea o logică regională proprie. În Afghanistan, conflictul de viziune a fost și mai evident, dacă prin EUPOL Afganistan, UE a încercat consolidarea unei poliții civile, capabilă să protejeze populația, să reducă violența pe bază de gen și să reformeze statul de drept, NATO sau explicit SUA, au avut o abordare profund paramilitară, pregătind poliția afganeza pentru situații de contrainsurgență⁹.

These approaches were not complementary, but conceptually incompatible within an active conflict environment. Under such conditions, EUPOL Afghanistan operated within a highly fragmented strategic framework, marked by divergent objectives and competing priorities at the level of the Afghan Ministry of Interior. Structurally, reforming a civilian police force in a context dominated by military logic proved almost impossible.

II.2. Analiza eficienței

(1) Design strategic

EUTM Mali a avut un mandat formulat relativ clar pe hârtie: refacerea capacității militare a Forțelor Armate din Mali (FAMA) pentru a permite operații care să susțină restaurarea integrității teritoriale și

⁷Ibid.

⁸Jair van der Lijn et al., *Assessing the Effectiveness of European Union Civilian CSDP Missions Involved in Security Sector Reform. The Cases of Afghanistan, Mali and Niger*, Stockholm, Stockholm International Peace Research Institute, mai 2024.

⁹Ibid

reducerea amenințării grupărilor teroriste. Totuși, designul a fost constrâns de două realități structurale: caracterul non-executiv și un mediu în degradare accelerată, care a împins misiunea spre adaptări succesive și regionalizare (Liptako-Gourma devenind epicentrul), cu reconfigurări de facto și extinderi care presupuneau acceptarea unui risc mai mare de către statele contribuatoare.

EUCAP Sahel Mali ilustrează și mai puternic riscul de diluare a coerenței mandatului prin acumularea graduală de atribuții. Mandatele succesive au adăugat treptat counterterrorism, criminalitate transnațională și securitate de frontieră în 2017–2018, apoi sprijin logistic, implementarea PSIRC și extinderea către zonele cu prezență G5 Sahel în 2019–2020. Începând cu 2021 și până la sfârșitul mandatului, misiunii i s-au adăugat responsabilități adiționale pentru drepturi ale omului, impunitate și sprijin pentru restabilirea autorității statului¹⁰.

În cazul EUPOL Afghanistan, încă de la început, intervenția în sectorul de securitate a fost structurată pe o contradicție strategică fundamentală. NATO a tratat poliția ca instrument paramilitar de contrainsurgență, în timp ce Uniunea Europeană a încercat să o reformeze ca instituție civilă de aplicare a legii, ancorată în statul de drept. Cele două abordări nu erau complementare, ci conceptual incompatibile într-un context de conflict activ¹¹.

În aceste condiții, misiunea EUPOL Afghanistan a operat într-un cadru strategic profund fragmentat, cu obiective divergente și priorități concurente la nivelul Ministerului de Interne afgan. Reforma civilă a poliției într-un mediu dominat de logica militară a fost, structural, aproape imposibilă.

(2) Performanță operațională

Pe partea de implementare, EUTM Mali a livrat rezultate consistente de instruire. EUTM Mali a pornit cu aproximativ 500 de militari, crescând progresiv la peste 700 în perioada de vârf 2020–2021, devenind cea mai amplă misiune militară de instruire din cadrul PSAC. În peste un deceniu de desfășurare, aproximativ 14.000 de militari malieni au beneficiat de instruire europeană, la finalul anului 2013, batalioanele GATIA au fost instruite timp de 10 săptămâni la Koulikoro; ulterior The Combined Mobile Advisory Training Team (CMATT) a livrat 19 cursuri de instruire profundă în 8 locații în perioada 2016–2019, iar modelul a evoluat spre unități mai mici pentru formare de formatori, comandă și specializări. EUCAP Sahel Mali, cu un efectiv de aproximativ 200–250 de experți civili, a urmărit profesionalizarea poliției, jandarmeriei și gărzii naționale, dezvoltarea lanțului de comandă, proceduri penale și management integrat al frontierelor¹².

Diferența regională este esențială. În sud, în special în zona Bamako, instruirea și consilierea au produs îmbunătățiri tactice reale în structura unităților și capacitatea de planificare. În Azawad (Kidal, Gao, Timbuktu) și ulterior în centrul țării (Mopti, regiunea Liptako-Gourma), situația a rămas structural instabilă. Deși unitățile instruite de EUTM au fost dislocate în aceste regiuni, insurgența jihadistă s-a intensificat progresiv, iar violența intercomunitară a crescut. Conceptul de restabilire a autorității statului nu s-a materializat, administrația civilă nu a fost reinstalată durabil, iar monopolul legitim al forței nu a fost consolidat¹³.

Începând cu 2022–2023, deteriorarea relațiilor dintre autoritățile de tranziție și partenerii europeni, apropierea de Federația Rusă și prezența actorilor paramilitari externi au condus la suspendarea progresivă a cooperării. EUTM Mali și-a restrâns activitățile, iar mandatul a fost în esență golit de conținut operațional, fiind ulterior închis de facto. EUCAP Sahel Mali a întâmpinat dificultăți similare, activitatea sa fiind limitată sever de restricțiile impuse de autoritățile maliene și de deteriorarea mediului de securitate.

(3) Impact asupra mediului de securitate

Impactul EUTM Mali pare pozitiv la prima vedere la nivel operațional, dar nu a prevenit degradarea constantă a securității. Chiar și cu nivele foarte impresionante de instruire, contribuția la o pace durabilă rămâne minimă, deoarece conflictul implică mai mulți actori și este dependent de factori externi; abandonarea procesului de la Alger și pivotarea juntei către asistență rusă/Wagner au pus misiunea într-o poziție precarizată.

În 2026, Mali se confruntă cu un nivel ridicat și persistent de violență armată pe întreg teritoriul. Nordul rămâne sub influență jihadistă semnificativă, centrul țării este marcat de confruntări recurente, iar extinderea violenței către sud indică o degradare generalizată a mediului de securitate. Stabilizarea durabilă nu a fost atinsă, iar reforma sectorului de securitate nu a produs efecte structurale ireversibile.

III. Misiunile PSAC în Europa de Est. Cazul EUPM Republica Moldova

Ultimul studiu de caz se concentrează asupra Europei de Est, regiune în care Uniunea Europeană a

¹⁰Virginie Baudais et al., *The European Union Training Mission in Mali: An Assessment*, SIPRI Background Paper, Stockholm, Stockholm International Peace Research Institute, aprilie 2022.

¹¹Jaïr van der Lijn et al., *Assessing the Effectiveness of European Union Civilian CSDP Missions*.

¹²European Parliament, *Factsheet: European Union Training Mission in Mali (EUTM Mali)* (Brussels: European Parliament, 2022).

¹³Jaïr van der Lijn et al., *Assessing the Effectiveness of European Union Civilian CSDP Missions*.

operat o recalibrare strategică profundă, migrând de la un management reactiv al crizelor spre o investiție sistemică în consolidarea rezilienței și a capacităților de apărare teritorială. Această tranziție este impusă de două realități incontestabile.

În primul rând, războiul de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei a demonstrat că UE nu își mai poate asuma un rol periferic în arhitectura de securitate continentală, devenind, prin instrumente precum European Peace Facility și misiunea EUMAM, un partener strategic indispensabil pentru Ucraina.

În al doilea rând, intensificarea acțiunilor hibride rusești asupra statelor din Trio-ul Asociat: Republica Moldova, Georgia și Ucraina, a forțat PSAC să dezvolte mecanisme de răspuns adaptate amenințărilor sub pragul conflictului convențional. În acest context, voi analiza misiunea EUPM Republica Moldova ca fiind noul etalon pentru misiunile civile de parteneriat strategic.

III.1 Condiții structurale

(1) Relevanța strategică continentală.

Relevanța strategică a Republicii Moldova a fost redefinită de războiul de agresiune din Ucraina, statul migrând dintr-o poziție de vecinătate pasivă spre una de partener activ prin sprijinul umanitar masiv și facilitarea coridoarelor logistice esențiale pentru efortul de război ucrainean. Această relevanță este dublată de capacitatea Republicii Moldova de a respinge atacurile hibride orchestrate de Federația Rusă, stabilitatea politică și voința de reformă demonstrate în ciclurile electorale din 2024 și 2025 oferind un caz de succes pentru eficiența "asumării locale" în cadrul noii strategii de securitate a Uniunii.

Dincolo de succesele instituționale, prezența ilegală a trupelor ruse în Transnistria și pericolul reprezentat de depozitul de la Cobasna, a cărui instabilitate ar genera o catastrofă de magnitudine regională, impun o monitorizare PSAC riguroasă pentru a preveni transformarea acestui conflict înghețat într-o vulnerabilitate activă pentru Europa. În acest context, Republica Moldova completează în mod natural axa de securitate România-Ucraina, reprezentând un segment de coeziune teritorială unde identitatea și valorile comune cu România funcționează ca un multiplicator de integrare, susținând argumentul că stabilitatea Chișinăului constituie un element important pentru securitatea arcului est-european.

(2) Perspectiva de integrare europeană/ compatibilitatea instituțională

Republica Moldova prezintă un nivel de compatibilitate instituțională foarte înalt pentru un stat non-membru, procesul de aliniere la standardele europene fiind asumat ca un mecanism de reformă aprofundată a întregului sector de securitate. Integrarea europeană nu reprezintă doar un deziderat politic, ci un obiectiv central consacrat în toate documentele strategice naționale, asigurând o convergență normativă și procedurală avansată. Un pilon decisiv al acestei compatibilități este Parteneriatul pentru Securitate și Apărare semnat în mai 2024, primul document de acest tip încheiat de Uniune cu un stat terț¹⁴.

(3) Asumare locală reală și stabilitate politică minimă

Legitimitatea parcursului este confirmată prioritar de rezultatul pozitiv al alegerilor și al referendumului din 2024. Moldova demonstrează un angajament activ prin progresul pe Capitolul 31, aderarea la proiecte PESCO și tranziția graduală de la beneficiar exclusiv de securitate către contribuabil activ în misiuni internaționale. Participarea la misiuni precum EUMAM RCA, EUTM Mali, EUTM Somalia și EUFOR Althea confirmă alinierea strategică deplină și dorința de a contribui direct la stabilitatea europeană.

(4) Congruența strategică cu alți actori occidentali

Republica Moldova beneficiază de o simbioză optimă între instrumentele UE (EUPM, EPF) și parteneriatul cu NATO (ITPP)¹⁵, prevenind suprapunerile disfuncționale de mandate. Această coordonare strategică occidentală asigură un răspuns unitar în fața amenințărilor hibride, maximizând eficiența asistenței și modernizarea capacităților de apărare în deplin acord cu prioritățile europene.

III.2. Analiza eficienței

(1) Design strategic

Din perspectiva designului strategic, mandatul EUPM Moldova este clar delimitat și aliniat direct priorităților geopolitice actuale ale Uniunii Europene în Europa de Est. Decizia Consiliului din aprilie 2023 stabilește explicit obiectivul central: consolidarea rezilienței sectorului de securitate al Republicii Moldova în domeniul managementului crizelor și al amenințărilor hibride, inclusiv securitate cibernetică și

¹⁴Republica Moldova și Uniunea Europeană, "Parteneriat de Securitate și Apărare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană", semnat la Bruxelles la 21 mai 2024.

¹⁵Guvernul Republicii Moldova, Hotărâre privind aprobarea Programului individual al Parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2025–2028, Chișinău, 2025.

combaterea manipulării informaționale și interferenței externe (FIMI)¹⁶.

Mandatul este structurat în jurul a trei componente coerente:

- (1) identificarea nevoilor instituționale,
- (2) implementarea graduală a soluțiilor și
- (3) consilierea strategică pentru dezvoltarea politicilor naționale.

Designul este unul de parteneriat și sprijin strategic, nu de reconstrucție statală, ceea ce îl face realist și proporțional cu contextul local. Congruența dintre obiective și instrumente este de asemenea ridicată: misiunea este civilă, non-executivă, orientată către consultanță strategică, exact în domeniile unde vulnerabilitățile Moldovei sunt cele mai evidente. Spre deosebire de alte misiuni PSAC cu mandate expansive și ambiții transformatoare, EUPM Moldova evită supraextinderea și se concentrează pe consolidarea rezilienței într-un cadru politic favorabil.

(2) Performanță operațională

Din perspectiva performanței operaționale, EUPM Republica Moldova este una dintre cele mai ușor evaluabile misiuni PSAC datorită nivelului ridicat de transparență instituțională și a cuantificării sistematice a rezultatelor. Misiunea a fost instrumentală în dezvoltarea și adaptarea legislației naționale la bunele practici europene, inclusiv în domeniul managementului crizelor și protecției infrastructurilor critice. A realizat o evaluare comprehensivă a structurilor moldovenești de gestionare a crizelor și a emis recomandări conforme standardelor UE, contribuind direct la crearea unor instituții esențiale precum Agenția pentru Securitate Cibernetică, Centrul pentru Comunicare Strategică și Combaterea Dezinformării (StratCom) și Centrul Național de Management al Crizelor.

Pe componenta de expertiză directă, peste 4.500 de funcționari și membri ai structurilor de securitate au fost instruiți în domeniul managementului crizelor și combaterii FIMI, iar 16 formatori naționali au fost pregătiți pentru a asigura sustenabilitatea programelor de instruire.

Misiunea a facilitat, de asemenea, sprijin operațional concret: echipamente IT și de comunicații în valoare de peste 2,6 milioane EUR au fost donate pentru consolidarea infrastructurii instituționale. Au fost desfășurate 62 de activități dedicate consolidării capacităților în domeniul comunicațiilor strategice, combaterii dezinformării, securității cibernetice și managementului crizelor, precum și cinci vizite de studiu în state membre UE pentru transfer de expertiză¹⁷.

Performanța operațională este consolidată prin integrarea în arhitectura mai largă de sprijin european. În octombrie 2024, EU Cyber Rapid Response Team (CRRT), în cadrul PESCO, a finalizat cea de-a treia misiune în Republica Moldova, desfășurând evaluări de vulnerabilitate și monitorizare a infrastructurii IT în timpul alegerilor prezidențiale și al referendumului constituțional privind integrarea europeană. Experți din opt state membre au lucrat direct cu STISC pentru consolidarea rezilienței cibernetice, demonstrând coordonare funcțională între instrumentele PSAC și mecanismele PESCO¹⁸.

În paralel, Instrumentul European pentru Pace (EPF) a alocat până în 2025 un total de 197 milioane EUR Republicii Moldova, incluzând 40 milioane EUR pentru mobilitate tactică și sisteme de comandă și control, precum și 20 milioane EUR pentru modernizarea capacităților de apărare antiaeriană cu rază scurtă și foarte scurtă de acțiune¹⁹.

(3) Impact asupra mediului de securitate

Evaluarea impactului asupra mediului de securitate în cazul Republicii Moldova trebuie realizată într-un registru diferit față de Mali sau Bosnia și Herțegovina. Nu vorbim despre reducerea violenței armate sau stabilizarea unui teatru post-conflict, ci despre prevenirea escaladării și consolidarea rezilienței într-un context de presiune hibridă continuă.

Cel mai relevant indicator al impactului misiunii este gestionarea ciclului electoral din 2024, inclusiv referendumului constituțional privind integrarea europeană, în condiții de presiune informațională și cibernetică intensă. În pofida tentativelor de manipulare externă și atacurilor informaționale coordonate, procesul electoral s-a desfășurat fără perturbări sistematice majore, sugerând o consolidare reală a rezilienței instituționale.

În plan militar, sprijinul prin Instrumentul European pentru Pace și modernizarea capacităților de comandă-control și apărare antiaeriană indică o tranziție graduală către întărirea securității spațiului aerian

¹⁶European External Action Service, *Factsheet: European Union Partnership Mission in the Republic of Moldova (EUPM Moldova) 2025*, Bruxelles, 2025.

¹⁷European External Action Service, *Factsheet – 2 Years of EUPM (European Union Partnership Mission in the Republic of Moldova)*, Bruxelles, 2025.

¹⁸Cyber Rapid Response Teams (CRRT), "CRRT concludes deployment in support of the Republic of Moldova's cybersecurity", 2024, disponibil la <https://crrts.eu/news-005-concludes-deployment-support-moldova.html>.

¹⁹Consiliul Uniunii Europene, "European Peace Facility: Council adopts two assistance measures in support of Moldovan armed forces", 24 aprilie 2025, disponibil la <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2025/04/24/european-peace-facility-council-adopts-two-assistance-measures-in-support-of-moldovan-armed-forces/>.

și a capacității de descurajare. Deși Republica Moldova nu se confruntă cu un conflict convențional activ, consolidarea infrastructurii de apărare reduce vulnerabilitatea structurală și crește costul potențial al unei escaladări externe.

Prin urmare, impactul EUPM Moldova nu se reflectă în stabilizarea unui conflict existent, ci în prevenirea materializării acestuia. În domeniul războiului informațional, digital și propagandistic, rezultatele sunt vizibile prin creșterea capacității de răspuns instituțional, integrarea sprijinului european și menținerea stabilității politice interne.

Condiții structurale	EUFOR Althea	EUTM/EUCAP Sahel Mali	EUPM Republica Moldova
Relevanță strategică	1	0,5	1
Perspectiva de integrare europeană/compatibilitatea instituțională.	1	0	1
Asumare locală reală și stabilitate politică minimă.	0,5	0	1
Congruența strategică cu alți actori occidentali.	1	0,5	1
Total	3,5	1	4

Tabel. 1. Condiții structurale favorabile pentru succesul misiunilor PSAC

IV. Determinantele eficienței PSAC: concluzii comparative

Analiza comparativă a celor trei studii de caz evidențiază o corelație clară între condițiile structurale favorabile și performanța operațională a misiunilor PSAC. Eficiența Uniunii Europene în gestionarea crizelor nu este determinată exclusiv de resursele mobilizate sau de capacitatea tehnică, ci de convergența strategică dintre interesele europene, compatibilitatea instituțională locală și asumarea politică internă.

Războiul declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei în 2022 a constituit momentul decisiv al recalibrării strategice a PSAC, accelerând reorientarea către Europa de Est. În noul context de securitate, proximitatea amenințării convenționale și hibride și relevanța directă pentru securitatea continentală au devenit variabile centrale ale eficienței intervențiilor europene.

În Bosnia și Herțegovina, EUFOR Althea a demonstrat un succes relativ: într-un mediu post-conflict înghețat, dar fără violență sistemică activă, misiunea a asigurat menținerea unui mediu sigur și a funcționat ca mecanism credibil de descurajare. Totuși, absența unei strategii de exit a transformat intervenția într-un element aproape structural al arhitecturii de securitate interne. În contrast, Mali, Niger și experiența din Afghanistan ilustrează limitele PSAC în contexte de conflict activ ridicat. Deși EUTM și EUCAP au generat output operațional semnificativ, instabilitatea politică, loviturile de stat și lipsa controlului civil consolidat au anulat efectele reformei. În absența asumării locale și a stabilității politice, instruirea și capacity-building-ul nu pot produce transformare durabilă.

Republica Moldova reflectă etapa actuală de recalibrare strategică a PSAC. Într-un context de conflict hibrid, dar caracterizat prin convergență normativă avansată și asumare politică internă, EUPM Moldova operează într-un cadru structural favorabil. Impactul nu se traduce prin reducerea violenței armate - caracteristică centrală în evaluarea celorlalte misiuni - deoarece aceasta nu reprezintă principala amenințare, ci prin consolidarea rezilienței instituționale, dezvoltarea capabilităților de apărare și întărirea securității cibernetice.

Totuși, având în vedere că acest proces este unul continuu și dependent de evoluția mediului regional de securitate, impactul asupra mediului de securitate nu poate fi evaluat ca fiind maximal. Evaluarea reflectă mai degrabă o dinamică de consolidare progresivă decât atingerea unui stadiu final de stabilizare.

Criteria de eficiență	EUFOR Althea	EUTM/EUCAP Sahel Mali	EUPM Republica Moldova
Design strategic	1	0,5	1
Performanță	1	0,5	1
Impact asupra mediului de securitate	1	0	0,5
Total	3	1	2,5

Tabel. 2. Criterii pentru evaluarea eficienței misiunilor PSAC

Este necesar să fie evidențiate și limitele acestui studiu. În analiza eficienței misiunilor PSAC, tipologia conflictului reprezintă o variabilă esențială. Mali se confruntă cu un conflict activ ridicat, Bosnia și Herțegovina se află într-un post-conflict înghețat, iar Republica Moldova într-un context de conflict hibrid, pe fundalul existenței unui conflict înghețat de intensitate redusă (Transnistria). Natura mediului de securitate influențează în mod direct atât condițiile operaționale, cât și criteriile prin care este evaluată eficiența. Din considerente legate de dimensiunea articolului și de necesitatea menținerii unui cadru analitic coerent, această variabilă nu a fost integrată formal în modelul de evaluare, ceea ce constituie o limitare metodologică.

Un al doilea aspect vizează simplitatea instrumentului de analiză. Utilizarea unei scale ordinale (0–1) implică o inevitabilă simplificare a unor realități complexe și presupune un anumit grad de judecată analitică în atribuirea scorurilor. În plus, analiza se bazează pe un număr redus de studii de caz, ceea ce limitează posibilitatea generalizării statistice și plasează concluziile în registrul inferenței teoretice.

De asemenea, în cazul Republicii Moldova, impactul este evaluat într-un orizont temporal relativ scurt, ceea ce nu permite o apreciere definitivă a sustenabilității pe termen lung. Totodată, cadrul analitic utilizat nu este adaptat pentru evaluarea misiunilor maritime PSAC, aspect care poate fi dezvoltat în cercetări viitoare. Intenția prezentului studiu nu a fost formularea unui model exhaustiv aplicabil tuturor tipurilor de operațiuni, ci testarea unei relații explicative într-un cadru comparativ restrâns.

Cercetările viitoare ar putea integra explicit tipologia conflictului în modelul analitic și ar putea testa robustețea concluziilor prin extinderea analizei la alte misiuni PSAC, precum Somalia, Republica Centrafricană sau Irak, pentru a verifica dacă relația dintre condițiile structurale și eficiența operațională se menține în contexte suplimentare.

EUROPA

Noua multipresiune: Europa în centrul competiției strategice globale

Abdullah KHALID (Regatul Unit)

Subtitlu: Migrația, amenințările hibride, geoeconomia și interesele egoiste în creștere sunt doar suprafața. Viitorul Europei depinde de gestionarea interdependenței complexe și de crearea unui cadru de securitate unit.

Europa se află într-o **ruptură strategică**. Următoarele presiuni nu vor veni sub formă de tancuri la frontiere, ci prin canale asimetrice - interferențe hibride, creșteri bruște ale migrației, coerciție geopolitică și perturbări multipolare. Într-o lume în care marile puteri acționează din ce în ce mai mult pe baza unui interes egoist îngust, Europa nu se poate baza pe politicile trecute. Trebuie să inventeze o **politică externă unificată**, una care să gestioneze activ **interdependența complexă**, pentru a păstra autonomia, coeziunea și influența globală.

Ani de zile, Europa a tratat provocări precum **migrația** și **infiltrarea extremistă** ca probleme politice episodice. Totuși, acestea sunt simptome ale unor curente strategice mai profunde: declinul normelor globale, comportamentul fragmentat al marilor puteri și concurența crescândă pentru influență care transcende vechile granițe instituționale. Centralitatea geografică a continentului - între Asia, Africa și Atlantic - și economiile sale extrem de interconectate îl fac expus în mod unic și poziționat într-o poziție unică pentru a răspunde cu unitate politică, mai degrabă decât cu o derivă reactivă.

Doctrina **interdependenței complexe** susținea cândva că legăturile economice și politice dense reduc probabilitatea conflictului. Astăzi, această premisă încă contează - dar numai dacă Europa guvernează activ aceste legături. Lăsată negestionată, interdependența devine un canal pentru coerciție. Ceea ce are nevoie Europa este o Politică Externă Strategică Unificată (USFP) care să coordoneze instrumentele economice, de securitate și diplomatice ca un sistem integrat, nu ca silozuri politice izolate.

Deja, statele puternice acordă prioritate strategiilor geoeconomice și manevrelor unilaterale care remodelează stimulentele și slăbesc cadrele colective. Atunci când Statele Unite impun **sanctiuni secundare** care se extind pe piețele globale de energie și finanțe - așa cum se vede în cazul măsurilor legate de războiul Rusiei din Ucraina - acestea îi stimulează pe alții să construiască sisteme alternative, fragmentând cooperarea globală. Simultan, **inițiativa extinsă a Chinei "Belt and Road"**, în Asia, Africa și Europa, demonstrează cum poate fi valorificată conectivitatea economică pentru pârgii geopolitice, remodelând structurile de stimulente în jurul infrastructurii, comerțului și legăturilor financiare.

Europa nu își poate permite fragmentarea influenței sale. Trebuie să consolideze o structură pregătită pentru viitor, care să integreze voința politică, apărarea colectivă și luarea deciziilor comune într-o singură arhitectură operațională.

ESA-21: Coloana vertebrală strategică a Europei

Pentru a face față acestui moment existențial, Europa trebuie să lanseze **Arhitectura Europeană de Securitate pentru Secolul XXI (ESA-21)** - un pact unificat care leagă statele membre în procese comune de descurajare, gestionare a crizelor și luare a deciziilor. ESA-21 nu este o nouă birocrație; este coloana vertebrală strategică a unei Europe care își protejează interesele prin voință colectivă și acțiune coordonată.

ESA-21 se bazează pe cinci piloni:

1. **Unitate politică cu decizii obligatorii** — Un consiliu împuternicit să acționeze decisiv în crize, emitând evaluări comune ale amenințărilor și strategii comune care previn fracturile unilaterale. De exemplu, atunci când **Uniunea Europeană a adoptat Busola sa Strategică în 2022**, a stabilit un precedent pentru evaluarea comună a amenințărilor și planificarea capacităților.

2. **Capacitate comună de descurajare** — Forțele integrate, rețelele de informații și structurile de apărare interoperabile semnaleză unitate de scop și descurajare credibilă, în special împotriva amenințărilor hibride, cum ar fi atacurile cibernetice și campaniile de dezinformare.

3. **Interdependență controlată** — Transformarea legăturilor economice și strategice dense în reziliență: **selecție coordonată a investițiilor**, guvernanta a infrastructurii critice și standarde care previn transformarea interdependenței în arme de către puterile externe.

4. **Corpul de răspuns la crize** — Unități modulare civil-militare capabile de desfășurare rapidă pentru a gestiona presiunile hibride, fluxurile migratorii bruște și perturbările infrastructurii, cum ar fi cele observate în timpul valurilor migratorii bruște după prăbușirea Afganistanului din 2021.

5. **Alianțe ancorate cu autonomie** — Menținerea parteneriatelor, păstrând în același timp autonomia decizională strategică; interoperabilitatea sporește suveranitatea europeană, în loc să o dilueze.

Dimensiuni strategice arctice și nordice

Rutele arctice emergente și concurența pentru resurse amplifică multipresiunea. Modernizarea Flotei Nordice de către Rusia și investițiile polare ale Chinei prin intermediul **Drumului Mătășii Polare** amenință accesul Europei la rutele maritime nordice, cablurile submarine și coridoarele energetice. O strategie arctică orientată spre viitor, integrată în ESA-21, este esențială pentru a menține conștientizarea operațională, a proteja infrastructura critică și a descuraja perturbările în acest teatru disputat.

Geoeconomia și efectul de levier strategic

Europa trebuie să ia în considerare instrumentele economice ca instrumente geopolitice de bază. **Finanțarea transformată în arme**, dependența energetică și efectul de levier comercial sunt acum pârgii strategice principale. ESA-21 trebuie să lege reziliența geoeconomică de arhitectura sa de securitate, asigurându-se că rețelele financiare, industriale și de infrastructură critică ale Europei nu pot fi exploatare cu ușurință de către rivali. Dezbaterile recente despre șinele de plată globale și dezvoltarea sistemelor alternative de decontare subliniază această schimbare în dinamica efectului de levier.

Apel strategic la trezire: riscul complacerii continue

Cel mai mare pericol pentru Europa nu este doar agresiunea externă - ci iluzia stabilității interne. Prea mult timp, incrementalismul a fost confundat cu strategia, iar consensul procedural a înlocuit unitatea decisivă. Presupunerea că instituțiile existente și mecanismele lente de coordonare - chiar și după adoptarea **Busolei Strategice** - sunt suficiente pentru o eră a interdependenței transformate în arme riscă să devină o vulnerabilitate strategică în sine. În mediul actual, complacerea amplifică presiunea, mai degrabă decât să o absoarbă. Europa trebuie să depășească guvernarea zonei de confort și să îmbrățișeze ceea ce poate fi numită **Structurare Strategică a Viitorului** - proiectarea deliberată a arhitecturii de securitate de mâine înainte ca și criza să o dicteze. Suveranitatea nu mai este păstrată în izolare; este consolidată printr-o

unitate structurată. Alegerea nu este între identitatea națională și forța colectivă, ci între transformarea gestionată și fragmentarea impusă.

Coordonare multilaterală și globală

Europa ar trebui să convoace un **Forum Pan-Atlantic de Securitate** care să conecteze partenerii din America, Africa și Asia pentru a defini protocoalele de gestionare a crizelor și a preveni escaladarea înainte ca aceasta să devină un conflict mai amplu. Acest forum pune accentul pe coeziunea politică, nu pe alinierea blocurilor militare, și consolidează rolul Europei ca actor global coeziv, capabil să modeleze normele și să reducă fragmentarea strategică.

Citate vizionare

”Următoarele amenințări la adresa Europei vor exploata interdependența, nu frontierele.”

”Doar voința politică colectivă poate păstra influența și autonomia Europei.”

”Autonomia strategică se obține prin unitate, adoptarea deciziilor și acțiune coordonată, nu doar prin bugete.”

Concluzie: Europa trebuie să aleagă

Miza este clară: identitatea, influența și libertatea de acțiune a Europei depind acum de cât de eficient gestionează interdependența complexă prin unitate. ESA-21 nu este doar un cadru de securitate - este planul pentru o Europă care rămâne coerentă din punct de vedere strategic, rezistentă din punct de vedere economic și suverană din punct de vedere politic într-o eră definită de multipresiune.

În acest mediu, autonomia nu poate fi improvizată în timpul crizei; trebuie construită în mod deliberat în avans. Voința politică colectivă, ancorată într-o arhitectură comună și instrumente integrate de putere, este singura cale credibilă pentru a păstra agenția Europei și a modela peisajul strategic, mai degrabă decât pentru a reacționa la acesta.

Istoria nu va judeca Europa după declarațiile sale de unitate, ci după cum a transformat interdependența în forță înainte ca alții să o transforme într-un punct de sprijin.

EUROPA

Autonomia strategică a Europei este un mit — contează doar puterea și capacitatea industrială

Aldo MUNGO (Belgia)

Timp de aproape un deceniu, ”autonomia strategică europeană” a fost tratată ca o mantră politică. Repetată în comunicatele de la Bruxelles, reluată de miniștri, umflată în documentele de politici, aceasta ar trebui să semnaleze emanciparea Europei de dependențele externe și sosirea sa ca actor geopolitic de sine stătător. Problema este simplă: **autonomia strategică nu există**. Și nu poate exista fără putere coerentă, profunzime industrială și capacitate de producție.

Autonomia nu este o narațiune - este un bilanț

O putere suverană nu este definită de discursuri, cărți albe sau arhitectură instituțională. Este definită de capacitatea sa de a produce, susține și înlocui capabilități critice sub presiune: muniții, rachete, piese de schimb,

combustibil, senzori, comunicații securizate, echipaje instruite, lanțuri de reparații și rezistența politică de a absorbi pierderile. Măsurată în raport cu acest standard, Europa eșuează în mod repetat.

Sursa: <https://encompass-europe.com/comment/the-impacts-of-eu-strategic-autonomy-how-member-states-should-respond>

Apărare: Europa își împrumută în continuare coloana vertebrală de luptă

Europa posedă platforme de înaltă calitate și veritabile zone de excelență. Dar îi lipsesc trei elemente care decid războaiele: **masa, rezistența și integrarea**.

În primul rând, masa. Războiul de mare intensitate consumă materiale într-un ritm pe care sistemele de achiziții în timp de pace nu sunt concepute să-l absoarbă. Stocurile care par ”acceptabile” pe foile de calcul devin irelevante în câteva săptămâni, când artileria trage mii de muniții pe zi, apărarea aeriană este distrusă prin interceptoare, iar dronele sunt uzate în roiuri. Războiul din Ucraina nu a creat această problemă; a expus-o. Europa a intrat în anii 2020 cu stocuri optimizate pentru reasigurare simbolică, nu pentru luptă susținută.

În al doilea rând, rezistența. Industria de apărare a Europei este optimizată structural pentru producția de tip boutique: loturi mici, termene lungi de livrare, cerințe naționale personalizate și

compromisuri politice care blochează ineficiența. Capacitatea de creștere a capacității nu se improvizează într-o criză; aceasta trebuie finanțată, proiectată și întreținută în avans. Dacă liniile de producție la cald nu sunt plătite în timp de pace, factura este plătită ulterior în sânge și umilință strategică.

În al treilea rând, integrarea. Europa rămâne o colecție de forțe armate naționale cu logistică incompatibilă, achiziții fragmentate și platforme suprapuse. Interoperabilitatea există pe hârtie, dar straturile mai profunde - standardele de muniții, software-ul, ecosistemele de mentenanță, rețelele clasificate - rămân în mare parte naționale. Sub presiune, fragmentarea se transformă în paralizie.

Acesta este motivul pentru care Europa continuă să se bazeze pe NATO - și, în practică, pe SUA - pentru factorii de performanță de top care fac puterea militară modernă decisivă: ISR, transport strategic și realimentare aer-aer, arhitectură integrată de apărare aeriană și antirachetă, avertizare timpurie spațială, capabilități cibernetice și coloana vertebrală de comandă și control care leagă totul. Europa poate desfășura brigăzi; se luptă să gestioneze un teatru de operațiuni.

Există, de asemenea, realitatea nucleară. Postura de descurajare a Europei se bazează în cele din urmă pe umbrela americană, forțele franceze și britanice oferind contribuții parțiale, la nivel național. Descurajarea nu este un comunicat de presă. Este credibilitate, semnalizare, pregătire și un lanț de comandă despre care un adversar crede că va funcționa sub presiune. Dacă se îndepărtează ancora SUA, calculul strategic al Europei se schimbă peste noapte.

Capacitatea industrială este adevăratul centru de greutate

Războaiele nu se câștigă prin doctrine. Se câștigă prin fabrici.

Capacitatea industrială este centrul de greutate lipsit de farmec, dar decisiv, al autonomiei strategice. Aceasta înseamnă capacitatea de a produce la scară largă, de a înlocui pierderile, de a repara sisteme complexe, de a asigura inputuri critice și de a preveni constrângerea prin punctele de blocare a lanțului de aprovizionare.

Vulnerabilitățile Europei sunt bine cunoscute:

- **Muniții:** stocuri insuficiente, aprovizionare limitată cu materiale energetice, linii de producție constrânse și reguli de achiziții construite pentru contabili, mai degrabă decât pentru război.

- **Rachete și apărare aeriană:** interceptoare de ultimă generație care sunt scumpe, se construiesc lent și se epuizează rapid.

- **Electronică:** dependența de lanțuri de aprovizionare externe, vulnerabile la controalele exporturilor, sabotaj sau lipsuri.

- **Întreținere și reparații:** "coada" - piese de schimb, depozite, tehnicieni, scule - este locul unde se află de fapt pregătirea și unde Europa adesea subinvestește.

Într-un conflict prelungit, avantajul merge la partea care susține producția, diversifică furnizorii și menține echipamentele în luptă. Autonomia strategică fără autonomie industrială este teatru de operațiuni.

Achizițiile de apărare: autosabotajul intern al Europei

Cultura achizițiilor publice din Europa este o povară strategică.

Sistemele naționale de achiziții publice recompensează compromisul politic în detrimentul logicii operaționale. Programele sunt folosite pentru a distribui locurile de muncă înainte de a livra capacități. Specificațiile se înmulțesc pentru a satisface electoratul intern. Cerințele comune sunt proclamate, apoi diluate. Rezultatul este un mozaic de platforme, fiecare cu propriul lanț de mentenanță, propriul flux de instruire și propriul ecosistem de muniții.

Aceasta nu este o problemă de inginerie. Este o problemă de guvernare. Europa are bani, talent și istorie industrială. Ceea ce îi lipsește este prioritizarea nemiloasă a pregătirii și producției de masă.

Autonomia reală ar necesita o mentalitate de achiziții publice din timp de război: **mai puține variante, contractare mai rapidă, comenzi-cadru pe termen lung care oferă industriei predictibilitate și ținte de stocare măsurate în luni de consum de mare intensitate**, nu "zile de aprovizionare" abstracte concepute pentru a liniști parlamentele.

Tehnologie și cloud: suveranitate care poate fi oprită

Dependența Europei nu este doar militară. Este digitală - și, prin urmare, sistemică.

Infrastructura cloud, hiperscalerele, calculul bazat pe inteligență artificială, sistemele de operare, software-ul de bază pentru întreprinderi și instrumentele critice de securitate cibernetică sunt dominate de actori non-europeni. Acest lucru creează trei riscuri strategice majore.

Riscul de coerciție. Într-o criză, accesul poate fi restricționat de regimuri de sancțiuni, legislație

extraterritorială, decizii de licențiere sau presiune politică. ”Deținem datele” este lipsit de sens dacă infrastructura, instrumentele și canalele de actualizare sunt controlate în altă parte.

Riscul de vizibilitate. Guvernanța datelor nu se referă doar la confidențialitate; este vorba despre inteligență. Controlul straturilor cloud creează oportunități pentru colectare, cartografiere a modelelor și valorificare a serviciilor critice.

Risc de continuitate. Dacă o decizie la Washington sau un șoc industrial în Asia pot întrerupe serviciile publice europene, sistemele de transport, IT-ul de apărare sau fluxurile de lucru industriale, atunci suveranitatea Europei este condiționată. Un continent care poate fi oprit de un strat de permisiuni la distanță nu este autonom. Este dependent prin design.

Energie: Autonomia moare în subsol

Energia este subsolul strategiei - nevăzută până când nu se sting luminile.

Șocurile energetice recente au demonstrat că dependența nu este abstractă. Se traduce prin creșteri bruște ale prețurilor, închideri industriale, stres bugetar și instabilitate politică. Dependența energetică este un efect de levier. Constrânge alegerile de politică externă și obligă guvernele la o gestionare permanentă a crizelor.

Autonomia strategică necesită rezistență energetică: aprovizionare diversificată, infrastructură protejată, stocare adecvată și capacitatea de a susține industria și apărarea în condiții de perturbări. Fără energie, ”capacitatea industrială” este un slogan. Fabricile nu funcționează pe baza unor narațiuni.

Standarde, lanțuri de aprovizionare și iluzia ”valorilor”

Europa înlocuiește prea des limbajul capacităților cu limbajul moral. Valorile contează.

Însă valorile nu opresc rachetele, nu repară vehiculele blindate, nu produc interceptoare sau nu fabrică semiconductori.

Adevărata competiție strategică este legată de **standarde și lanțuri de aprovizionare**: cine controlează regimurile de certificare, cine stabilește cerințele de securitate, cine deține hardware-ul și codul, cine produce inputuri critice și cine le poate refuza altora.

Autonomia înseamnă construirea unui avantaj, nu doar proclamarea independenței.

Ce ar necesita autonomia reală

Dacă Europa dorește să înceteze să mai practice autonomia și să înceapă să o construiască, cerințele sunt concrete:

- **Un plan de creștere a industriei de apărare:** linii de producție încălzite, comenzi multianuale garantate, o strategie energetică pentru materiale și obiective de stocare legate de un consum realist în timp de război.

- **Reformă a achizițiilor:** mai puține variante naționale, standarde mai comune pentru muniții, contractare accelerată și o tendință pentru viteză și masă în detrimentul perfecțiunii.

- **Investiții în factori strategici:** ISR, spațiu, arhitectură de apărare antirachetă, transport strategic, realimentare, comunicații securizate - capacitățile care determină dacă forțele pot lupta cu adevărat.

- **Suveranitate digitală țintită:** capacitate cloud europeană securizată pentru servicii critice, reguli clare pentru sarcinile de lucru sensibile și lanțuri de aprovizionare consolidate pentru cipuri și instrumente cibernetice.

- **Reziliență energetică:** protecție, diversificare, stocare și planificare de contingență care tratează energia ca un atu de securitate națională.

Nimic din toate acestea nu este atrăgător. Toate acestea sunt decisive.

Forța de muncă și instruirea: Dimensiunea uitată

Masa industrială este inutilă fără oameni instruiți care să o opereze. Europa se confruntă cu deficite de recrutare, o pregătire inegală și un randament limitat de instruire pentru competențe de înaltă performanță - echipaje de apărare aeriană, specialiști în război electronic, personal de mentenanță, operatori cibernetici. O agendă serioasă de autonomie ar trata personalul ca parte a bazei industriale: canale de instruire extinse, structuri de rezervă, corpuri de mentenanță și pregătire finanțată ca un cost permanent, nu ca o cheltuială de criză.

În cele din urmă, autonomia necesită viteză de decizie. Cultura strategică a Europei produce prea adesea alegeri târzii, cu cel mai mic numitor comun. În crizele reale, timpul este o armă. Dacă Europa nu poate decide rapid, va externaliza întotdeauna decizia către cei care pot.

Concluzie: Nu mai vorbiți despre autonomie dacă nu veți plăti pentru ea

Europa nu este neputincioasă. Dar este dependentă structural - iar dependența este opusul autonomiei.

Autonomia strategică nu este un concept. **Este o factură.**

Dacă Europa nu este dispusă să o plătească în fabrici, stocuri, factori de facilitare și decizii dificile, atunci ar trebui să înceteze să mai vândă mitul.

Pentru că în lumea reală, suveranitatea nu este declarată.

Este construită - și apărată.

EUROPA - BALCANII DE VEST

Analiză geopolitică a Bosniei și Herțegovinei (BiH) în cadrul Complexului Regional de Securitate – Balcanii de Vest

Vasile Alexandru ARDELEAN (România)

Introducere

Prezenta lucrare analizează dinamica de securitate din Balcanii de Vest, utilizând cadrul teoretic al Școlii de la Copenhaga pentru a demonstra că această regiune constituie un Complex Regional de Securitate (CRS). Analiza pornește de la premisa că securitatea statelor componente, având ca punct central Bosnia și Herțegovina (BiH), este atât de interconectată încât nicio problemă națională nu poate fi rezolvată izolat de contextul regional.

Argumentul central al lucrării susține că BiH reprezintă nucleul de vulnerabilitate al acestui complex, unde fragilitatea internă este constant exploatată de actori regionali (Serbia și Croația) și globali (Federația Rusă). Această dinamică a fost exacerbată de războiul din Ucraina, care nu a funcționat ca un factor de coeziune, ci a accelerat polarizarea internă și tendințele secesioniste ale Republicii Srpska (RS), transformând țara într-un teren de luptă geopolitică.

Lucrarea demonstrează că, deși există un parcurs teoretic spre integrarea europeană, BiH rămâne "captivă" între un sistem de patronaj etno-naționalist și o structură administrativă paralizată, validând ipoteza că insecuritatea unui stat din acest complex devine, inevitabil, insecuritatea tuturor.

I Nivel regional

1. Formează statele din Balcanii de Vest un Complex Regional de Securitate conform criteriilor lui Barry Buzan ?

Prezenta lucrare își propune să analizeze dinamica de securitatea din Balcanii de Vest, având în

Sursa: <https://www.aljazeera.com/news/2010/10/3/country-profile-bosnia-herzegovina>

¹Barry Buzan și Ole Wæver, *Regions and Powers: The Structure of International Security*, Cambridge University Press, 2003, pag. 43.

centru statul BiH. Astfel este esențial să plecăm de la premisa Școlii de Gândire de la Copenhaga: securitatea este o problemă rațională. Statele nu trăiesc într-un vid, ci sunt condiționate geografic și politic de vecinii lor¹.

În lucrarea *Regions and Powers: The Structure of International Security* (2003), Barry Buzan și Ole Wæver definesc un Complex Regional de Securitate (CRS) ca fiind: "[A] set of units whose major processes of securitisation, desecuritisation, or both are so interlinked that their security problems cannot reasonably be analysed or resolved apart from one another."²

Astfel, un Complex Regional de Securitate este format dintr-un grup de state ale căror temeri și probleme de securitate sunt atât de strâns interconectate, încât securitatea unui stat nu poate fi analizată sau rezolvată separat de a celorlalte. În Balcanii de Vest avem următoarele state: Croația, BiH, Serbia, Muntenegru, Kosovo, Albania și Macedonia de Nord. Este acest grup de state atât de interconectat din punct de vedere al temerilor și problemelor de securitate, astfel încât problema securității uni stat să nu poată fi rezolvată fără celelalte state din regiune?

Relația acestor state este una cât se poate de complicată, Barry Buzan ne introduce în lucrarea sa, structura unui Complex Regional de Securitate, fiind rezultatul interacțiunii dintre patru factori cheie: modelele de amicitie/inimicitie, proximitatea, distribuția puterii și structura anarhică a sistemului internațional³.

În primul rând, avem termenii de "Inimicitie" (Enmity), adică "*Relationships conditioned by suspicion and fear.*" (Relații condiționate de suspiciune și frică) și de "Amicitie" (Amity): "*Relationships ranging from genuine friendship to expectations of protection or support.*" (Relații care variază de la prietenie autentică până la așteptări de protecție sau sprijin)⁴. Care dintre acești termeni au definit Balcanii de Vest în istoria recentă? Odată cu destrămarea Iugoslaviei, spațiul Vest Balcanic a fost marcat de război, neîncredere, genocid, expluzări etnice, tensiuni politice, dispute teritoriale și o stare de suspiciune față de noile guverne apărute. Astfel, putem observa că tipul de relație care domină în acest spațiu Vest Balcanic este Inimicitia (Enmity). De exemplu, în cazul BiH, securitatea, nu poate fi luată izolat de cea a Serbiei sau a Croației, din cauza legăturilor etnice transfrontaliere atât de puternice și a memoriei recente a conflictului. Orice instabilitate în Banja Luka (RS) generează imediat insecuritate la Sarajevo și activează reacții de securitate la Belgrad și Zagreb. De aceea am decis să includ și Croația în Balcanii de Vest, chiar dacă din 2013 face parte din UE, Croația este un stat garant al Acordului Dayton, constituția Croației o obligă să îi protejeze pe croații din BiH. Orice criză politică la Mostar devine instantaneu subiect de securitate națională la Zagreb. De asemenea, Croația are cea mai lungă frontieră cu BiH, chiar și cu statutul său de stat integrat pe deplin în UE, Croația nu poate scăpa de proximitatea geografică. Atâta timp cât BiH este centrul complexului de securitate, Croația nu poate ieși din el.

Există și relații de Amicitie (Amity) în spațiul Vest Balcanic, dar ele sunt mult mai puțin nuanțate și mai izolate. De exemplu, dezideratul general împărtășit de a adera la Uniunea Europeană (UE), unde toate statele din Balcanii de Vest au deschis deja negocierile mai puțin Kosovo, care din cauza statutului său complicat, momentan are doar statutul de aplicant. Relații de Amicitie mai putem observa în relațiile bilaterale din zonă, de exemplu: între Serbia și Muntenegru sau Albania și Kosovo, dar aceste relații sunt de obicei doar bilaterale și adeseori pot apărea diverse surse de dispută.

În al doilea rând, proximitatea geografică contează deoarece amenințările (militare, politice sau de mediu) călătoresc mult mai ușor pe distanțe scurte, iar statele din regiune sunt, practic, "condamnate" la vecinătate, neputând să se izoleze de crizele din imediata apropiere.

În al treilea rând, distribuția puterii (polaritatea regională) accentuează tensiunile deoarece, regiunea Vest Balcanică este caracterizată de o asimetrie evidentă, unde Serbia deține o superioritate militară și politică față de state mai slabe și fragmentate, precum BiH sau Kosovo. Această inegalitate structurală transformă simpla suspiciune (inimicitia) într-o amenințare existențială reală pentru statele mai mici, care nu sunt la fel de potente militar sau stabile politic.

Nu în ultimul rând, un alt element constitutiv al Complexului Regional de Securitate din Balcanii de Vest este structura anarhică. Conform teoriei lui Buzan, complexe de securitate se pot forma doar într-un sistem anarhic, compus din unități autonome (state) care nu se subordonează unei autorități superioare formale⁵. În cazul Balcanilor de Vest, anarhia este mediul care permite manifestarea dilemei de securitate. Deși există o prezență puternică a actorilor internaționali (UE, NATO), statele din Balcani funcționează ca unități politice distincte, responsabile pentru propria supraviețuire. Această lipsă a unei autorități centrale absolute obligă statele să adopte comportamente de tip *self-help* (auto-ajutorare). Pentru BiH, structura anarhică regională este problematică: fiind un stat intern divizat, hiper-descentralizat și relativ slab, aceasta trebuie să navigheze într-un mediu regional competitiv, unde vecinii săi mai puternici (Serbia, Croația)

¹Ibidem, pag. 44.

²Ibidem, pag. 53.

³Ibidem, pag. 50.

⁴Ibidem, pag. 53.

profită de autonomia lor pentru a influența dinamica internă bosniacă, sub pretextul protejării propriilor etnii.

Sintetizând analiza celor patru tipuri de interdependență definite de Buzan (proximitatea geografică, structura anarhică, polaritatea asimetrică și construcția socială dominată de inimicizie), putem afirma fără echivoc că Balcanii de Vest constituie un Complex Regional de Securitate. Această regiune nu este doar o sumă de state vecine, ci un sistem de securitate coerent, în care interdependența este negativă, generată de frica reciprocă și de competiția pentru putere. BiH reprezintă focusul acestui complex: vulnerabilitatea sa internă nu rămâne doar o problemă locală, ci devine automat o problemă regională, activând reflexele de securitate ale statelor mai puternice, polarizante, Serbia și Croația. Totodată, putem afirma conform grilei teoretice a Școlii de la Copenhaga, că: statele din Balcanii de Vest sunt prinse într-o dinamică de securitate împreună, validând ipoteza că insecuritatea unuia devine insecuritatea tuturor.

2. Care a fost impactul războiului din Ucraina asupra regiunii voastre? Care este cel mai recent eveniment de la nivelul UE/ NATO ce a adus schimbări în dinamica de securitate regională?

Referitor la impactul războiului din Ucraina asupra regiunii, acesta a acționat nu ca un factor de coeziune, ci, paradoxal, războiul a accelerat polarizarea internă, în special prin prisma relației privilegiate dintre entitatea sârbă (RS) și Federația Rusă. Războiul din Ucraina era văzut ca un potențial element unificator, un element care să mobilizeze societatea bosniacă și diversele grupuri etnice constituente, așa cum s-a și întâmplat în majoritatea statelor de pe continentul european. Tot datorită conflictului, multe state și-au consolidat capacitatea de guvernare și de răspuns la factori destabilizatori, atât externi, cât și interni. BiH, pe de altă parte, cu un guvern și o structură administrativă hiperdescentralizată, pare să nu fi învățat nimic din acest semnal de alarmă. Lucru care s-a văzut ulterior în destabilizările interne și externe provocate atât de Federația Rusă, pentru a încetini integrarea europeană, cât și de Serbia, aliat tradițional al Rusiei. Astfel, atât Rusia cât și Serbia, prin proxy-ul RS, încearcă a destabiliza BiH, chiar până în punctul de secesiune, ceea ce ar însemna sfârșitul proiectului BiH.

Din perspectivă teoretică, asistăm la ceea ce Vasile Rotaru descrie în analiza sa despre "instrumentalizarea surselor de putere soft" în vecinătatea apropiată⁶. În contextul războiului, Rusia a trecut de la simpla atracție culturală la folosirea agresivă a legăturilor sale cu actorii locali pentru a destabiliza flancul sudic al Europei. Pentru BiH, acest lucru a însemnat că liderii de la Banja Luka s-au simțit încurajați de Moscova să sfideze autoritatea instituțiilor centrale și a Înalțului Reprezentant, transformând țara într-un teren de luptă geopolitică prin procură. Rusia nu are nevoie să trimită tancuri în BiH (cum a făcut în Ucraina), pentru că este mult mai ieftin și eficient să îl folosească pe M. Dodik să destabilizeze BiH și Balcanii de Vest din interior. Acest mecanism de proxy war funcționează asimetric și extrem de eficient pentru Kremlin: în timp ce Moscova oferă entității sârbe protecție diplomatică (inclusiv prin dreptul de veto la ONU) și resurse energetice preferențiale, liderii de la Banja Luka "plătesc" prin generarea de crize artificiale care paralizează statul bosniac. Este o strategie low-cost pentru Rusia, care, fără a disloca trupe, reușește să mențină un focar de instabilitate în spatele frontului NATO, folosind elita politică din RS să inverseze semnificația oricărui progres occidental, greu câștigat de Sarajevo. Astfel, afinitățile culturale și religioase, teoretizate de V. Rotaru, nu mai sunt doar punți de prietenie, ci sunt militarizate (weaponized) și transformate în instrumente de blocaj instituțional, menite să demonstreze fragilitatea proiectului european în regiune⁷.

Această dinamică a avut un efect devastator asupra parcursului european, realitate surprinsă excelent de analiza celor de la Centre for Eastern Studies (OSW) din iulie 2025, intitulată "Bosnia and Herzegovina's European integration at an impasse"⁸. Studiul demonstrează cum alinierea politică a RS la narativul Kremlinului a blocat efectiv mecanismul decizional de la Sarajevo. Departate de a fi doar o retorică electorală, refuzul entității sârbe de a se ralia sancțiunilor împotriva Rusiei a creat un blocaj constituțional, transformând BiH dintr-un candidat credibil la UE, într-un stat captiv al intereselor rusești. Practic, războiul din Ucraina a oferit pretextul perfect pentru ca tendințele secesioniste să fie mascate sub forma unei "neutralități" care, de fapt, servește intereselor Moscovei de a ține regiunea în șah. Confirmarea oficială a acestui eșec a venit odată cu cel mai recent eveniment major de la nivel european: publicarea Raportului Comisiei Europene din toamna anului 2025⁹. Deși contextul geopolitic cerea o accelerare a extinderii,

⁶Vasile Rotaru, 'Forced Attraction? How Russia is Instrumentalizing Its Soft Power Sources in the "Near Abroad"', *Problems of Post-Communism*, vol. 65, nr. 1, 2017, pag. 37-48.

⁷Ibidem, pag. 40-42.

⁸Centre for Eastern Studies (OSW), *Bosnia and Herzegovina's European integration at an impasse*, 25 iulie 2025, <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-07-25/bosnia-and-herzegovinas-european-integration-impasse>, accesat la 15 ianuarie 2026.

⁹Comisia Europeană, *Bosnia and Herzegovina 2025 Report*, Bruxelles, 2025, https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/5d8fc547-f8f8-456f-84e3_b38998acfafd_en?filename=bosnia-and-herzegovina-report-2025.pdf, accesat la 15 ianuarie 2026.

raportul a evidențiat foarte clar, că viteza integrării a fost direct proporțională cu gradul de influență rusă din instituțiile bosniace. Implicația majoră a acestui raport și a evenimentelor de la final de 2025 este că Bruxelles-ul a trasat o linie roșie: fondurile din Planul de Creștere și avansarea negocierilor sunt acum condiționate strict de eliminarea ”factorului rusesc” din ecuația politică internă. Astfel, războiul din Ucraina a demonstrat că, atâta timp cât Banja Luka rămâne conectată la Moscova, drumul BiH către Bruxelles este, de facto, închis.

II Nivel național

Analiza evoluției sociale și politice a BiH în ultimul deceniu ne arată imaginea unui stat blocat într-o perpetuă tranziție, unde paralizia politică a devenit nu o excepție, ci un mod de guvernare. Dacă privim retrospectiv ultimii 10 ani, observăm o regresie constantă de la aspirațiile de integrare euro-atlantică la o luptă brută pentru supraviețuirea statalității. Din punct de vedere economic și politic, BiH nu este doar o țară săracă, ci este un exemplu de manual pentru ceea ce literatura de specialitate numește ”stat capturat” (state capture), unde resursele publice sunt deturnate sistematic de elitele etno-naționaliste pentru a-și menține puterea¹⁰.

Astfel, ca să ne putem forma o imagine completă despre situația politico-economică din BiH, este absolut necesar să analizăm toate datele despre acest stat. Interpretând datele oferite de Bertelsmann Transformation Index (BTI) 2024 și raportul Nations in Transit 2024, tabloul este sumbru. BiH este clasificată drept un ”regim hibrid/tranzitoriu”, caracterizat prin instituții democratice slabe care servesc doar ca fațadă pentru rețelele clientelare¹¹. Indicele de Percepție a Corupției (CPI 2024) plasează țara pe unul dintre ultimele locuri din Europa, un indicator care explică direct exodul masiv al forței de muncă și lipsa investițiilor străine majore. Deși statisticile ne indică o creștere a PIB-ului per capita (ajungând la aprox. 8.500 USD per capita în 2024)¹² această cifră ascunde o realitate profund divizată. Creșterea economică în BiH nu este uniformă, ci urmează un model de tip Centru-Periferie, specific statelor cu o guvernare slabă.

Făcând o analiză a investițiilor, observăm o inegalitate tristă: conform datelor OSCE și ale agențiilor de statistică locale, aproximativ 63% din totalul investițiilor străine directe și al activității economice majore este concentrat în doar trei centre administrative: Sarajevo, Banja Luka și Mostar¹³. Această polarizare a creat o ”Bosnie cu două viteze”, pe de o parte centrele administrative ale sârbilor, croaților și bosniecilor: Cantonul Sarajevo și regiunea Banja Luka, unde oportunitățile de venit sunt de peste 2 ori mai mari decât media națională și unde se concentrează elita politică și administrativă. Pe de cealaltă parte avem restul țării, cantonele periferice precum Una-Sana, Cantonul 10 sau estul RS, care se confruntă cu o dezindustrializare masivă. Lipsa oportunităților economice aici alimentează direct exodul populației (migrația internă spre Sarajevo sau externă spre UE), transformând vaste teritorii în ”deșerturi demografice” vulnerabile din punct de vedere al securității.

Interpretarea geopolitică a acestor cifre indică faptul că sărăcia în BiH nu este un accident economic, ci mai degrabă un instrument politic. Menținerea unei economii dependente de sectorul public permite liderilor celor trei grupuri etnice să controleze electoratul prin locuri de muncă la stat. Astfel, așa cum arată datele BTI, economia de piață este disfuncțională nu din lipsă de resurse, ci din cauza blocajelor politice intenționate, care transformă orice inițiativă de reformă într-o negociere etnică interminabilă.

Secesionismul rămâne principala amenințare la adresa securității naționale a BiH. Secesionismul, alimentat și din exterior, își trage fundamentul din interiorul arhitecturii constituționale create prin Acordul de la Dayton. Documentul oficial, ”Strategia de Securitate a Bosniei și Herțegovinei”, identifică formal terorismul și crima organizată drept riscurile principale la suveranitatea și stabilitatea statului bosniac, însă documentul este depășit de realitatea din teren, fiind el însuși victima lipsei de consens politic¹⁴. Adevărata problemă de securitate, cu implicații devastatoare și actuale, este de fapt proiectul secesionist al RS. Așa cum subliniază analiza think-tank-ului Heinrich Böll Stiftung (2025), acțiunile liderului M. Dodik au depășit faza retorică, trecând la crearea de instituții paralele (amenințări cu reînființarea armatei proprii, neaplicarea deciziilor Curții Constituționale)¹⁵. Astfel, aceste instituții paralele ce duc la crearea unui stat

¹⁰Vezi: ”State capture”, Wikipedia, accesat la 16 ianuarie 2026, https://en.wikipedia.org/wiki/State_capture.

¹¹Freedom House, Nations in Transit 2024: Bosnia and Herzegovina, disponibil online la <https://freedomhouse.org/country/bosnia-and-herzegovina/nations-transit/2024>; coroborat cu Bertelsmann Stiftung, BTI 2024 Country Report — Bosnia and Herzegovina, Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2024, disponibil online la <https://bti-project.org/en/reports/country-report/BiH>.

¹²World Bank. ”GDP per capita (current US\$) – Bosnia and Herzegovina, World Bank Open Data, accesat la 16 ianuarie 2026, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=BA>

¹³OSCE, Consequences of Economic Inequality on Migration in BiH, raport coroborat cu datele Băncii Mondiale privind dezvoltarea locală, 2024.

¹⁴Security Policy of Bosnia and Herzegovina, document oficial adoptat de Președinția Bosniei și Herțegovinei, Sarajevo, 2006 (actualizat/contextualizat la nivelul anului 2024 prin declarații oficiale).

¹⁵Heinrich Böll Stiftung, Deteriorating state crisis in Bosnia and Herzegovina, 19 martie 2025, disponibil online la: <https://www.boell.de/en/2025/03/19/deteriorating-state-crisis-bosnia-and-herzegovina>, accesat la 16 ianuarie 2026.

paralel, transformă BiH de facto într-o ”confederație”, formată din două entități tot mai autonome. Această ”secesiune de facto” reprezintă un război înghețat reaprins politic: prin subminarea suveranității centrale, entitatea sârbă testează limitele răbdării comunității internaționale și riscă să provoace un colaps violent al statului.

Relația BiH cu vecinii săi este una complicată, determinată de un mediu regional dominat odinioară de o neîncredere generalizată. BiH se învecinează, în cea mai mare parte, la nord, la vest și la sud, cu Croația. După cum am argumentat în prima parte a textului, cred cu tărie că, Croația face parte din Complexul Regional de Securitate al Balcanilor de Vest, chiar dacă face parte din structuri precum NATO sau UE. Buzan argumentează că granițele unui Complex Regional de Securitate (CRS) sunt definite de intensitatea interacțiunii de securitate, nu de tratate politice¹⁶. Un stat face parte dintr-un CRS atâta timp cât problemele sale majore de securitate sunt interconectate cu ale vecinilor. Iar problemele de securitate croate sunt strict interconectate cu cele ale BiH. Minoritatea croată din sudul țării reprezintă un subiect foarte important pentru Croația, fiind responsabilă pentru protejarea acestora conform Acordului Dayton. Mostarul, împreună cu Sarajevo, formează, de comun acord, Federația Bosnia și Herțegovina (FBiH), principala entitate, alături de RS, care alcătuiesc statul bosniac. Biomul croato-bosniac, reprezentat prin FBiH, reprezintă acea parte a BiH care își dorește o integrare europeană și o conviețuire multiethnică, pe care chiar acest model o arată ca fiind foarte posibilă, iar Croația este principalul susținător al aspirațiilor FBiH. De aceea, relațiile dintre BiH și Croația sunt, în general, de prietenie (amicizie): Croația sprijină ferm Sarajevo în dezvoltarea și integrarea sa europeană și condamnă tentativele celuilalt pol de putere, Belgradul, precum și ale RS, de a destabiliza întregul complex regional de securitate.

Relația cu Serbia rămâne definită de legăturile istorice adânci și de relația specială cu RS. După 1995, relația dintre Belgrad și Sarajevo a rămas una tensionată, mai ales după sângerosul război din BiH și tentativele de epurare etnică conduse de Slobodan Milošević. Relațiile nu s-au reîncălzit aproape niciodată, deoarece Serbia joacă un rol paternalist, folosindu-se de sârbii din BiH ca pârgie de influență regională, menținând BiH într-o stare de dependență și instabilitate controlată. După părerea mea, acest comportament nu se datorează atât influenței geopolitice, cât rămășițelor revizioniste ale ideii unei Serbii Mari din anii '90, comportament care a evoluat și s-a transformat în situația și relațiile pe care le putem observa astăzi în Balcanii de Vest. Pe de altă parte, nu doar Belgradul are tentative de destabilizare în BiH, recent Zagrebul a devenit sursa unor tensiuni diplomatice. O analiză recentă a institutului IFIMES (2025), intitulată ”Plenković's Undermining of the Fragile Peace in the Western Balkans?”, atrage atenția asupra modului în care Zagrebul intervine agresiv în politica internă a BiH¹⁷. Sub pretextul protejării drepturilor croaților, Croația (stat membru UE/NATO) lobbiază pentru modificări electorale care ar adânci segregarea etnică. Raportul IFIMES avertizează că această abordare nu doar că destabilizează BiH, dar riscă să împingă populația majoritară (bosniacii musulmani) către o izolare periculoasă, alimentând sentimentul că țara este asediată din ambele părți.

Timp de mulți ani, Muntenegru a fost ”cel mai bun vecin” al BiH. Sub conducerea lui Milo Đukanović, Muntenegru a recunoscut genocidul de la Srebrenica, a intrat în NATO și s-a distanțat de Serbia¹⁸. Pentru BiH, granița cu Muntenegru era singura graniță ”sigură”, de unde nu veneau probleme. Schimbarea regimului politic la Podgorica și venirea la putere a unor coaliții susținute de partide pro-sârbe (Frontul Democratic etc.) a schimbat puțin datele problemei. Liderii politici sârbi din Muntenegru (ex: Andrija Mandić) au o relație foarte strânsă cu M. Dodik (liderul sârbilor din BiH). Ei se vizitează des, participă la sărbători controversate (ziua RS) și promovează ideea de ”Lumea Sârbă” (Srpski Svet)¹⁹. Din perspectiva securității, riscul nu este unul militar direct, ci mai degrabă un risc politic. Instabilitatea guvernamentală din Muntenegru și polarizarea identitară de acolo servesc drept sursă de inspirație și legitimitate pentru agenda secesionistă a RS, creând astfel o nouă axă de presiune pe flancul sudic al BiH.

În concluzie, la nivel național, BiH se află într-un cerc vicios. Datele economice și politice confirmă că statul este capturat de elite care instrumentalizează fricile etnice (secesionismul sârb și iredentismul croat mascat) pentru a se menține la putere, transformând țara într-o ”problemă” de securitate în inima Balcanilor.

¹⁶Barry Buzan și Ole Wæver, *Regions and Powers: The Structure of International Security* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003), pag. 47-48.

¹⁷International Institute for Middle East and Balkan Studies (IFIMES), *Bosnia and Herzegovina 2025: Plenković's Undermining of the Fragile Peace in the Western Balkans?*, Ljubljana, 2025, disponibil online la: <https://www.ifimes.org/en/researches/bosnia-and-herzegovina-2025-plenkovics-undermining-of-fragile-peace-in-the-western-balkans/5506>, accesat la 16 ianuarie 2026.

¹⁸Parlamentul Muntenegrului, *Rezoluția privind genocidul de la Srebrenica, Podgorica, 17 iunie 2021*.

¹⁹Vezi analiza *The 'Serbian World' concept and regional stability*, IFIMES (International Institute for Middle East and Balkan Studies), Ljubljana, 2024; coroborat cu declarațiile oficiale ale liderilor Frontului Democratic privind unitatea culturală și politică a sârbilor din regiune.

III Studiu de caz

Cel mai semnificativ eveniment al anului a fost condamnarea definitivă a lui M. Dodik și interdicția acestuia de a ocupa funcții publice. Condamnare, venită după tentativele din 2024 ale legislativului de la Banja Luka de a adopta "Legea privind imunitatea funcționarilor din RS față de deciziile Înalțului Reprezentant", o mișcare care a echivalat cu o secesiune juridică de facto. Această acțiune a activat imediat mecanismele de alertă descrise în Conceptul Strategic NATO 2022. Documentul Alianței definește explicit regiunea Balcanilor de Vest drept una de "importanță strategică", unde actorii autoritari (Rusia) subminează democrația²⁰. În baza acestui document, Alianța a interpretat criza constituțională din BiH nu ca pe o dispută internă, ci ca pe deschiderea unui potențial "al doilea front" de către Rusia. Răspunsul a fost rapid și preventiv prin consolidarea misiunii EUFOR Althea (misiune condusă de Generalul român Florin-Marian Barbu) cu trupe de rezervă strategice a transmis semnalul clar că orice tentativă de modificare a granițelor va fi întâmpinată militar, anulând astfel pârghia șantajului de securitate folosită decenii la rând de liderii sârbi.

M. Dodik a fost demis oficial pe 18 august 2025, deși procesul a început în februarie 2025, când a primit prima condamnare, dar el a refuzat să părăsească funcția timp de șase luni, sfidând deciziile tribunalului de la Sarajevo. Mandatul său a fost încetat forțat de către Comisia Electorală Centrală abia după ce Curtea de Apel a confirmat sentința definitivă la începutul lunii august. Deși a fost condamnat la un an de închisoare, M. Dodik este în libertate. Explicația constă într-o porțiță legală din sistemul juridic bosniac: În BiH, pedepsele cu închisoarea de până la un an pot fi transformate în amendă penală, astfel pe 12 august 2025, instanța a acceptat cererea avocaților săi de a converti pedeapsa iar Dodik a plătit aproximativ 36.500 de mărci (circa 18.500 euro) pentru libertatea sa. În prezent (ianuarie 2026), Dodik locuiește în R.S (cel mai probabil la reședința sa de lângă Banja Luka). Deși nu mai deține o funcție oficială, el rămâne liderul partidului SNSD și continuă să exercite o influență indirectă asupra succesului său, Siniša Karan.

După demiterea lui Dodik, au urmat alegerile anticipate în RS. Rezultatul, victoria la limită a lui Siniša Karan, candidatul pro-rus din partea SNSD (partidul lui Dodik) a oferit o lecție despre reziliența sistemelor de patronaj politic. Analiza votului de 50,4% indică o RS blocată și divizată: o jumătate care caută o alternativă la izolarea internațională și o altă jumătate care se teme de diluarea identității sârbe într-un stat centralizat. Alegerea lui Karan a fost, în esență, o victorie a continuității regimului Dodik, dar sub un nou personaj. Opoziția, însă, a respins rezultatul, acuzând SNSD de ceea ce susține că este încă un caz de fraudă electorală, un fenomen care, potrivit acesteia, se repetă la fiecare scrutin din această entitate. Departe de a fi un nou început, acest scrutin a confirmat că structurile de putere vechi pot supraviețui chiar și fără figura lor centrală, menținând BiH într-o stare de blocaj similară cu situația de dinaintea demiterii, unde chiar Doidk a declarat: "Cei ce m-au vrut plecat, acum s-au ales cu doi de Dodik în loc de unul singur"²¹.

Din perspectiva integrării europene, situația BiH în anul 2025 se conturează dureros între ambițiile declarate și realitatea din teren, țara rămânând "codașa" Balcanilor de Vest, într-un moment în care vecinii săi accelerează spre Bruxelles. În timp ce Muntenegru și Albania își fac planuri pentru a închide negocierile în 2026 și respectiv 2027, BiH a transformat procesul de integrare într-un un "non-eveniment", mai ales din perspectiva presei bosniace²². Dacă ne uităm puțin peste date și evaluările tehnice, realitatea e tristă, BiH a primit un scor de pregătire de doar 1,7 pe o scară de la 1 la 5, o creștere infimă de 0,03 puncte față de anul precedent, ceea ce o plasează pe ultimul loc în regiune, chiar și în spatele Kosovo, care a obținut 2,11²³. Această stagnare are costuri financiare imediate și usturătoare pentru cetățeni, dincolo de retorica politică, Bruxelles-ul a penalizat direct incompetența administrativă de la Sarajevo prin tăierea a 10% din fondurile alocate prin "Reform and Growth Facility".²⁴ Motivul este simplu și dezamăgitor: autoritățile bosniace nu au fost capabile să trimită la timp "Agenda de Reforme" necesară pentru deblocarea banilor, documentul fiind expediat abia în septembrie 2025, mult după termenele limită. Mai mult, țara se află într-o situație absurdă în care dorește aderarea, dar nu are cine să poarte discuția tehnică, deoarece nu a reușit să numească un Negociator Șef și nici să adopte legile esențiale pentru justiție, precum Legea Curților sau Legea CSM²⁵.

²⁰NATO 2022 Strategic Concept, adoptat la Summit-ul de la Madrid, p. 10 (referința la Balcanii de Vest și interferențele externe). ²¹ Comisia Europeană, 2025 Communication on EU Enlargement Policy, Bruxelles, 4 noiembrie 2025, disponibil la: https://enlargement.ec.europa.eu/news/2025-enlargement-package-shows-progress-towards-eu-membership-key-enlargement-partners-2025-11-04_en, accesat la 17 ianuarie 2026

²¹"Republika Srpska: Karan's victory cements Dodik's power," Deutsche Welle (DW), accesat la 17 ianuarie 2026, <https://www.dw.com/en/republika-srpska-karans-victory-cements-dodiks-power/a-74874269>.

²²Džihic, V. (2025). Bosnia and the EU enlargement report – A non-event in a non-process. European Western Balkans.

²³Comisia Europeană. (2025). 2025 Communication on EU Enlargement Policy, pag. 30-31 (analiza scorurilor comparative).

²⁴Ibidem pag. 18.

²⁵Ibidem, pag. 6

Totuși, există un motiv pentru care UE continuă să țină ușa deschisă, iar acesta ține de geopolitică și securitate, aspecte subliniate clar atât în Conceptul Strategic NATO, din 2022, cât și în Busola Strategică a UE. BiH a reușit să se alinieze 100% cu politica externă și de securitate a UE în teorie, conform guvernului central de la Sarajevo, dar în practică, RS nu a urmat aceași cale transformând dinamica din Balcanii de Vest. Ministerul de Externe și membrii președinției care nu sunt din RS susțin sancțiunile și votează ”pentru” la Bruxelles. Astfel, UE bifează că BiH s-a ”alinat”. Lucru vital în contextul războiului din Ucraina și al influenței rusești în regiune, chiar RS se opune vehement. Totuși ei nu pot bloca întotdeauna votul diplomatic de la Bruxelles (sau aleg să-l ignore), dar blochează implementarea internă, de exemplu, entitățile din RS nu aplică efectiv restricțiile economice împotriva firmelor rusești. Această aliniere, chiar dacă doar din partea Federației, răspunde direct priorităților din Busola Strategică a UE, care vede Balcanii de Vest ca o zonă critică pentru securitatea europeană, unde stabilitatea este nenegociabilă²⁶. De asemenea, în logica Conceptului Strategic NATO, menținerea BiH pe orbita vestică este esențială pentru a preveni transformarea țării într-un avanpost al destabilizării rusești²⁷. Practic, alinierea la sancțiuni și politica externă a devenit ”ca o garanție” pentru BiH; fără ea, răbdarea Bruxelles-ului s-ar fi epuizat probabil complet.

Concluzie Studiu de Caz

Ca o concluzie și recapitulare a punctelor regional-național-global, o să analizăm strategic haosul intern și efectele războiului din Ucraina.

La nivel global, anul 2024-2025 a fost marcat de tensiuni severe generate de entitatea RS și de liderul acesteia, iar războiul din Ucraina a agravat instabilitatea din BiH. Dacă în trecut crizele de la Banja Luka erau tratate ca dispute politice interne, contextul invaziei ruse a transformat secesionismul lui M. Dodik într-o amenințare de securitate directă la adresa flancului sudic al NATO. Tentativele legislative din 2024 ale RS nu au mai fost tolerate tocmai din cauza Conceptului Strategic NATO 2022, aliații au interpretat manevrele juridice ale lui Dodik și au decis să fie vizionari, pentru că o simplă retorică naționalistă poate duce la deschiderea unui potențial ”al doilea front” de către Rusia în Europa. Această schimbare de paradigmă a dus la un răspuns militar preventiv și rapid prin misiunea EUFOR Althea, anulând vechea strategie a liderilor sârbi de a șantaja Occidentul cu instabilitatea. Practic, războiul din Ucraina a forțat NATO și UE să impună o ”linie roșie” militară în BiH, chiar dacă progresul politic a rămas blocat.

De asemenea, BiH a devenit un teren de testare pentru reziliența instituțiilor occidentale în fața influenței rusești. Dilema anului 2025 este ”schizofrenia” politicii externe bosniace. Guvernul de la Sarajevo votează alături de UE la Bruxelles (susținând sancțiunile împotriva Rusiei), ceea ce oferă Occidentului victoria diplomatică necesară pe scena globală. Totuși, în teren, RS blochează implementarea reală a acestor sancțiuni economice. Această aliniere diplomatică, deși parțial neimplementată intern, a devenit ”garanția de securitate” a BiH. UE și NATO mențin țara pe orbita vestică nu pentru performanțele sale democratice, ci pentru a preveni transformarea ei într-un avanpost rusesc, conform priorităților din Busola Strategică a UE.

La nivel regional, BiH a pierdut ritmul, devenind izolată ”codașă” a Balcanilor de Vest. În timp ce Muntenegru și Albania se pregătesc să încheie negocierile în 2026-2027, BiH a stagnat la un scor de pregătire de 1,7 (pe o scară de la 1 la 5), fiind depășită chiar și de Kosovo (2,11). Integrarea europeană a devenit un ”non-eveniment”. Singurul succes regional este descurajarea militară. Consolidarea misiunii EUFOR Althea (sub comandă românească) a transmis un semnal clar că modificarea granițelor este imposibilă, securizând regiunea chiar dacă dialogul politic este eșuat.

La nivel național, anul 2025 a demonstrat că sistemul de patronaj politic este mai puternic decât justiția sau presiunea internațională. Deși condamnarea lui Dodik a fost prezentată ca un triumf al statului de drept, finalitatea a fost cinică. Portița legală care i-a permis să-și cumpere libertatea cu aproximativ 18.500 de euro a arătat limitele sistemului judiciar. Dodik a pierdut funcția, dar nu și puterea. Alegerile anticipate și victoria lui Siniša Karan (50,4%) au confirmat că RS rămâne captivă acelorași structuri de putere. Alegerea unui pro-rus controlat de Dodik arată o societate divizată, care preferă izolarea și protejarea identității în fața integrării. Așa cum a declarat chiar Dodik, rezultatul a fost că BiH s-a ales cu ”doi de Dodik în loc de unul singur”. Haosul administrativ a avut și el consecințe financiare directe. Tăierea a 10% din fondurile ”Reform and Growth Facility” din cauza întârzierii Agendei de Reforme și lipsa unui Negociator Șef arată o incapacitate funcțională a statului de a gestiona procesul de aderare, dincolo de retorica politică.

²⁶Consiliul Uniunii Europene. (2022). *A Strategic Compass for Security and Defence*, pag. 15

²⁷NATO 2022 *Strategic Concept*, adoptat la Summitul de la Madrid, pag. 10

Predicție Geopolitică

Având în vedere toate datele prezentate, sper că cititorul înțelege acum evenimentele prin mai multe lentile și poziții, astfel încât imaginea de ansamblu să fie una mai complexă, pentru că situația BiH nu este deloc una simplă. Problemele structurale ale statului bosniac sunt multiple: corupția adânc înrădăcinată, statul capturat, instituții corupte, patronajul politic, oligarhia, influențele externe, etc. Dar, eu cred că cea mai importantă problemă a BiH este identitară și administrativ-structurală. Bazele statului bosniac au fost gândite ca un stat etnic și nu unul civic. Când proprii cetățeni se identifică mai mult cu etnia locală, guvernul federal central este unul slab, lipsit de putere. Bosniacii trebuie să învețe că poți fi sârb, croat, boșniac, sau ortodox, catolic sau musulman și să fii cetățean al BiH, indiferent de alte aspecte. Aceste etnii și religii au conviețuit pașnic împreună timp de sute de ani, atât în timpul Imperiului Otoman, cât și pe vremea Iugoslaviei. Până la urmă, BiH este un ministat iugoslav, unde problemele reale sunt sărăcia și lipsa dezvoltării, iar ca țap ispășitor adesea este învinuit celălalt, ba guvernul de la Sarajevo, ba guvernul de la Banja Luka. Doar lucrând împreună, slavii de sud bosniaci pot să ducă o viață mai bună la ei acasă, în BiH. Lucru absolut posibil; până la urmă și retoricile naționaliste începute în anii '80 sunt constructe sociale. Având în vedere destrămarea violentă a Iugoslaviei, încă domină un sentiment de neîncredere, dar asta nu înseamnă că lucrurile nu se pot schimba.

De asemenea, soarta BiH e, mai mult ca oricând, legată de cea a Serbiei. Dacă retorica naționalistă condusă în prezent de Vučić se schimbă și axa Belgrad-Budapesta-Bratislava-Moscova se sparge (vedem semne clare în Ungaria, proteste în Serbia, iar Rusia pare epuizată în Ucraina), atunci probabil că un posibil guvern pro-european ar continua parcursul Serbiei spre UE și ar rezolva disputa Kosovo, totul pentru un viitor mai bun împreună în UE. Pe acest considerent, RS ar rămâne izolată, iar un posibil guvern pro-european la Belgrad ar putea reconcilia relația cu Sarajevo și chiar să-i facă pe sârbii din BiH mai cooperanți. Voința există; candidatul prorus din RS, Siniša Karan, a câștigat la limită, cealaltă jumătate, susținând opoziția anume pe Branko Blanuša, ne arată că acești oameni s-au săturat de sărăcie, corupție și conflict și doresc schimbarea.

Totuși, cred că până când Serbia nu își rezolvă disputa cu Kosovo și va adera la UE, nici BiH nu o va face, în nici un caz mai repede. Muntenegru și Albania probabil vor fi cei mai noi membri ai UE, urmași de Macedonia de Nord până la sfârșitul deceniului. Astfel, toate aceste state fiind membre atât NATO, cât și UE, vor face ca singurele state rămase în Complexul Regional de Securitate al Balcanilor de Vest să fie BiH, Serbia și Kosovo, a căror legătură este strâns interconectată. UE își dorește și arată acum, mai mult ca niciodată, că vrea să devină un actor politic și militar pe scena internațională. Datele ne arată că UE va susține Balcanii de Vest în continuare spre parcursul european; au toate mecanismele și uneltele necesare, cât și capitalul necesar. Mașinăria de război rusă e epuizată și economia în liberă cădere; chiar și Republica Moldova și Ucraina fac pași concreți spre Europa, iar la un moment dat Belgrad și Banja Luka vor rămâne izolate dacă nu negociază și nu schimbă paradigma.

Probabil BiH, împreună cu Kosovo, vor fi ultimele state din Balcanii de Vest ce vor adera la UE; dacă contextul geopolitic este favorabil, cum am explicat mai sus, cel mai probabil undeva spre sfârșitul anilor 2030, aceste state vor adera la UE. Aceasta este singura cale pentru Balcanii de Vest și, prin extensie, pentru BiH, să depășească traumele colective, ura și sărăcia. Integrarea europeană aduce prosperitate pentru toți, indiferent de religie sau etnie; un viitor în Europa este un viitor mai bun.

Bibliografie**Opere citate:**

- Bertelsmann Stiftung, BTI 2024 Country Report - Bosnia and Herzegovina, Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2024.
- Buzan, Barry și Wæver, Ole, Regions and Powers: The Structure of International Security, Cambridge: Cambridge University Press, 2003, pag. 43, 44, 47-48, 50, 53.
- Centre for Eastern Studies (OSW), Bosnia and Herzegovina's European integration at an impasse, 25 iulie 2025.
- Comisia Europeană, 2025 Communication on EU Enlargement Policy, Bruxelles, 4 noiembrie 2025, pag. 6, 18, 30-31.
- Comisia Europeană, Bosnia and Herzegovina 2025 Report, Bruxelles, 2025.
- Consiliul Uniunii Europene, A Strategic Compass for Security and Defence, martie 2022, pag. 15.
- Deutsche Welle (DW), "Republika Srpska: Karan's victory cements Dodik's power", accesat 17 ianuarie 2026.
- Džihic, V., Bosnia and the EU enlargement report – A non-event in a non-process, European Western Balkans, 2025.
- Freedom House, Nations in Transit 2024: Bosnia and Herzegovina, 2024.
- Heinrich Böll Stiftung, Deteriorating state crisis in Bosnia and Herzegovina, 19 martie 2025.
- International Institute for Middle East and Balkan Studies (IFIMES), Bosnia and Herzegovina 2025: Plenković's Undermining of the Fragile Peace in the Western Balkans?, Ljubljana, 2025.
- International Institute for Middle East and Balkan Studies (IFIMES), The 'Serbian World' concept and regional stability, Ljubljana, 2024.
- NATO, NATO 2022 Strategic Concept, adoptat la Summit-ul de la Madrid, pag. 10.
- OSCE, Consequences of Economic Inequality on Migration in BiH, raport coroborat cu datele Băncii Mondiale, 2024.
- Parlamentul Muntenegrului, Rezoluția privind genocidul de la Srebrenica, Podgorica, 17 iunie 2021.
- Președinția Bosniei și Herțegovinei, Security Policy of Bosnia and Herzegovina, document oficial adoptat la Sarajevo, 2006 (contextualizat 2024).
- Rotaru, Vasile, "Forced Attraction? How Russia is Instrumentalizing Its Soft Power Sources in the 'Near Abroad'", în Problems of Post-Communism, vol. 65, nr. 1, 2017, pag. 37-48.
- Wikipedia, "State capture", accesat 16 ianuarie 2026.
- World Bank, "GDP per capita (current US\$) - Bosnia and Herzegovina", World Bank Open Data, accesat 16 ianuarie 2026.

EUROPA - BALCANII DE VEST

Securizarea Rutei Balcanice: Rolul cheie al Ankarei în stabilitatea regională și dinamica multipolară

Mattia Giacinto De SIMONE (Italia)

Introducere

Turcia s-a impus ca o putere regională, construind o sferă solidă de influență în Mediterana extinsă, având în același timp ca scop de a deveni o putere mondială. Statutul său de putere regională constă în principal în rolul său fundamental de stabilizator în Balcani, una dintre cele mai periculoase zone din lume din punct de vedere geopolitic. În plus, ruta balcanică este considerată principalul coridor terestru utilizat de migrații din țările din Orientul Mijlociu pentru a ajunge în Uniunea Europeană.

Ankara se află în tranziție de la un stat tampon pentru Occident la un arbitru regional, datorită autonomiei sale strategice și capacității sale de a urmări interesele naționale. Turcia beneficiază de influența în scădere a actorilor europeni, care au avut întotdeauna dificultăți în gestionarea cu succes a acestei regiuni fragmentate. Datorită multiplelor inițiative diplomatice, Ankara a reușit să administreze

Sursa: <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkiye-vows-deeper-regional-cooperation-at-2nd-balkan-peace-platform?>

eficient fisurile etnice și sociale. Una dintre cele mai importante calități ale Turciei este capacitatea de a desfășura o diplomatie eficientă a apărării, care vizează atingerea obiectivelor strategice regionale. După izbucnirea războiului ruso-ucrainean, Ankara s-a propus ca o alternativă validă ca poartă de acces energetică pentru sud-estul Europei, finanțând investiții în infrastructuri critice, influențând în același timp zona la nivel geoeconomic. Acest model de politică externă semnaleză voința de a consolida influența asupra regiunii prin putere soft, oferind parteneriat tehnologic actorilor regionali. Trecerea Turciei către neo-otomanism vizează excluderea marilor puteri din gestionarea Rutei Balcanice, minimizarea

Valoarea strategică a Rutei Balcanice

Principalele puncte de intrare ale acestui coridor sunt Bulgaria și Grecia, care sunt cele mai directe rute terestre dinspre Turcia, și acesta traversează regiunea centrală, compusă din Macedonia de Nord, Albania, Serbia și Bosnia-Herțegovina. Înainte de a ajunge în țările Schengen, este posibil să se ajungă la punctele de intrare în UE, care sunt Ungaria, Croația și România. Serbia este țara centrală a rutei balcanice, iar toate fluxurile migratorii care trec prin acest coridor converg aici înainte de a încerca să intre pe teritoriile UE. În acest context, Turcia acționează ca o poartă¹ de acces, găzduind milioane de migranți și controlând accesul acestora la punctele de intrare ale rutei, Bulgaria și Grecia. Prin urmarea acestei politici, Ankara poate destabiliza Europa prin modificarea fluxurilor migratorii și contribuind la diviziunile sociale din interiorul continentului. Această dinamică oferă Turciei un avantaj strategic și are posibilitatea de a depăși simpla gestionare a propriilor frontiere, influențând dinamica de securitate a întregii regiuni. În acest context, UE este obligată să conceapă Ankara ca un partener strategic pentru a evita ca utilizarea rutei să fie finalizată în scopul destabilizării sociale a continentului. Această politică migrațională oferă Turciei oportunitatea de a negocia cu UE dintr-o poziție de putere și de a demonstra că poate gestiona problemele critice mai eficient decât Bruxelles-ul.

Având în vedere că Statele Unite se concentrează asupra regiunii Indo-Pacific și provocarea bipolară, cu atenția Chinei și a UE concentrată asupra conflictului ruso-ucrainean, a apărut un vid de putere în Balcani. Pe baza doctrinei sale de autonomie strategică, Ankara a profitat de oportunitatea de a contracara acest vid prin extinderea influenței sale geopolitice. Din punct de vedere istoric și cultural, această regiune este percepută de Turcia ca un spațiu imperial natural, ceea ce îi permite să limiteze inițiativele de expansiune geostrategică ale Chinei și Rusiei.

Diplomația apărării

Industria apărării a devenit progresiv o piatră de temelie a politicii externe turce. Ankara a crescut exportul de produse de înaltă tehnologie către parteneri situați în regiuni strategice. Turcia a stăpânit producția de drone UAV, platforme navale și vehicule blindate. Această politică industrială are un dublu scop: în primul rând, permite Ankarei să producă singură putere coercitivă, un element cheie pentru atingerea autonomiei strategice, și oferă posibilitatea de a trece la abordarea diplomației apărării, datorită căreia este posibilă extinderea proiecției geostrategice prin exportul de arme către parteneri regionali cheie. Turcia a reușit să-și consolideze influența asupra Balcanilor de Vest prin vânzarea de Vehiculele Aeriene de Luptă fără Pilot (UCAV-uri), în special sistemele Bayraktar TB2 și Akinci, către Albania, Kosovo și România, prin consolidarea capacităților lor de apărare și prin consolidarea cooperării strategice reciproce. Aceste națiuni sunt atrase de exporturile turcești deoarece oferă soluții de înaltă tehnologie cu mai puține cerințe normative în comparație cu partenerii UE.

Rolul Turciei în mecanismele de securitate regională este fundamental, având în vedere că a oferit și instruire militară actorilor regionali, sporind interoperabilitatea cu standardele NATO. Ankara a oferit Albaniei și Kosovo² instruire la nivel înalt, care poate fi utilă pentru gestionarea războiului urban și a activităților de căutare și salvare în scenarii multiple, cum ar fi situațiile de urgență cauzate de dezastre naturale și atacurile teroriste. În plus, Turcia se impune ca un actor instituțional de încredere, prin participarea la inițiative diplomatice precum Platforma Balcanică pentru Pace, care a avut un rol cheie în menținerea stabilității spațiului Balcanilor de Vest. Turcia a reușit, de asemenea, să atingă un statut relevant în ochii NATO în acest domeniu prin participarea la activitățile Alianței, cum ar fi misiunea KFOR, în Kosovo, și operațiunea UE, Althea, în Bosnia și Herțegovina. Diplomația apărării a permis Turciei să devină garantul securității regiunii, oferind o umbrelă strategică țărilor din coridorul balcanic. Prin urmarea acestei politici, Ankara a intrat în competiție cu expansiunea geostrategică rusă, oferind o alternativă solidă partenerilor care au nevoie să se bazeze pe o putere regională capabilă să gestioneze eficient dinamica de securitate a rutei balcanice.

Diplomația energetică

Turcia are ambiția de a deveni un actor global relevant în ceea ce privește mobilitatea energetică. Ankara este deja un punct de tranzit esențial pentru gazele³ naturale, datorită unor proiecte cheie precum conducta trans-anatoliană și TurkStream, care îi permit să transporte gaze către țările din coridorul balcanic. Expansiunea geoeconomică a Turciei este susținută de companii naționale de top, precum Cengiz Energy, Fortis Energy, Limak Group și GridFlex, care se concentrează pe proiecte de energie regenerabilă, hidroenergie și infrastructuri de rețea și sunt investitori majori în regiunea balcanică. Turcia are

¹"Ruta balcanică și Uniunea Europeană: migrația, inteligența artificială și paradoxul extinderii", Federico Morra, 2025

²<https://telegrafi.com/en/Kosovo--Albania-and-Turkey-together-in-advanced-training-for-urban-search-and-rescue/>

³Lami, B., (2025). *The geopolitics of energy cooperation between Turkey and the Balkans. Int. J. Hum. Capital. Urban Manage.*, 10(4): 599-610.

posibilitatea de a se prezenta ca un furnizor de energie fiabil datorită investițiilor finanțate în ultimii ani pentru a-și extinde capacitatea de stocare a gazelor, cu un sistem de stocare subterană. Diplomația energetică este o parte importantă a strategiei Ankarei de consolidare a cooperării cu țările din Balcanii de Vest. Datorită construcției de infrastructuri energetice, a mobilității energetice și a investițiilor vaste din partea companiilor naționale, este posibil să se controleze securitatea regiunii, care este influențată în mare măsură de dinamica energetică.

Expansiunea geoeconomică a Turciei în spațiul balcanic este doar o piesă din puzzle-ul său strategic. Principalul obiectiv este de a deveni un important centru comercial energetic, conectând țările din Orientul Mijlociu la actorii europeni prin coridorul balcanic. Ankara lucrează deja pentru a atinge acest obiectiv prin finanțarea de proiecte precum autostrada⁴ Sarajevo-Belgrad și acționând pe căi diplomatice pentru a stabili noi acorduri de tranzit cu alți actori balcanici, cum ar fi Bulgaria și Ungaria. Turcia a reușit să exploateze dificultățile cu care se confruntă Moscova din cauza conflictului continuu din Europa de Est, prezentându-se ca o alternativă fiabilă la gazul rusesc pentru Europa de Sud-Est.

O potențială ciocnire geopolitică

Expansiunea Turciei în spațiul balcanic prin diplomația apărării și energie ar putea duce la o posibilă provocare în următorii ani. Chiar dacă în prezent Ankara este dispusă să coopereze cu marile puteri pentru a menține stabilitatea, potențialele interferențe ale actorilor de top din această regiune pot fi concepute ca o amenințare directă la adresa securității sale. Ruta balcanică este vitală și este considerată un spațiu de extensie imperială naturală de către strategia Turciei. Doctrina de politică externă a Ankarei ar putea duce la o ciocnire geostrategică cu China, având în vedere ambiția sa de a-și extinde influența asupra regiunii Balcanilor de Vest prin Inițiativa "Belt and Road". Beijingul urmărește să consolideze un coridor logistic pentru a construi infrastructuri cu capital intensiv. Ambele oferă două modele diferite: Turcia își extinde influența prin diplomația apărării și energie și, bazându-se pe legături culturale și istorice, încearcă să gestioneze complexitatea regiunii prin promovarea coeziunii sociale și a cooperării, în timp ce China se concentrează în principal pe infrastructura fizică, prioritizând o abordare axată pe logistică pe primul loc, cu scopul de a transforma ruta balcanică într-un coridor de tranzit pentru exporturile chinezești către țările UE. Atât pentru Ankara, cât și pentru Beijing, această regiune are o valoare strategică enormă. Un potențial conflict geopolitic ar putea izbucni în următorii ani, China trebuind să își extindă influența în acest spațiu pentru a fi o putere globală, iar Turcia având necesitatea de a controla ruta pentru a-și păstra securitatea internă.

---

⁴<https://www.aa.com.tr/en/europe/turkish-company-to-build-sarajevo-belgrade-highway/1343263>

EUROPA - REGIUNEA MĂRII NEGRE

Regiunea extinsă a Mării Negre în era instabilității maritime: concurența navală-strategică și securitatea energetică în 2026

Federico BORDONARO (Italia)

Introducere

Regiunea extinsă a Mării Negre — care cuprinde cele șase state riverane Rusia, Ucraina, Turcia, România, Bulgaria și Georgia, împreună cu zonele lor apropiate din Caucazul de Sud, bazinul Dunării și Coridorul Caspic — ocupă o poziție particulară în analiza strategică contemporană: este simultan supraestimată ca teatru de criză militară acută și subteoretizată ca o caracteristică structurală a ordinii internaționale multipolare emergente. Acest articol abordează acest dezechilibru. Argumentează că Marea Neagră nu este doar o zonă de conflict a cărei dinamică este explicabilă prin referire la circumstanțele imediate ale războiului ruso-ucrainean, ci un loc diagnostic în care tensiunile structurale fundamentale ale actualei tranziții geopolitice — de la Pax Maritima unipolară a erei post-Război Rece la o configurație multipolară contestată — sunt concentrate și redată vizibile analitic cu o claritate neobișnuită.

Sursa: <https://safety4sea.com/new-agreement-sees-the-reinstatement-of-black-sea-security/>

Argumentul se desfășoară prin mai multe mișcări analitice. Prima este una teoretică. Articolul își bazează analiza pe tradiția geopolitică anglo-americană clasică — în principal pe lucrările lui Halford Mackinder, Saul B. Cohen, Jakub Grygiel și Randall Collins — argumentând că această tradiție, interpretată corect în formulările sale mai riguroase și dinamice, mai degrabă decât în variantele sale popularizate, păstrează un grad ridicat de putere explicativă pentru actuala criză a Mării Negre. Perspectiva lui Mackinder (1919) despre accesibilitatea limitată a Mării Negre la puterea maritimă externă, conceptualizarea lui Cohen (2005) a arcului Marea Baltică-Marea Neagră ca o potențială Shatterbelt sau Gateway, în funcție de modul în care sferile geostrategice concurente își gestionează interfața și demonstrația lui Collins (1986) că puterea maritimă atinge o proiecție stabilă doar pe fondul unui vid militar relativ — perspective dezvoltate și extinse în lucrările anterioare ale autorului (Bordonaro 2023; Bordonaro 2025b) — sunt cele care furnizează coordonatele analitice în cadrul cărora dinamica contemporană a regiunii devine pe deplin inteligibilă.[1][2]

A doua mișcare este una istorică. Între 1997 și 2022, istmul Marea Baltică-Marea Neagră a suferit o transformare geopolitică de primă importanță: patru valuri succesive de extindere a NATO au adus Alianța

pe țărmurile Mării Negre, Summitul de la București (2008) a extins o promisiune de aderare Georgiei și Ucrainei, războiul ruso-georgian, din august 2008, a oferit primul răspuns cinetic al Moscovei, iar anexarea Crimeei în 2014 — urmată de stabilirea unei formidabile arhitecturi A2/AD pe peninsulă — a modificat radical echilibrul militar regional. Avertismentul lui Cohen, din 2003, conform căruia supraextinderea cadrului maritim occidental în această zonă de convergență ar genera fragmentare, mai degrabă decât consolidare, a fost confirmat cu o precizie pe care puține analize contemporane o pot egala. Invazia la scară largă din februarie 2022 nu a rupt logica acestei secvențe; a completat-o.[2][1]

A treia mișcare este operațională și empirică. Campania navală asimetrică a Ucrainei din 2022 până în 2026 — desfășurată prin intermediul vehiculelor fără pilot de suprafață, al rachetelor antinavă cu bază la țărm și al atacurilor de precizie ghidate de drone — a produs o redistribuire fundamentală a capacității de negare a traficului maritim în Marea Neagră, forțând relocarea operațională a Flotei Ruse a Mării Negre de la Sevastopol la Novorossiisk și demonstrând, cu un cost empiric considerabil, atât potențialul, cât și limitele structurale ale puterii maritime asimetrice într-o mare închisă. În paralel, arhitectura securității energetice a regiunii mai largi a fost reconfigurată prin prăbușirea interdependenței energetice UE-Rusia și apariția unor coridoare alternative — Coridorul Mijlociu, Ruta de Transport Internațional Transcaspică, Cablul Submarin al Mării Negre — ale căror implicații naval-strategice și politice sunt inseparabile de dinamica militară a conflictului. Gestionarea Bosforului de către Turcia în cadrul Convenției de la Montreux (1936), aspirațiile sale ca centru energetic și echidistanța calibrată dintre cei doi poli geopolitici au poziționat Ankara ca actorul esențial al regiunii - un rol confirmat de Strategia UE pentru Marea Neagră, din mai 2025, adoptată cu întârziere, și de eșecul continuu al Alianței de a dezvolta o postură colectivă coerentă pentru cele trei state membre ale sale de la Marea Neagră. Încetarea focului maritim parțial, intermediată în contextul negocierilor SUA-Rusia-Ucraina, de la începutul anului 2025, a subliniat atât centralitatea strategică a căilor maritime, cât și fragilitatea oricărui acord care nu abordează dezechilibrele structurale subiacente ale regiunii. În acest context - teoretic, istoric, operațional și geoeconomic - este dezvoltată următoarea analiză.[3][4][5][6][7]

1. Marea Neagră ca loc de diagnostic

Regiunea extinsă a Mării Negre, departe de a constitui un teatru secundar al competiției geopolitice contemporane, funcționează ca cel mai concentrat și semnificativ loc de diagnostic teoretic. Într-o mare închisă și delimitată de litoralul anatolian la sud, peninsula Crimeea la nord, coastele românești și bulgare la vest și volatilul Caucaz de Sud la est, trei caracteristici structurale definitorii ale actualei tranziții geopolitice converg cu o claritate deosebită: erodarea supremației maritime occidentale în spațiile maritime închise și semi-inchise; transformarea infrastructurii energetice într-un instrument și obiect al competiției strategice; și imposibilitatea structurală de a converti dominația maritimă în rezultate politice durabile pe uscat - problema fundamentală pe care Jakub Grygiel (2021) a identificat-o drept dilema constitutivă a fiecărei puteri talasocratice și a cărei manifestare empirică în contextul Mării Negre acest articol a încercat să o urmărească în detaliu.[2]

Aceste trei caracteristici nu sunt fenomene independente. Acestea sunt, mai degrabă, expresii care se consolidează reciproc ale unei singure tranziții macro-istorice pe care am putea-o descrie, urmând cadrul conceptual introdus în eseu "Sfârșitul Pax Maritima" (Bordonaro 2026), ca trecerea de la o ordine maritimă unipolară - în care lumea anglo-americană exercitase, din 1945 și cu o vigoare reînnoită după 1991, un control preponderent asupra căilor maritime, coridoarelor energetice și rețelelor financiare ale lumii - la o configurație multipolară în care această preponderență este contestată structural, nu neapărat răsturnată, dar cu siguranță nu mai este autosustenabilă. Marea Neagră este locul unde această tranziție se manifestă cel mai accentuat și, din acest motiv, cel mai instructiv.

2. Convergența teoretică

Un obiectiv principal al acestui articol a fost de a stabili că corpusul clasic al gândirii geopolitice anglo-americane - în principal lucrările lui Halford Mackinder, Nicholas Spykman, Saul B. Cohen și Randall Collins - își păstrează un grad ridicat de putere explicativă în ceea ce privește actuala criză a Mării Negre, cu condiția să fie citit nu în versiunea sa popularizată și frecvent vulgarizată, ci în formulările sale mai nuanțate și mai riguroase din punct de vedere metodologic. Aceasta nu este o calificare trivială. Așa cum autorul a argumentat pe larg în lucrările sale anterioare (Bordonaro 2023), receptarea dominantă a tradiției geopolitice clasice a fost marcată de o tendință sistematică spre simplificare excesivă: Mackinder redus la formula dominației Heartland, Mahan redus la ecuația puterii maritime cu superioritate strategică, Collins redus la o teorie deterministă a ciclurilor imperiale. Împotriva acestor reduceri, ceea ce confirmă cazul Mării Negre este tocmai viziunea mai complexă, dinamică și, sincer, tragică, care animă ce e mai bun din tradiția clasică - o viziune în care geografia condiționează, dar nu determină rezultatele politice, în care avantajele poziției maritime sau continentale sunt reale, dar niciodată permanente și în care capacitatea de

eroare strategică din partea factorilor de decizie este la fel de importantă din punct de vedere istoric ca orice configurație geografică.[1]

Contribuția lui Cohen este probabil cea mai direct pertinentă. Conceptul său de ”Zonă de Convergență Eurasiatică” - arcul de teritorii de la Marea Baltică la Marea Neagră și Caucazul de Sud - a fost dezvoltat tocmai pentru a surprinde ambiguitatea unei regiuni care ar putea funcționa fie ca o *Poartă* între sfere geostrategice, facilitând interfața productivă a lumii maritimo-comerciale și cea continental-eurasiatică, fie ca o *Centură de Fragmentare*, o zonă de fragmentare permanentă și conflict prin intermediari generat de proiecția ireconciliabilă a unor interese incompatibile ale marilor puteri (Cohen 2005). Avertismentul său, formulat încă din 2003, conform căruia extinderea spre vest a cadrului NATO în această zonă de convergență — și mai ales potențiala includere a Ucrainei și Georgiei — risca să producă al doilea dintre aceste rezultate, mai degrabă decât primul (Cohen 2003, pp. 16–19), a fost confirmat de traiectoria geopolitică a ultimelor două decenii cu o precizie pe care puține previziuni analitice ale perioadei o pot egala. Războiul ruso-georgian din 2008, anexarea Crimeei, din 2014, și conflictul din estul Ucrainei, precum și invazia la scară largă, din februarie 2022, constituie puncte de date empirice succesive într-un proces pe care cadrul lui Cohen îl anticipase, nu pe baza unui model determinist, ci pe baza unei interpretări structurale a logicii geopolitice a regiunii.[2]

Ceea ce cadrul lui Cohen nu a anticipat — și nu a putut — pe deplin a fost forma specifică militar-tehnologică pe care caracterul contestat al regiunii ar urma să o capete în anii 2020. Aici devine indispensabil un al doilea nivel de reflecție teoretică: analiza limitărilor structurale ale puterii maritime în spațiile maritime închise și contestate, dezvoltată în articolul anterior al autorului în raport cu teoretizările lui Grygiel, Cohen și Collins (Bordonaro 2023b). Nucleul acestei analize - acela că, capacitatea puterii maritime de a converti controlul mării în rezultate politice pe uscat nu este niciodată garantată și că aceasta își întâlnește cele mai acute limitări tocmai în mările închise și împotriva unor adversari continentali capabili din punct de vedere militar - dobândește, în contextul Mării Negre din perioada 2022–2026, o densitate și o urgență empirică ce depășesc cu mult ceea ce prevăzuseră oricare dintre textele teoretice în cauză.[2]

3. Revoluția navă de suprafață fără echipaj (USV) ca și caz de testare empiric

Școala ucraineană de război pentru nave de suprafață fără pilot *Joune École* constituie, în istoria strategiei navale, un eveniment de primă clasă. Pe parcursul a trei ani, un stat fără o marină convențională - a cărui flotă de suprafață a fost în mare parte scufundată, sabotată sau făcută inoperabilă în primele săptămâni ale invaziei din 2022 - a impus o negare progresivă a accesului maritim unei puteri înarmate nuclear care deținea o flotă de fregate, submarine și nave capabile de rachete de croazieră, forțând principala bază operațională a acestei flote să se mute de la Sevastopol la Novorossiisk și obligând unitățile navale rusești să opereze într-o bandă de coastă îngustă, aventurându-se rareori dincolo de douăzeci și cinci de mile marine de țărm (AP 2025). Până la sfârșitul anului 2025, navele de suprafață fără pilot ucrainene Sea Baby atacau nu doar mijloacele militare, ci și petrolierele ”flotei din umbră” a Rusiei, care eluda sancțiunile, vizând linia economică vitală a efortului de război rusesc cu sisteme ieftine de consum, asamblate din componente disponibile comercial (Reuters 2025; Howard 2025).[4][8]

Această secvență empirică nu este pur și simplu un studiu de caz în războiul naval asimetric. Din punctul de vedere al tradiției teoretice examinate, este un test experimental direct - și o falsificare parțială - a două afirmații analitice distincte. Prima este afirmația, implicită în discursul strategic occidental post-2014, conform căreia bula A2/AD a Rusiei deasupra Mării Negre, ancorată în Crimeea și integrând baterii S-400, rachete Iskander, rachete de croazieră Kalibr și sisteme antinavă sofisticate, transformase efectiv nordul Mării Negre într-o rezervație maritimă rusească. A doua este afirmația clasic-realistă mai largă, asociată cu teoria puterii maritime în variantele sale cele mai optimiste, conform căreia superioritatea tehnologică în platformele convenționale se traduce direct în control maritim. Campania USV a Ucrainei a demonstrat, cu o claritate brutală, că niciuna dintre afirmații nu a fost validă: prima deoarece arhitectura A2/AD, oricât de formidabilă ar fi fost împotriva incursiunilor navale convenționale, s-a dovedit vulnerabilă la o abordare asimetrică, bazată pe roiuri, cu semnătură redusă, care funcționează sub pragul său de răspuns eficient; cea de-a doua deoarece inversiunea de scară - în care sistemele de consum ieftine provoacă și degradează progresiv active de miliarde de dolari - reprezintă exact tipul de difuzie tehnologică pe care Mackinder o teoretizase ca egalizator pe termen lung al puterii terestre și maritime și pe care Collins o identificase ca mecanismul prin care avantajele poziționale și de resurse sunt erodate treptat (Collins 1986, pp. 173 și următoarele; Skunstiņš 2026).[9][3]

Ceea ce demonstrează, însă, și cazul Ucrainei - și acesta este punctul în care trebuie a se rezista unei concluzii tentante, dar în cele din urmă înșelătoare - nu este că puterea maritimă a devenit irelevantă sau că partea mai slabă a câștigat definitiv avantajul. Limitele puterii maritime, așa cum a argumentat autorul în altă parte (Bordonaro 2023b), apar fatal atunci când statele își pierd avantajele poziționale și comparative în materie de resurse umane: aceasta este o teoremă despre declin și eroziune, nu despre inversare. Flota

Rusiei la Marea Neagră, diminuată și re poziționată așa cum este, continuă să reprezinte o amenințare semnificativă; rachetele Kalibr lansate de pe platforme navale au lovit orașele ucrainene pe tot parcursul perioadei conflictului; iar potențialul coercitiv al unei puteri capabile să închidă căile maritime, să mineze liniile de coastă și să vizeze infrastructura portuară cu arme de distanțare nu a dispărut în niciun caz. Ceea ce s-a schimbat este distribuția capacității de negare a traficului maritim: unde odinioară Marea Neagră fusese contestată între o flotă rusă convențional superioară și prezența navală reziduală a celor trei membri litorali ai NATO, aceasta a devenit acum un spațiu în care coexistă și interacționează multiple forme de negare a traficului maritim, niciuna dintre ele nefiind capabilă să stabilească controlul maritim durabil pe care teoria clasică a lui Mahan îl postula ca obiectiv al strategiei navale.[1][2]

4. Paradoxul de la Montreux

Persistența Convenției de la Montreux din 1936 ca arhitectură juridică de guvernare a regimului strâmtorilor Mării Negre merită o atenție teoretică deosebită în acest context, deoarece constituie unul dintre cele mai izbitoare exemple ale tipului de constrângere geopolitică pe ciclu lung pe care tradiția clasică o identificase, dar pe care triumfalismul post-Război Rece al lumii maritimo-comerciale a fost înclinat să o subestimeze. Închiderea de către Turcia a Bosforului și a Dardanelelor pentru navele de război ale tuturor națiunilor beligerante după februarie 2022, implementată în strictă conformitate cu articolul 19 din Convenție, a produs un mediu maritim care confirmă cu precizie perspectiva inițială a lui Mackinder: Marea Neagră este un spațiu cu accesibilitate limitată pentru puterea maritimă externă, iar dinamica sa de securitate internă este determinată în cele din urmă nu de capacitățile de proiecție navală ale puterilor non-riverane, ci de echilibrul de forțe dintre statele sale riverane și de alegerile strategice ale paznicului său (Mackinder 1919, p. 106).[10][11]

Acest lucru nu este lipsit de ironie. Însăși arhitectura juridică negociată în 1936 pentru a constrânge expansiunea navală sovietică prin strâmtori a funcționat, în contextul invaziei din 2022, ca o constrângere la fel de eficientă asupra capacității NATO de a-și consolida cele trei state membre ale Mării Negre pe cale maritimă. Strategia UE pentru Marea Neagră din mai 2025 a fost criticată pe bună dreptate pentru că nu a integrat cadrul Montreux în arhitectura sa de conectivitate și securitate, proiectând efectiv un centru de securitate maritimă în jurul unui vid juridic pe care Turcia are puterea unilaterală de a-l umple cu propriile interpretări (Tulun 2025; RUSI 2025). Aceasta nu este o omisiune procedurală; este un simptom al deficitului strategic mai profund pe care autorul l-a identificat în tradiția geopolitică anglo-americană atunci când se confruntă cu gestionarea mărilor închise și a puterilor regionale esențiale ale căror interese nu se aliniază perfect cu niciunul dintre polurile competiției geopolitice.[6][12][1][2]

5. Energia ca teren strategic

Dimensiunea securității energetice a regiunii extinse a Mării Negre întărește și aprofundează concluziile analitice trase din analiza naval-strategică. Coexistența, într-un singur bazin maritim, a infrastructurii rusești de export de energie (TurkStream, Blue Stream, terminalul CPC de la Novorossiisk), a coridoarelor alternative susținute de Occident (Coridorul Mijlociu, Ruta Internațională de Transport Transcaspică, inițiativa Cablului Submarin al Mării Negre) și a unui volum tot mai mare de resurse de hidrocarburi offshore (Zona Neptun Deep din România, zăcământul Sakarya din Turcia) creează o configurație în care distincția dintre competiția militară și cea economică este cu adevărat dizolvată - și în care spațiul maritim însuși devine atât mediul, cât și miza rivalității strategice (Günay și colab. 2025). Atacurile cu drone ucrainene asupra petrolierelor din flotă umbroasă de la sfârșitul anului 2025 încoace reprezintă cea mai vizibilă expresie a acestei dizolvări: infrastructura energetică este simultan o țintă militară, un atu economic sancționat și un instrument diplomatic.[5]

Această interpenetrare a dimensiunilor militare și energetice nu este, din perspectiva analizei geopolitice pe termen lung, o noutate. Mahan însuși a observat, la începutul secolului trecut, că rutele maritime au fost întotdeauna simultan artere ale comerțului și vectori ai puterii strategice și că omul de stat care nu reușea să înțeleagă această natură duală ar interpreta greșit în mod constant miza concurenței maritime (Mahan 1890, p. 28). Ceea ce este nou în configurația actuală a Mării Negre este gradul în care prăbușirea interdependenței energetice post-Război Rece dintre Europa și Rusia - o interdependență pe care atât Cohen (2003), cât și propria analiză a autorului (Bordonaro 2023b) o identificaseră ca un potențial factor stabilizator, oricât de precar - a transformat geografia energetică dintr-un domeniu de interes economic comun într-un teritoriu al concurenței strategice active, cu consecințe care nu vor fi rezolvate prin niciun acord de armistițiu de tipul celui discutat în cercurile diplomatice de la începutul anului 2026. [7][2]

6. Marea Neagră și sfârșitul *Pax Maritima*

Mișcarea conceptuală care încheie acest articol revine, în mod necesar, la contribuția teoretică care

este, în opinia autorului, cea mai precisă din punct de vedere analitic și cea mai puțin citată în literatura contemporană de studii strategice: argumentul lui Randall Collins conform căruia imperiile maritime își realizează o expansiune stabilă doar pe fondul unui vid militar relativ în teritoriile pe care încearcă să le controleze (Collins 1986, pp. 173 și următoarele; Bordonaro 2024). Collins a demonstrat, printr-o analiză comparativă amplă a principalelor imperii maritime ale lumii, că durabilitatea proiecției puterii maritime a fost condiționată din punct de vedere istoric de slăbiciunea organizațională și militară a entităților politice aflate la capătul receptor al acestei proiecții. În schimb, ori de câte ori puterea maritimă a întâlnit un stat continental capabil din punct de vedere militar și coerent din punct de vedere geografic, s-a dovedit incapabilă să traducă controlul mării în rezultate teritoriale sau politice stabile. Excepția parțială a longevității imperiale britanice, a remarcat Collins, a fost explicată nu prin vreo superioritate inerentă a puterii maritime asupra puterii continentale, ci prin combinația extraordinară dintre avantajul pozițional, profunzimea resurselor și vidul militar relativ al lumii extraeuropene în faza critică a expansiunii - condiții pe care secolul al XX-lea le-a dizolvat sistematic (Collins 1986, p. 181).[2]

Aplicată Mării Negre din 2026, această perspectivă produce o concluzie care este simultan sobră și clarificatoare. Regiunea extinsă a Mării Negre nu prezintă nimic care să semene cu un vid militar. Prezintă, dimpotrivă, o zonă de competiție militară de mare intensitate, negare asimetrică a mării, putere continentală susținută de arme nucleare, manevră pivotală a puterilor medii și conflict hibrid pe întreg spectrul domeniilor maritime, terestre, cibernetice și energetice. Într-un astfel de mediu, conversia capacității maritime în rezultate politice durabile - fie că este vorba de Rusia care încearcă să impună o ordine a mării închise, de NATO care încearcă să mențină libertatea de navigație și descurajare sau de Ucraina care încearcă să utilizeze negarea mării ca pârghie către o soluționare negociată - nu este doar dificilă într-un sens contingent. Este constrânsă structural în modul în care prezice teoria lui Collins: niciun actor din Marea Neagră nu posedă avantajul pozițional și superioritatea în materie de resurse față de toți rivalii săi, care ar fi necesare pentru a stabili tipul de hegemonie maritimă regională pe care Mahan a teoretizat-o ca fiind obiectivul strategiei navale raționale.[1][2]

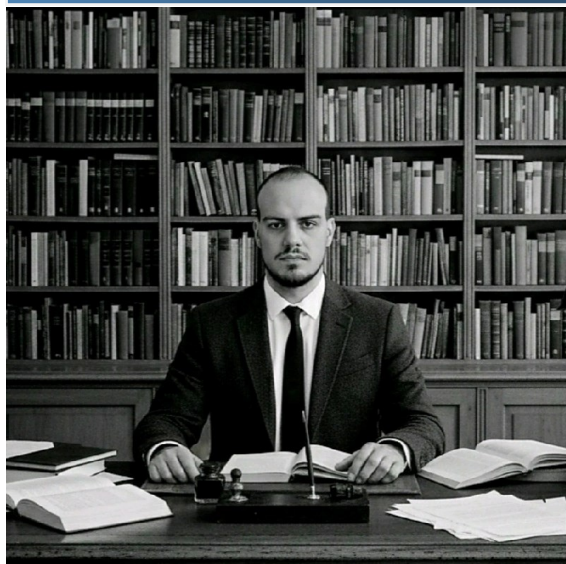
Implicația mai largă nu este doar regională. Dacă Marea Neagră este într-adevăr, așa cum a susținut acest articol, locul diagnostic prin excelență al sfârșitului Pax Maritima, atunci ceea ce diagnostichează nu este înfrângerea puterii maritime ca atare - relevanța sa continuă în descurajare, în securitatea energetică, în menținerea căilor maritime comerciale, rămâne dincolo de orice dispută rezonabilă - ci mai degrabă învechirea modelului hegemonic de ordine maritimă, în care o singură talasocrație dominantă garantează stabilitatea prin preponderența. Lumea care prinde contur, în Marea Neagră, ca și în sistemul internațional mai larg, este una în care coexistă multiple forme de capacitate maritimă fără ca vreun actor singular să posedă (cel puțin deocamdată) avantajul pozițional și influența diplomatică necesare pentru a impune o ierarhie stabilă. Aceasta este configurația multipolară pe care o teoretizase Cohen, pe care o anticipase modelul pozițional al lui Collins și pe care evenimentele din ultimul deceniu au adus-o, cu o concretețe zdrobitoare, la suprafața unuia dintre cele mai vechi și mai disputate spații maritime ale lumii.[13][5][1][2]

Bibliografie:

- Atlantic Forum (2024). "The Montreux Convention and NATO's Presence in the Black Sea." *Atlantic Forum Analysis*, May 2024.
- Bordonaro, F. (2023). *La geopolitica anglosassone. Dalle origini ai nostri giorni*. Milan: Guerini e Associati.
- Bordonaro, F. (2023b). "La potenza marittima e i suoi limiti: un punto di vista teorico." In: *"Geopolitica"*, vol XII, 2/2023.
- Bordonaro, F. (2026). "The End of *Pax Maritima*: Implications for Decision-Makers." *LinkedIn Pulse*.
- Cohen, S.B. (2003). "Geopolitical Realities and United States Foreign Policy." *Political Geography*, Vol. 22, pp. 1–33.
- Cohen, S.B. (2005). "The Eurasian Convergence Zone: Gateway or Shatterbelt?" *Eurasian Geography and Economics*, Vol. 46, No. 1, pp. 1–22.
- Cohen, S.B. (2015). *Geopolitics: The Geography of International Relations*. Lanham: Rowman and Littlefield.
- Collins, R. (1986). *Weberian Sociological Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grygiel, J. (2021). "The Limits of Sea Power." *Naval War College Review*, Vol. 74, No. 4, Autumn 2021, pp. 1–20.
- Günay, C., Çetinkaya, C., Brunnsteiner, K., Dehnicke, J., Pavlis, S. (2025). "Building Connectivity, Managing Risk: The EU's Geopolitical Role in the Black Sea." *OIIP Policy Analysis*, No. 12/2025. Vienna: Austrian Institute for International Affairs.
- Hochberg, L. and Hochberg, M. (2023). "Confining the Enemy: Halford Mackinder's Theory of Containment and the Conflict in Ukraine." *Naval War College Review*, Vol. 76, No. 2, Spring 2023.
- Howard, G.E. (2025). "Hunter and Prey in the Black Sea: Ukrainian USVs Target the Russian Shadow Fleet." *Lucorg*, December 2025.
- Mackinder, H.J. (1919). *Democratic Ideals and Reality*. London: Constable.
- Mahan, A.T. (1890). *The Influence of Sea Power upon History, 1660–1783*. Boston: Little, Brown.
- Reuters (2025). "Ukraine disables 'shadow fleet' vessel with sea drones in Black Sea." December 10, 2025.
- RUSI (2025). "A Strategy Long Overdue: The EU's New Vision for the Black Sea." *RUSI Commentary*, May 27, 2025.
- Skunstiņš, G. (2026). "Technological Maturity for *Jeune École*: The Case of Ukraine's Naval Strategy." *Security and Defence*, January 31, 2026.
- Tulun, T.E. (2025). "Sovereignty and Synergy: Integrating Montreux Convention Compliance into EU Black Sea Security Architecture." *AVIM Analysis*, No. 2025/14, June 2025.

Note:

1. See Bordonaro, F. (2023).
2. See Bordonaro, F. (2024).
3. <https://securityanddefence.pl/Technological-maturity-for-Jeune-Ecole-The-case-of-Ukraine-s-naval-strategy,211261,0,2.html>
4. <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-disables-shadow-fleet-vessel-with-sea-drones-black-sea-2025-12-10/>
5. <https://www.oiip.ac.at/en/publikation/building-connectivity-managing-risk-the-eus-geopolitical-role-in-the-black-sea/>
6. <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/strategy-long-overdue-eus-new-vision-black-sea>
7. https://www.fdd.org/analysis/op_eds/2025/03/31/how-to-secure-the-black-sea-during-a-russia-ukrainian-ceasefire/
8. <https://www.lucorg.com/hunter-and-prey-in-the-black-sea-ukrainian-usvs-target-the-russian-shadow-fleet-in-a-return-to-unrestricted-warfare/>
9. <https://rsdi.ae/en/publications/how-ukraines-unmanned-surface-vessels-have-reshaped-modern-naval-warfare-in-the-black-sea>
10. <https://www.atlantic-forum.com/atlantica/the-montreux-convention-and-natos-presence-in-the-black-sea>
11. <https://calhoun.nps.edu/server/api/core/bitstreams/7b463112-598b-4a3e-b300-4ee1107f6d50/content>
12. <https://avim.org.tr/en/Analiz/SOVEREIGNTY-AND-SYNERGY-INTEGRATING-MONTREUX-CONVENTION-COMPLIANCE-INTO-EU-BLACK-SEA-SECURITY-ARCHITECTURE>
13. <https://prismua.org/en/69851-2/>

AFRICA

De la vulnerabilitate la reziliență: navigarea mediului complex de securitate al Africii

Vasileios VLACHOS (Grecia)

”De la vulnerabilitate la reziliență: puterea Africii constă în oamenii săi, în instituțiile sale și în unitatea lor.”

Vasileios Vlachos

Introducere

Provocările de securitate ale Africii sunt complexe, interconectate și înrădăcinate istoric. Fragilitatea politică, presiunile sociale, actorii non-statali înarmați și concurența externă creează vulnerabilități persistente, dar și oportunități de transformare. Stabilitatea durabilă depinde de instituții rezistente, o guvernare incluzivă, cetățeni autonomi și acțiuni regionale coordonate.

Comunitățile care participă activ la inițiativele de avertizare timpurie, prevenire a conflictelor și coeziune socială devin parteneri în conturarea unor societăți sigure și rezistente. Forțele de securitate capabile și responsabile, aliniată cu cooperarea regională, pot aborda amenințările respectând în același timp drepturile omului și dinamica locală.

În cele din urmă, stabilitatea viitoare a Africii depinde de sinergia dintre guverne, instituțiile regionale, partenerii internaționali și cetățenii săi. Prin abordarea cauzelor profunde, anticiparea provocărilor emergente și promovarea securității incluzive, continentul poate transforma vulnerabilitatea în rezistență, punând bazele păcii, dezvoltării și prosperității durabile.

Principalele amenințări și evaluarea riscurilor

Peisajul de securitate al Africii este modelat de o convergență a fragilității politice, a presiunilor sociale și a actorilor non-statali violenți. Principalii vectori de amenințare pot fi rezumați după cum urmează:

Evaluarea principalelor amenințări și a riscuri	
Instabilitate politică și lacune în guvernare	Concurența externă pentru putere
Loviturile de stat militare frecvente și alegerile contestate subminează legitimitatea instituțională	Rusia profită de contractorii militari și de transferurile de arme pentru a-și extinde influența
Supravegherea civilă slabă a forțelor de securitate creează lacune în responsabilitate	Implicarea Chinei combină pârghia economică cu sprijinul de securitate în anumite regiuni
Corupția și acapararea elitei reduc eficiența guvernării, lăsând populația vulnerabilă la exploatarea de către insurgenți sau rețele criminale.	SUA și UE se concentrează pe combaterea terorismului, stabilizare și consolidarea capacităților, în timp ce Turcia își proiectează influența regională prin inițiative militar-diplomatice
Presiuni sociale și concurență pentru resurse	Domenii de securitate emergente
Creșterea rapidă a populației, în special în rândul tinerilor, exacerbează șomajul și tulburările sociale	Amenințările cibernetice sunt în creștere pe măsură ce infrastructura digitală se extinde fără o protecție corespunzătoare
Insecuritatea alimentară și deficitul de apă sporesc concurența pentru resursele esențiale	Securitatea maritimă în Golful Guineei și de-a lungul rutelor de navigație critice se confruntă cu provocări legate de piraterie și contrabandă.
Urbanization without infrastructure planning intensifies vulnerability to civil disorder	Schimbările climatice acționează ca un „multiplicator al amenințărilor”, stimulând migrația, concurența pentru resurse și tulburările sociale
Fragmentarea militară și actorii armați non-statali	
Armatele naționale adesea nu au capacitatea sau coeziunea de a opera în teatre de operațiuni fragmentate	
Actorii non-statali – inclusiv grupurile teroriste, milițiile și companiile militare private – exploatează aceste slăbiciuni	
Regiuni precum Sahel, Libia, Sudanul și RDC ilustrează amenințări suprapuse unde insurgența, terorismul și crima organizată se intersectează	

Realizat de Vlachos Vasileios

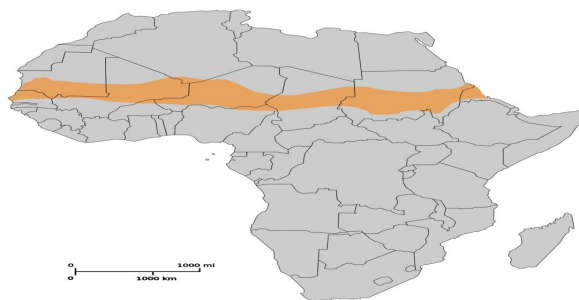
Implicații strategice: Abordarea acestor amenințări necesită o abordare integrată, bazată pe riscuri, care să alinieze instrumentele politice, sociale și militare. Intervențiile tradiționale, pur cinetice, sunt insuficiente; stabilitatea durabilă depinde de consolidarea instituțiilor, promovarea cooperării regionale și atenuarea influenței puterilor externe concurente.

Dinamica securității regionale în Africa

Mediul de securitate al Africii este departe de a fi uniform. Amenințările variază în funcție de regiune, dar interacțiunea dintre fragilitatea politică, stresul social și conflictul armat creează crize suprapuse care adesea se extind peste granițe.

Sahel

Sahelul rămâne cel mai acut punct fierbinte de securitate al continentului. Loviturile de stat militare din Mali, Burkina Faso și Niger reflectă eșecuri profunde de guvernare. Rețelele teroriste, inclusiv afiliații ISIS și grupurile legate de Al-Qaeda, exploatează controlul slab al statului, frontierele poroase și nemulțumirile locale. Atacurile transfrontaliere și răpirile au creat un vid regional persistent de securitate. Eforturile internaționale de combatere a terorismului, deși semnificative, sunt împiedicate de capacitatea locală insuficientă și de sentimentul anti-străin în creștere.

Libia și Africa de Nord

Libia exemplifică riscurile unui stat fracturat, cu miliții concurente și patronaj extern. Conflictul a produs o rețea de actori armați susținuți de puteri regionale și globale, inclusiv Rusia, Turcia și Egipt. Rețelele de contrabandă, proliferarea armelor și zonele de coastă neguvernate au transformat țara într-un destabilizator regional, afectând Sahelul și Marea Mediterană.

Cornul Africii

Sudanul, Sudanul de Sud, Etiopia și Somalia ilustrează combinația dintre fragilitatea statală și fragmentarea etnico-politică. Insurgențele armate, conflictele civile și instituțiile slabe creează crize umanitare și de securitate persistente. Actorii externi, inclusiv SUA, UE, statele din Golf și Turcia, operează cu agende diferite, complicând eforturile de pace și stabilizare. Prezența bazelor militare străine adaugă și mai mult concurență strategică la instabilitatea locală.

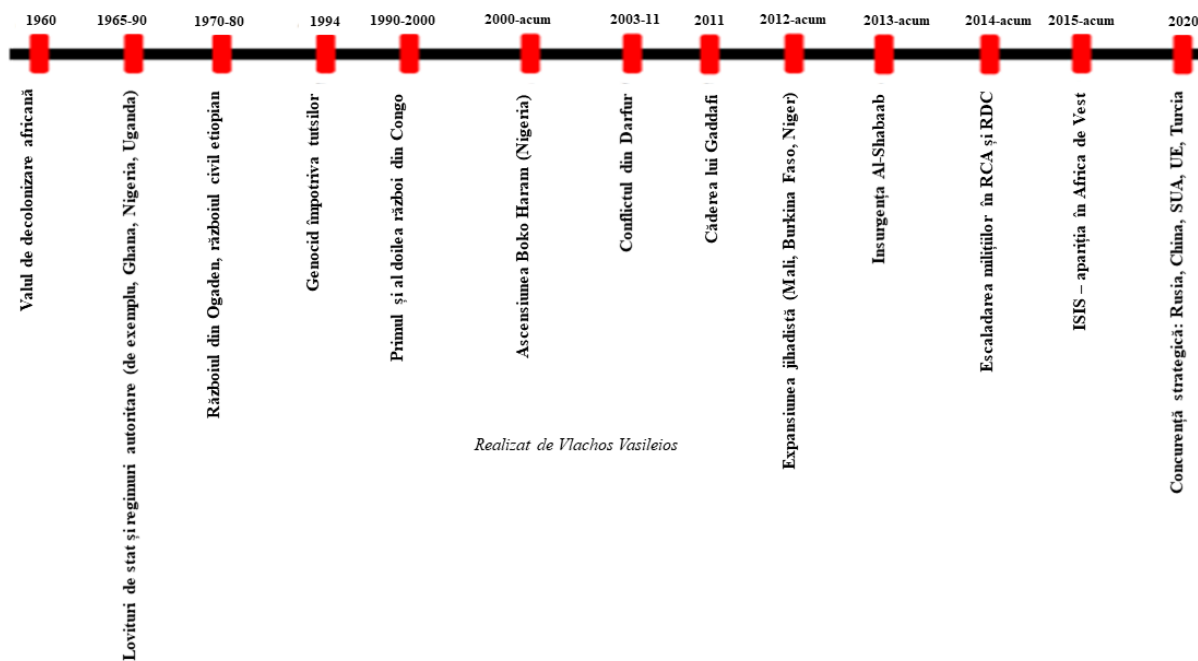

Africa Centrală și de Vest

În Republica Democrată Congo, Republica Centrafricană și bazinul Lacului Ciad, insurgențele și rețelele criminale operează alături de armate naționale fragile. Conflictele bazate pe resurse, în special cele legate de minerale și terenuri, se intersectează cu dinamici regionale mai largi. Boko Haram, ISIS-Africa de Vest și milițiile locale exploatează lacunele în guvernare, în timp ce strămutarea transfrontalieră exacerbează riscurile de securitate.

Cronologie a evenimentelor istorice și de securitate mai relevante

În toate regiunile, evenimentele istorice, de la decolonizarea din anii 1960 până la loviturile de

stat contemporane și războaiele civile, au lăsat Africa cu vulnerabilități persistente: guvernare slabă, frontiere contestate, armate fragmentate și presiuni sociale. Actorii armați non-statali prosperă acolo unde statul este absent sau inefficient. Puterile externe operează cu obiective concurente, care pot intensifica instabilitatea.

Securitatea regională eficientă necesită o abordare integrată: consolidarea instituțiilor, construirea de armate rezistente, promovarea cooperării regionale și învățarea din modelele istorice pentru a anticipa amenințările înainte ca acestea să escaladeze.

Studii de caz și date

Pentru a înțelege mai bine peisajul de securitate al Africii, este esențial să examinăm exemple concrete și date justificative.

Libia (2011-Prezent)

Căderea lui Gaddafi în 2011 a declanșat prăbușirea autorității centralizate. Milițiile concurente și patronii străini (Rusia, Turcia, Egipt) au fragmentat statul. Acest lucru a dus la proliferarea armelor în Sahel, alimentând activitatea teroristă și insurgentă în Mali și Niger. Rutele maritime au devenit mai puțin sigure, iar Libia a devenit un centru pentru traficul de persoane și migrația către Europa.

Boko Haram în bazinul lacului Ciad (2009-Prezent)

Insurgența Boko Haram a provocat peste 40.000 de morți și a strămutat peste 2,5 milioane de oameni în Nigeria, Niger, Ciad și Camerun. Operațiunile sale exploatează o guvernare slabă, frontierele poroase și nemulțumirile locale. Cooperarea regională în cadrul Forței Operative Multinaționale Comune (MNJTF) a atenuat unele atacuri, dar impune limitări operaționale și politice.

Democratic Republic of the Congo (1996-Prezent)

Primul și al Doilea Război, împreună cu activitatea continuă a milițiilor, au dus la aproximativ 6 milioane de morți, ceea ce îl face cel mai sângeros conflict de după cel de-al Doilea Război Mondial. Grupurile armate exploatează teritorii bogate în resurse, în timp ce forțele statale se luptă cu capacități limitate și corupție. Crizele umanitare și strămutările în masă continuă să submineze securitatea regională.

Realizat de Vlachos Vasileios

Tendențe viitoare

Privind în perspectivă, se așteaptă ca mediul de securitate al Africii să evolueze de-a lungul mai multor traiectorii cheie.

Presiuni demografice

Populația de tineri a continentului va continua să crească, cu proiecții de peste 1,2 miliarde de persoane sub 25 de ani până în 2030. Fără investiții în educație, ocuparea forței de muncă și incluziune socială, această creștere demografică ar putea amplifica tulburările și recrutarea în grupările armate.

Schimbările climatice și deficitul de resurse

Creșterea temperaturilor, deșertificarea și modelele imprevizibile ale precipitațiilor vor intensifica concurența pentru terenuri arabile, apă și alimente. Aceste presiuni asupra mediului vor exacerba probabil migrația, strămutările și conflictele locale, în special în Sahel, Cornul Africii și bazinul Lacului Ciad.

Evoluția competiției geopolitice

Rusia, China, Statele Unite, Uniunea Europeană și puterile regionale vor urmări din ce în ce mai mult influența strategică prin transferuri de arme, consilieri militari, proiecte de infrastructură și pârghii economice. Concurența poate crea dinamici indirecte, poate complica consolidarea păcii și poate prelungi instabilitatea.

Cooperare regională și reziliență instituțională

Statele și organizațiile regionale care prioritizează guvernarea, reforma sectorului de securitate și colaborarea regională vor fi mai bine poziționate pentru a gestiona amenințările. Inițiativele multilaterale, atunci când sunt asumate la nivel local și aliniate strategic, pot reduce vulnerabilitatea atât la presiunile interne, cât și la cele externe.

Realizat de Vlachos Vasileios

Provocările de securitate ale Africii sunt multiple, au rădăcini istorice și sunt în continuă evoluție. Stabilitatea durabilă va necesita strategii integrate care să abordeze guvernarea, incluziunea socială, capacitatea militară și amenințările tehnologice și de mediu emergente. Numai prin abordări proactive, asumate la nivel local și coordonate regional, continentul își poate transforma vulnerabilitățile în oportunități de reziliență și securitate pe termen lung.

Recomandări de politici și strategii

Abordarea provocărilor complexe de securitate ale Africii necesită o abordare multidimensională și integrată care combină instrumente politice, sociale, militare și tehnologice. Consolidarea guvernării și a instituțiilor politice este fundamentală: o guvernare responsabilă și transparentă reduce lacunele exploatare de grupările armate, în timp ce supravegherea civilă a forțelor militare și de securitate ajută la prevenirea loviturilor de stat și a militarizării domeniului politic. Consolidarea cadrelor regionale pentru medierea conflictelor, condusă de Uniunea Africană și organizații precum ECOWAS și IGAD, oferă alertă timpurie, canale de negociere și mecanisme pentru gestionarea crizelor.

La fel de importantă este dezvoltarea unor forțe de securitate rezistente și capabile. Armatele naționale trebuie să devină interoperabile, cu structuri eficiente de informații, logistică și comandă-control, capabile să răspundă la insurgențe, terorism și amenințări transfrontaliere. Integrarea unităților de securitate locale și a poliției comunitare sporește legitimitatea, construiește încredere între cetățeni și stat și îmbunătățește conștientizarea situației în medii operaționale complexe.

Abordarea factorilor sociali ai instabilității este esențială pentru securitatea pe termen lung. Populația Africii, aflată în creștere rapidă și predominant tânără, se confruntă cu șomaj pe scară largă și oportunități educaționale limitate, creând un teren fertil pentru recrutarea în rețele extremiste sau criminale. Programele care vizează ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor, formarea profesională și educația sunt esențiale pentru a reduce aceste riscuri. Consolidarea securității alimentare și a apei atenuază conflictele generate de resurse, promovând în același timp coeziunea socială, o guvernare incluzivă și accesul echitabil la servicii, abordând nemulțumirile etnice, religioase și regionale, reducând potențialul de tulburări sociale și consolidând stabilitatea politică.

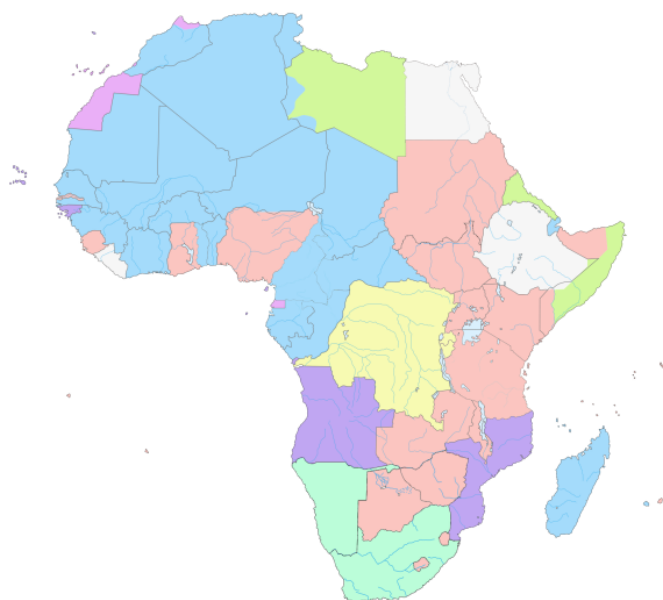
Gestionarea influenței externe este o altă prioritate strategică. Sprijinul internațional trebuie să se alinieze cu obiectivele de securitate și dezvoltare africane pentru a evita exacerbarea instabilității. Implicarea multilaterală transparentă reduce dinamica proxy, în timp ce inițiativele conduse de Africa asigură asumarea responsabilității și adoptarea deciziilor la nivel local, sporind legitimitatea și eficacitatea intervențiilor.

În cele din urmă, domeniile de securitate emergente necesită atenție. Extinderea capacităților de apărare cibernetică, consolidarea securității maritime de-a lungul rutelor maritime cheie și încorporarea adaptării la schimbările climatice în planificarea securității naționale și regionale sunt toate necesare pentru a aborda amenințările noi și în continuă evoluție. Stresul de mediu, în special, acționează din ce în ce mai mult ca un multiplicator al instabilității sociale și politice, legând presiunile climatice, economice și provocările de securitate.

În concluzie, Africa este un teatru strategic de securitate unde converg nemulțumirile istorice, slăbiciunile guvernării, presiunile sociale, actorii armați non-statali și concurența externă. Stabilitatea durabilă depinde de instituții rezistente, asumarea responsabilității regionale, incluziunea socială și strategii integrate, bazate pe risc, care abordează cauzele profunde ale insecurității, mai degrabă decât să se bazeze pe intervenții pe termen scurt sau impuse din exterior. Pentru actorii externi, Africa ar trebui abordată nu ca un teatru pentru stabilizare pe termen scurt, ci ca un partener strategic pe termen lung.

Măsuri de securitate orientate către cetățeni

Securitatea în Africa nu este exclusiv responsabilitatea guvernelor și a armatei. Cetățenii joacă un rol esențial în construirea unor comunități rezistente și atenuarea riscurilor. Măsurile cheie pentru cetățenii africani includ:

Conștientizarea comunității și raportarea timpurie	
Rămâi la curent cu evoluțiile din domeniul securității locale printr-un canal de încredere	
Raportați activități suspecte sau amenințări autorităților locale, liderilor comunității sau rețelelor de securitate de încredere	
Participarea la inițiativele locale de securitate	
Alăturați-vă programelor de supraveghere comunitară, comitetelor de siguranță de cartier sau grupurilor locale de voluntari care sprijină poliția și autoritățile civile	
Collaborate with civil society organizations to improve safety and social cohesion	
Pregătire pentru situații de urgență	
Elaborarea planurilor de urgență pentru gospodăria și comunități în caz de conflict, dezastre naturale sau strămutare	
Mențineți proviziile de urgență de bază, instrumentele de comunicare și strategiile de evacuare	
Coeziune socială și prevenirea conflictelor	
Promovarea dialogului și a înțelegerii între diferite grupuri etnice, religioase și sociale	
Implicați-vă în programe locale de reconciliere pentru a rezolva disputele înainte ca acestea să escaladeze	
Siguranța digitală și reziliența informațiilor	
Verificați știrile și informațiile de pe rețelele sociale pentru a evita răspândirea dezinformării sau a propagandei	
Colaborarea cu programe regionale și naționale	
Participate in vaccination, food security and disaster response initiatives that strengthen societal resilience	

Realizat de Vlachos Vasileios

Concluzie

Peisajul de securitate al Africii este modelat de complexitate, moșteniri istorice și amenințări interdependente. Fragilitatea politică, presiunile sociale, actorii non-statali și concurența externă creează vulnerabilități, dar și oportunități pentru reziliență. Stabilitatea durabilă necesită strategii integrate, asumate la nivel local, care să combine reforma guvernării, consolidarea instituțională, incluziunea socială și implicarea cetățenilor.

Comunitățile împuternicite joacă un rol central în securitatea pe termen lung, în timp ce forțele de securitate capabile și responsabile, susținute de cooperarea regională, pot aborda eficient amenințările. În cele din urmă, stabilitatea viitoare a Africii depinde de sinergia dintre guverne, instituțiile regionale, partenerii internaționali și cetățeni, transformând vulnerabilitățile istorice în oportunități pentru pace, dezvoltare și prosperitate durabilă.

ORIENTUL MIJLOCIU - IRAN

Evoluții istorice și actuale ale situației din Iran și posibile efecte generate la nivel regional și internațional

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

”Succesul constă acolo unde pregătirea se întâlnește cu oportunitatea.”

Bobby Unser

Încă din anii 1980, Iranul a fost la nivel regional un adversar cheie al SUA și o provocare mai semnificativă decât alți rivali care apar prin diverse regiuni ale lumii. Odată cu rezultatele alegerilor americane din 2024, abordarea SUA față de Iran pare a fi devenit o problemă semnificativă care a intrat în centrul atenției multor structuri federale din Washington, DC.

În istorie, SUA și Marea Britanie au făcut dovada unei relaționări extrem de complexe cu Iranul, amintind aici de evenimentul și rolurile cheie jucate în 1953, când fostul premier iranian, Mohammad Mosaddegh a fost îndepărtat de la conducerea Iranului. Liderii SUA și Marii Britanii se temeau atunci că politicile lui M. Mosaddegh ar putea împinge Iranul mai aproape de fosta Uniune Sovietică (URSS) și doreau să protejeze interesele economice occidentale în industria petrolieră iraniană.

După sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, Iranul a căutat să-și

limiteze dependența față de Occident. M. Mosaddegh, un fost lider naționalist și a devenit prim-ministru în 1951. El s-a angajat să reducă influența străină asupra resurselor energetice ale Iranului, în special asupra petrolului. La acea vreme, Compania Petrolieră Anglo-Iraniană (AIOC), controlată de britanici, domina atunci industria petrolieră din Iran. Agențiile de informații britanice au avertizat că exista pericolul implicării fostei URSS în politicile Iranului, SUA fiind îngrijorate de o preluare a Iranului, deoarece avea granița cu țări satelit ale fostei URSS, precum Armenia, Azerbaidjanul și Turkmenistanul. Prin urmare, putem cataloga ca fiind o surpriză neașteptată că debarcarea lui M. Mosaddegh, în 1953, a favorizat crearea unui regim autoritar dominat de șahul Mohammad Reza Pahlavi. Prin urmare, înlăturarea lui M.

Sursa: <https://time.com/7382631/iran-israel-us-war-explainer-trump-middle-east/>

Mossadegh a prezentat în mod teoretic și aparent SUA ca o putere semicolonială și, în același context, a creat numeroase forțe de opoziție în Iran, un exemplu esențial al acestui sentiment anti-american fiind liderul religios, ayatollahul Ruhollah Khomeini.

Ca ayatollah, cel mai înalt rang de conducere în ierarhia religioasă a islamului șiiit, R. Khomeini a dezvoltat o teorie politică a islamului șiiit. Teoria sa prevedea crearea unei republici islamice guvernate sub legea sharia, așa cum este ea înțeleasă de musulmanii șiiți. R. Khomeini nu numai că a căutat să transforme Iranul într-o republică, dar a vrut și să exporte islamul șiiit în alte țări din regiune și chiar din întreaga lume.

În 1979, după decenii de reprimare a forțelor democratice din Iran, de către șah și poliția sa secretă, a izbucnit Revoluția iraniană. Șahul Mohammad Reza Pahlavi a fost forțat să se retragă în exil după ce un număr masiv de protestatari iranieni au ieșit în stradă, cerând înlăturarea sa. Armata iraniană a refuzat să oprească revoluția și au existat multe organizații de opoziție care au luat parte la Revoluția iraniană. Cu toate acestea, un singur grup de opoziție iranian a ajuns să dețină toată puterea - grupul religios condus de Khomeini. După înlăturarea sa, șahul Mohammad Reza Pahlavi a trecut prin mai multe țări înainte de a fi internat în SUA pentru tratament împotriva cancerului. Mulți iranieni au considerat internarea sa în SUA ca o dovadă că americanii intenționau să-l reintegreze. În 04 noiembrie 1979, un grup de studenți iranieni radicali au luat cu asalt Ambasada SUA din Teheran și au luat ca ostatici 52 de persoane, inclusiv diplomați și personal al ambasadei, cerând ca șahul să fie extrădat în Iran pentru a fi judecat și pedepsit. O astfel de acțiune și această luare de ostatici a influențat relațiile dintre SUA și Iran timp de mai multe decenii. Relațiile diplomatice au fost rupte după Revoluția iraniană, iar SUA și Iranul au intrat în perioada unui război rece, care uneori părea a se încinge, percepție care a început să se dezvolte și în prezent după cum foarte bine se cunoaște.

Relațiile dintre SUA și Iran au atins punctul cel mai scăzut când a devenit clar că Iranul avea capacități de producere a armamentului nuclear. În anii 1990, existau suspiciuni cu privire la armamentul nuclear iranian, dar la începutul anilor 2000, au apărut informații despre uzina de îmbogățire a uraniului Natanz¹ și reactorul cu apă grea de la Arak². Aceste informații au amplificat îngrijorarea globală cu privire la pericolul unui război nuclear la nivel global, deoarece ambele instalații ar putea face parte dintr-un program de producere de arme nucleare. Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA) a lansat imediat o investigație privind capacitatea Iranului de a dezvolta producția de arme nucleare.

Dificultățile economice generalizate și prăbușirea monedei rial³ iraniene au declanșat proteste antiguvernamentale masive la sfârșitul lunii decembrie 2025. Pe măsură ce tulburările s-au răspândit în toate cele treizeci și una de provincii ale Iranului, regimul a impus o întrerupere a rețelelor de internet la nivel național, ascunzând violența extremă declanșată împotriva protestatarilor. După o represiune generalizată pusă în operă de guvernul iranian au fost vehiculate numeroase și variate date și cifre neconfirmate cu privire la numărul protestatarilor uciși și numărul cazurilor investigate. Președintele SUA, Donald Trump, a amenințat inițial cu intervenția militară dacă protestatarii iranieni ar fi fost uciși, dar ulterior a retras planurile de atac imediate. Ulterior, el a intensificat amenințările cu punerea în operă a unor acțiuni militare dacă Iranul refuză să negocieze programul său de arme nucleare. În timp ce SUA și-au continuat consolidarea militară în Orientul Mijlociu, trimisul special al SUA, Steve Witkoff, și ministrul iranian de externe, Abbas Araghchi, s-au întâlnit în Oman pentru a discuta despre programul nuclear al Iranului și alte surse generatoare ale actualelor tensiuni.

¹Instalația nucleară Natanz (oficial Instalația Nucleară Shahid Ahmadi Roshan), este una dintre instalațiile nucleare din Iran, construită lângă Natanz pentru îmbogățirea uraniului. Acest centru face parte din programul nuclear al Iranului. Instalația subterană de îmbogățire a acestui centru este protejată de un scut de beton cu o grosime de aproximativ 7,6 m. Potrivit autorităților iraniene, centrifugele de gaz din acest centru au fost construite la 40-50 de metri sub pământ, din motive de siguranță și, de asemenea, pentru a fi protejate de "un posibil atac aerian". Existența acestui centru nuclear a fost dezvăluită pentru prima dată în 2002 de către Organizația Mojahedinilor Poporului din Iran. Conform Planului Comun de Acțiune Cuprinzător din 2015, Natanz urma să fie singurul sit de îmbogățire a uraniului din Iran timp de 15 ani, unde urma să îmbogățească uraniul până la 3,67%, în conformitate cu garanțiile Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, inclusiv monitorizarea 24 de ore din 24.

²Reactorul nuclear Arak, sau IR-40, este un reactor nuclear cu apă grea situat în nord-estul Iranului. La concepția sa în 2003, Arak era destinat să fie un producător de apă grea la scară largă pentru Iran. Acest lucru a fost îngrijorător din cauza utilității apei grele în producerea și îmbogățirea plutoniului utilizat în domeniul militar. Originile sale de proiectare sunt neclare, existând rapoarte despre experți străini care au contribuit la construcție; firma rusă de proiectare Nikiet ar fi ajutat la proiectarea Arak, înainte de a se retrage din proiect. Iranul a început să publice rapoarte despre capacitățile potențiale ale instalației în 2007, susținând că nu va fi utilizată pentru a produce materiale nucleare pentru domeniul militar. Iranul a permis AIEA accesul la instalație în 2009, dar a refuzat să ofere acces la planuri detaliate; acest lucru a făcut ca scopul instalației să fie neclar. Cu toate acestea, la finalizarea sa, se credea că Arak va putea produce anual aproximativ 9 kg de plutoniu pentru utilizare în domeniul militar. Totuși, pentru a recupera acest material, Iranul avea nevoie de o instalație de procesare a combustibilului uzat, pe care nu o posedă.

³La data de 25 februarie 2026, conversia aproximativă a rialului iranian (IRR) în leu românesc (RON) este următoarea: 1 Rial iranian (IRR)=0,0000334 RON.

Deși Planul comun cuprinzător de acțiune (JCPOA) a limitat ambițiile nucleare ale Iranului, ambițiile sale regionale au continuat să crească. Iranul a persistat în înarmarea și antrenarea militanților șiiți prin intermediul Forței sale QUDS - ramura internațională a Corpului Gărzilor Revoluționare Islamice (IRGC) - ceea ce a exacerbat diviziunile sectare din Orientul Mijlociu. Iranul a oferit ani de zile ajutor militar și antrenament grupării militante palestiniene Hamas, ceea ce a permis executarea atacului său asupra Israelului din 07 octombrie 2023. Forța QUDS a furnizat, de asemenea, drone armate avansate către Hezbollah, în Liban, a antrenat și finanțat peste o sută de mii de luptători șiiți în Siria, a furnizat rachete balistice și drone houthilor din Yemen și a ajutat milițiile șiiite din Irak să-și dezvolte capacități esențiale pentru utilizarea și lansarea de rachete. Guvernul SUA consideră Iranul drept principalul stat sponsor al terorismului în întreaga lume, cheltuind anual peste un miliard de dolari pentru finanțarea unor astfel de acțiuni teroriste. Există între 140.000 și 185.000 de forțe partenere IRGC-Forța QUDS în Afganistan, Gaza, Liban, Pakistan, Siria și Yemen.

Deoarece JCPOA a abordat doar programul nuclear al Iranului - și nu revizionismul sau programele sale de rachete balistice - prima administrație Trump a retras SUA din acord, promițând să caute un acord mai cuprinzător. Nu trebuie omis faptul că, în 2018, administrația Trump a început să reimpună sancțiuni statului iranian și a cerut statelor europene să se retragă și ele din JCPOA ca parte a unei noi strategii de izolare a Iranului. Sancțiunile SUA au declanșat cea mai gravă criză economică cu care s-a confruntat Iranul în ultimii patruzeci de ani, reducând exporturile de petrol iranian cu mai mult de jumătate.

În timp ce administrația Trump a urmărit o strategie de presiune maximă pentru a aduce Iranul la masa negocierilor, statul iranian a început să încalce restricțiile JCPOA privind programul său nuclear, contribuind efectiv la creșterea tensiunilor la nivel regional și global. În aprilie 2019, SUA au desemnat IRGC drept organizație teroristă. Când administrația Trump a primit informații despre potențiale atacuri iraniene asupra trupelor americane, a desfășurat bombardiere, portavioane și forțe suplimentare în Orientul Mijlociu. În luna următoare, șase petroliere din apropierea Strâmtoării Ormuz au fost atacate, ceea ce oficialii guvernului american au dat vina pe Iran. La sfârșitul lunii iunie 2019, Iranul a doborât o dronă americană Global Hawk, în Strâmtoarea Ormuz; președintele Trump a ordonat un atac cibernetic și impunerea de noi sancțiuni ca răspuns. Pe 31 decembrie, Trump a dat vina pe Iran pentru sprijinirea protestelor care au încercat să ocupe Ambasada SUA la Bagdad. Câteva zile mai târziu, tensiunile au atins punctul culminant când SUA l-au ucis pe Qasem Soleimani, comandantul Forței QUDS a Iranului, într-un atac aerian chiar la Bagdad, în Irak. Ca răspuns, Iranul a declarat că nu va mai respecta restricțiile prevăzute de acordul nuclear și a doborât accidental un avion de pasageri ucrainean în timp ce era în alertă maximă. La sfârșitul anului 2020, Trump a continuat să intensifice sancțiunile, iar Iranul a crescut nivelul de îmbogățire a uraniului la valori mult peste limitele acordului nuclear, după ce unul dintre cei mai importanți oameni de știință în domeniul nuclear a fost ucis.

Izbuclnirea, în octombrie 2023, a războiului dintre Israel și gruparea militantă palestiniană Hamas, susținută de Iran, a escaladat tensiunile dintre Iran și Israel și, așa cum era de așteptat, a escaladat și tensiunile dintre Iran și SUA. Anumite forțe cunoscute și catalogate ca fiind teroriste și susținute de Iran au intensificat atacurile în semn de protest față de incursiunea militară a Israelului în Fâșia Gaza, inclusiv peste două sute de atacuri asupra unor ținte americane și israeliene din Irak și Siria. Ca răspuns, pe 26 octombrie 2023, SUA au ordonat atacuri aeriene asupra a două facilități susținute de Iran, iar pe 02 februarie 2024, asupra altor optzeci și cinci de ținte afiliate Iranului. Houthii din Yemen și Hezbollah din Liban – ambii actori din axa de rezistență a Iranului - au lansat, de asemenea, atacuri din Marea Roșie și la granița de nord a Israelului cu Libanul, stârnind temerile de extindere a conflictului la nivel regional încă de atunci.

În 2024, confruntarea dintre Israel și Iran s-a mutat de la ostilități indirecte, bazate pe intermediari, la schimburi directe de atacuri. Pe 01 aprilie, într-un presupus atac aerian israelian asupra unei clădiri consulare iraniene din Damasc (Siria) au fost uciși doi dintre generalii săi și cinci consilieri militari. Iranul a ripostat lansând peste trei sute de atacuri cu drone și rachete, fiind pentru prima dată când Iranul a vizat direct Israelul.

În urma uciderii de către Israel a liderilor Hamas și Hezbollah, Iranul a lansat 180 de rachete balistice împotriva Israelului, în octombrie 2024. Israelul a lansat apoi cel mai mare atac direct asupra Iranului, vizând apărarea sa antiaeriană și instalațiile de producție de rachete. Decimarea conducerii Hamas și Hezbollah de către Israel, coroborată cu căderea regimului Bashar al-Assad, în Siria, a slăbit considerabil axa de rezistență a Iranului, în 2024, în Orientul Mijlociu.

La revenirea în funcție, în 2025, președintele SUA, D. Trump, și-a reluat campania de presiune maximă împotriva Teheranului, inițiind totodată negocierile privind programul nuclear iranian – începând primele discuții directe SUA-Iran de când s-au retras americanii din acordul nuclear JCPOA, în 2018. Israelul s-a opus total negocierilor și a menținut un angajament neclintit de a demonta programul nuclear al Iranului. Oficialii israelieni susțin că eforturile clandestine ale Iranului de a dezvolta arme nucleare ar putea modifica fundamental echilibrul regional, reprezentând un pericol direct pentru supraviețuirea Israelului.

Pe 12 iunie 2025, Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA) a declarat că Iranul își încalcă obligațiile de neproliferare pentru prima dată în douăzeci de ani, determinând Iranul să anunțe că va deschide un sit secret de îmbogățire a uraniului. A doua zi, Israelul a lansat un atac militar unilateral împotriva Iranului, vizând instalații nucleare, fabrici de rachete, înalți oficiali militari și oameni de știință în domeniul nuclear. Ministrul iranian de externe, Abbas Araghchi, a declarat atacul "un act de război", iar Iranul a ripostat lansând valuri de drone și zeci de rachete balistice. Prim-ministrul israelian, Benjamin Netanyahu, a descris operațiunea ca fiind un efort de ultimă instanță pentru a împiedica Iranul să achiziționeze și să producă arme nucleare. Deși administrația americană reluse recent negocierile în domeniul nuclear, președintele D. Trump și-a exprimat din ce în ce mai mult sprijinul pentru obiectivele Israelului și și-a semnalat deschiderea față de schimbarea regimului la Teheran.

După o săptămână de atacuri aeriene între Israel și Iran, SUA au intervenit direct în conflict, atacând trei situri nucleare iraniene din Fordow, Isfahan și Natanz, pe 21 iunie 2025. Astfel, administrația Trump a susținut că atacurile au împiedicat semnificativ capacitatea Iranului de a obține uraniu de calitate specifică pentru domeniul militar, dar șeful organismului de supraveghere în domeniul nuclear al ONU a evaluat că programul a fost întârziat cu câteva luni. D. Trump este primul președinte american care atacă programul nuclear al unei alte țări și primul care se alătură explicit Israelului într-un atac asupra unui adversar. Iranul a ripostat, pe 23 iunie, lansând un atac cu rachete asupra forțelor americane staționate la baza aeriană Al Udeid, din Qatar; nu au fost raportate victime la acel moment. Trump a anunțat un armistițiu mai târziu în aceeași zi. Deși ambele părți s-au acuzat reciproc de continuarea atacurilor, armistițiul a rezistat în mare parte.

Iranul a început noul an 2026 cu un val de tulburări în marile orașe, în urma devalorizării monedei naționale și a inflației galopante. Moneda iraniană se schimba la un curs uriaș de 1,34 milioane de riali iranieni pentru 1 dolar american. Crahul valutar a înghețat o mare parte din comerțul cotidian, forțând comercianții din bazar să iasă în stradă în semn de protest, la care li s-au alăturat curând studenții din domeniul universitar. Comercianții din Marele Bazar au indus percepția că nu se opun ideologic Republicii Islamice Iran. De fapt, ei au jucat un rol cheie și în timpul Revoluției din 1979, închizându-și la acea vreme magazinele ca răspuns la apelul fostului ayatollah Khomeini pentru declanșarea unei greve naționale împotriva șahului la acea vreme. Așadar, este greu pentru guvernul iranian și parlamentul conservator să-i respingă drept pe așa-numiții "contrarevoluționari". Dar experiențele trecute de tulburări economice din Iran au demonstrat că există o linie subțire între apelurile la responsabilitate economică și schimbarea politică. Asta pentru că, totuși, conducerea Republicii Islamice Iran a împletit fiecare aspect al vieții într-o narațiune de competiție ideologică cu SUA. Scandările care vizau proasta gestionare, corupția și incompetența s-au transformat curând în ceva mult mai amplu: sfârșitul politicii regionale intervenționiste a Iranului, care a transformat acest stat într-un stat paria.

Este esențial a sublinia că peisajul geopolitic al Orientului Mijlociu s-a schimbat semnificativ începând din octombrie 2023, deoarece actorii regionali afiliați Iranului au fost supuși unei presiuni militare susținute. Hamas a suferit o epuizare semnificativă, Hezbollah se dovedește a fi subminat, iar regimul lui Bashar al-Assad a căzut definitiv după cum foarte bine se cunoaște. Putem spune că sancțiunile au făcut viața insuportabilă în Iran, în timp ce amenințarea unui alt atac israelian și american asupra Iranului s-a dovedit din ce în ce mai probabilă, prognoză care s-a dovedit a fi reală și confirmată de actuala situație din Orientul Mijlociu.

La nivel internațional, încă există evaluări și prognoze conform cărora SUA vor pune în aplicare planuri de amploare și vor produce o "schimbare de regim" și în Iran. Acest lucru i-a încurajat pe unii protestatari iranieni, dar angajamentul Washingtonului față de schimbarea regimului în Iran a părut o vreme că este înșelător. Deși președintele Trump și mulți din jurul său au sugerat în repetate rânduri că ar favoriza această schimbare, un efort concertat de schimbare a regimului - la fel ca detronare similară cu cea a lui Saddam Hussein în Irak - părea atunci puțin probabilă, în prezent pare a fi foarte probabilă și foarte costisitoare. După diverse operații militare desfășurate în aer și pe mare, se pare că totuși finalizarea conflictului desfășurat în prezent în Orientul Mijlociu ar implica trimiterea și de trupe americane și israeliene terestre, chiar dacă președintele Trump a precizat clar că nu este interesat de astfel de operațiuni, tipul său preferat de angajament militar fiind cel de tip chirurgical, cum a fost atacarea a trei instalații nucleare în iunie 2025 și apoi declararea sfârșitului războiului.

Chiar dacă fostul lider suprem iranian, Ali Khamenei, și alte multe personaje din cadrul conducerii de top din Iran au fost deja eliminate în urma unor diverse operații foarte bine puse la punct, regimul aflat încă la putere în Iran dovedește că este bine înrădăcinat, cu cadre loiale cu interese personale în supraviețuirea lor. Cel mai important este faptul că, totuși Corpul Gărzilor Revoluționare Islamice (IRGC) face dovada deținerii unor mijloace de luptă necesare, iar interesele ideologice și economice pentru a apăra regimul de la o cădere bruscă sunt foarte dezvoltate. În absența trupelor americane pe teren, după șocul inițial, IRGC foarte probabil va acționa pentru a-și afirma autoritatea și a umple vidul lăsat ca urmare a asasinării conducerii Iranului de către SUA și Israel, acest lucru implicând cel mai probabil accentuarea

unei forțe brute împotriva disidenților și o ostilitate sporită față de SUA și Israel.

Drept urmare, atacurile repetate și foarte bine planificate și organizate ale SUA și Israelului asupra Iranului sunt urmărite cu îngrijorare în regiune. Toate aceste evoluții impredictibile ar amenința să arunce întreaga regiune într-o criză mai profundă, deoarece IRGC ar putea continua cu amenințarea de a viza activele americane din Golful Persic și dincolo de această regiune. Deși rețeaua de intermediari a Iranului este serios epuizată, aceasta poate reprezenta în continuare o amenințare pentru bazele și trupele americane din Irak și Kuweit, precum și pentru Comandamentul Flotei a 5-a a SUA din Bahrain și CENTCOM-ul american din Qatar. Strâmtoarea Ormuz, un punct de restricție pentru 20% din transportul global de petrol, ar fi în pericol. Iranul a amenințat în repetate rânduri că va închide strâmtoarea, ca ultimă soluție. Decapitarea regimului islamic iranian ar putea face ca acest răspuns să fie inevitabil în mintea IRGC, lovind SUA acolo unde doare cel mai tare și generând o perspectivă descurajantă: extinderea crizei regionale într-o criză economică globală.

Așadar, putem spune că Teheranul nu arată niciun interes în a renunța la programele sale nucleare și pentru fabricarea de rachete, insistând că acestea sunt esențiale pentru securitatea Iranului. Totuși, presiunea internațională continuă să crească asupra Iranului, iar viața cetățenilor iranieni obișnuiți devine din ce în ce mai dificilă. Guvernul nu are nicio pârghie economică pentru a aborda criza, dar are forța de a-i suprima pe protestatari, etichetați la nivel național drept agenți străini.

Concluzionând putem spune că Orientul Mijlociu a intrat în cea mai volatilă perioadă de la căderea șahului în 1979. La vremea respectivă, a fost creată percepția că acel eveniment a spulberat echilibrul de putere în Orientul Mijlociu prin înlocuirea unui stat-ancoră pro-occidental cu o teocrație revoluționară hotărâtă să-și exporte ideologia în cât mai multe părți ale lumii. Acel eveniment a marcat începerea unui proces de dezvoltare a unei rivalități incomensurabile confirmată de istoria a patru decenii de război susținut prin diverse entități intermediare, rivalitate sectariană și instabilitate strategică în tot Orientul Mijlociu.

Pericolul generat de conflictul de azi din Orientul Mijlociu nu este o singură scânteie sau o singură eroare în procesul de evaluare și prognoză a viitorului - este convergența opacității nucleare a Iranului, a războiului său prin intermediari, a coerciției sale impuse în diverse spații ale regiunii și a convingerii sale tot mai mari că o confruntare la nivel regional nu este doar pentru a supraviețui în situația creată, ci și pentru a câștiga și a impune propriile interese în Orientul Mijlociu și, de ce nu, poate și în alte părți ale lumii, lucru care poate fi catalogat ca fiind o gândire utopică cu privire la o transformare radicală a lumii, o gândire nerealistă și un astfel de obiectiv imposibil de realizat. Aceasta este amenințarea fundamentală cu care se confruntă sistemul internațional: un regim iranian care se simte încurajat, nemonitorizat și de nestăvilit în acțiunile sale. Un argument în acest sens ar putea fi catalogat mesajul public al Iranului, după Războiul de 12 Zile din vara anului 2025, care a fost acela că regimul a ieșit victorios, și-a păstrat coeziunea și ar putea absorbi costuri mult mai mari de la alte state. Această postură publică semnalează o încredere periculoasă că Iranul își poate depăși adversarii într-un război regional prelungit.

În același context, în Liban, Gaza, Siria, Irak și Yemen, rețeaua de proxy a Iranului a supraviețuit șocurilor din ultimul an și s-a adaptat. Hamas, în ciuda pierderilor catastrofale suferite, rămâne capabilă de represiune internă și a reluat controlul asupra zonelor din Fâșia Gaza eliberate de Israel. Hezbollah, degradat la începutul conflictului de către Israel, și-a recâștigat o parte din capacitatea de raid și își reconstruiește infrastructura în sudul Libanului. În Irak, milițiile šiite alinate cu Teheranul pun presiune asupra sistemului politic, mobilizându-se în același timp împotriva intereselor americane și israeliene. În Yemen, houthii mobilizează deschis triburile sub steaguri care cer "moarte Americii" și "victorie Islamului".

Aceste evoluții reflectă o strategie iraniană coordonată de a ramifica conflictele cu adversarii pe mai multe fronturi, de a copleși semnificativ ciclurile decizionale și de a crea suficientă ambiguitate pentru a masca implicarea Teheranului în escaladarea conflictelor. Într-un astfel de context evolutiv previzionat, nu putem evita a crede că este indusă percepția că SUA sunt suprasolicitate, Israelul văzut ca fiind constrâns politic și militar, iar Europa văzută ca fiind distrasă de războiul din Ucraina și fragmentată în plan intern în contextul disensiunilor decizionale. O astfel de evaluare indusă poate fi catalogată ca fiind periculos de eronată și dezinformantă. Drept urmare, un posibil război pe care Iranul dorește să-l poarte împotriva Israelului nu ar semăna cu conflictele recente din Gaza sau din Liban. Se dorește a fi mai amplu, mai rapid și mult mai distructiv. Toate forțele americane dislocate în Golf ar fi vizate, iar Israelul s-ar putea confrunta cu cel mai mare baraj de rachete și drone din istoria sa. Strâmtoarea Ormuz s-ar putea închide, chiar și temporar, trimițând piețele energetice globale în haos, iar statele regionale - Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Iordania, Irak - ar fi forțate să intre în conflict, indiferent dacă doresc sau nu să participe.

Un astfel de război de mare amploare în Orientul Mijlociu nu ar mai fi posibil să fie ținut sub control. Ar fi afectate lanțurile de aprovizionare, inflația globală, ratele de asigurare maritimă și fluxurile internaționale de energie. Ar fi generată o presiune extraordinară de mare pe unitatea NATO prin afectarea decisivă a procesului de adoptare a deciziilor prin consens, ar fi complicată competiția dintre marile puteri

din Indo-Pacific și ar crea o oportunitate pentru Rusia și China de a exploata distragerea atenției occidentale și tensionarea mediului european la nivel decizional și acționabil. Un astfel de mediu creat ar putea favoriza entitățile teroriste susținute de Iran să atace cel mai probabil ținte din Europa, America de Nord și, eventual, America de Sud.

Mai mult, Iranul a petrecut ani de zile perfecționând un program de război informațional care s-ar activa și amplifica din ce în ce mai mult. Mass-media controlată de stat, unitățile cibernetice și rețelele de dezinformare prin intermediari ar amplifica narațiunile menite să fractureze opinia publică occidentală, să submineze încrederea în mediile politice și în guverne și să complice procesul decizional coordonat. Integrarea operațiunilor cibernetice cu planificarea cinetică de către Iran este acum mult mai sofisticată decât în timpul escaladărilor anterioare, crescând probabilitatea ca infrastructura din Europa și America de Nord, nu doar cea din Orientul Mijlociu, să se confrunte cu perturbări masive.

Puterile occidentale de mijloc, cum ar fi Canada, Australia sau Regatul Unit, prea adesea induse în eroare să creadă că totuși efectele crizelor din Orientul Mijlociu sunt îndepărtate, nu ar mai fi percepute ca fiind izolate. Un conflict major ar perturba piețele globale, ar crește inflația, ar amenința securitatea energetică și ar forța adoptarea unor decizii dificile cu privire la angajamentele în cadrul NATO. Nu în ultimul rând, nu putem exclude că ar putea fi testate serviciile de informații, pregătirea militară și agilitatea diplomatică într-un moment în care toate sunt deja sub o presiune internațională semnificativ de mare și care dovedește că are o creștere accelerată.

Această ordine internațională liberală a fost construită pe premisa că pacea poate fi menținută prin integrarea statelor într-un cadru comun de reguli, care să limiteze utilizarea arbitrară a forței și să reducă incertitudinea inerentă anarhiei internaționale. Instituții precum Organizația Națiunilor Unite, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, Fondul Monetar Internațional sau Banca Mondială au funcționat nu doar ca instrumente tehnice de guvernare globală, ci și ca mecanisme de legitimare a puterii americane. Prin intermediul acestora, dominația a fost mascată de consens, iar raporturile de forță au fost prezentate drept expresii ale cooperării internaționale.

Timp de decenii, acest sistem a demonstrat o capacitate remarcabilă de adaptare și reziliență. Chiar și în contextul Războiului Rece, caracterizat de rivalitate ideologică și militară intensă, ordinea liberală condusă de Statele Unite a reușit să evite un conflict major direct între marile puteri. Pacea, în acest sens, nu a fost absența completă a conflictului, ci menținerea unui echilibru stabil, susținut de instituții, alianțe și reguli relativ previzibile. Acceptarea leadershipului american de către aliați s-a bazat nu doar pe constrângere, ci și pe percepția unui interes comun și a unei legitimități normative.

Cu toate acestea, începutul secolului XXI a adus o serie de transformări structurale care au pus sub semnul întrebării sustenabilitatea acestei ordini. Globalizarea economică, ascensiunea unor noi centre de putere, precum China, precum și epuizarea politică și strategică a Statelor Unite au contribuit la erodarea consensului liberal postbelic. În acest context de incertitudine și tranziție, administrația Donald Trump a reprezentat nu doar o schimbare de stil politic, ci o contestare explicită a paradigmei hegemoniei liberale.

Sub sloganul "America First", Donald Trump a articulat o viziune asupra relațiilor internaționale profund diferită de cea a predecesorilor săi. Politica externă americană a fost redefinită în termeni tranzacționali, reducând relațiile dintre state la un calcul de costuri și beneficii imediate. Alianțele tradiționale au fost reinterpretate ca poveri financiare, iar instituțiile multilaterale au fost privite ca limitări artificiale ale suveranității americane. În această viziune, rolul Statelor Unite nu mai este acela de garant al ordinii globale, ci de actor care își urmărește interesul propriu fără a-și asuma responsabilități disproporționate.

Această reorientare a politicii externe a avut consecințe semnificative asupra modului în care este conceptualizată pacea. În discursul administrației Trump, pacea nu mai este un bun public global, produs al cooperării și al respectării regulilor internaționale, ci un rezultat al forței și al presiunii exercitate de hegemon. Mai mult, securitatea devine un serviciu condiționat, oferit în schimbul loialității politice și al contribuțiilor financiare ale statelor aliate. Această logică introduce o dimensiune coercitivă în relațiile internaționale, care poate fi descrisă metaforic drept instituirea unei "taxe de protecție" la scară globală.

Un element central al acestei viziuni este personalizarea puterii. Politica externă nu mai este mediată în principal de instituții, proceduri și cadre normative stabile, ci de voința președintelui american. Această personalizare accentuează imprevizibilitatea sistemului internațional și slăbește încrederea aliaților în angajamentele Statelor Unite. Pacea devine astfel dependentă de factori conjuncturali și de ciclurile politice interne ale hegemonului, ceea ce îi conferă un caracter profund instabil.

Problema fundamentală ridicată de această transformare este aceea a legitimității. O pace impusă prin constrângere economică și militară poate fi eficientă pe termen scurt, dar este lipsită de fundament normativ. Fără legitimitate, hegemonia riscă să se transforme din leadership acceptat în dominație contestată, generând rezistență, resentimente și tendințe de echilibrare din partea altor actori internaționali.

Lucrarea de față își propune să analizeze critic această redefinire a păcii și a rolului Statelor Unite în sistemul internațional, concentrându-se asupra politicii externe promovate de administrația Donald Trump. Scopul cercetării este de a demonstra că tranziția de la o ordine liberală bazată pe reguli la un model tranzacțional, centrat pe impunerea voinței hegemonului și pe instituirea unei "taxe de protecție", subminează stabilitatea pe termen lung a sistemului internațional.

În acest sens, lucrarea pornește de la ipoteza conform căreia pacea obținută prin constrângere și tranzacționalism este structural fragilă și predispusă la erodare. Printr-o analiză teoretică inspirată din realismul ofensiv, teoriile hegemoniei și criticile aduse ordinii liberale, studiul urmărește să evidențieze limitele unei politici externe care reduce securitatea la un instrument de control geopolitic. În cele din urmă, cercetarea își propune să contribuie la înțelegerea implicațiilor pe termen lung ale acestei viziuni asupra viitorului ordinii internaționale și asupra posibilităților reale de menținere a păcii într-un sistem global din ce în ce mai fragmentat.

Ordinea internațională configurată după cel de-Al Doilea Război Mondial s-a bazat pe o construcție politică și ideologică aparent paradoxală: dominația globală a Statelor Unite a fost prezentată nu ca o formă de hegemonie coercitivă, ci ca o garanție a păcii și stabilității internaționale. În contextul distrugerilor masive provocate de război și al declinului puterilor europene tradiționale, SUA au preluat rolul de lider al sistemului internațional, promovând un model de ordine liberală întemeiat pe instituții multilaterale, alianțe strategice și norme comune. Această ordine nu a eliminat conflictul, dar a creat un cadru relativ stabil în care utilizarea forței a fost, cel puțin teoretic, limitată de reguli și proceduri acceptate colectiv.

Spre deosebire de imperiile clasice, hegemonia americană a fost exercitată indirect, prin intermediul

instituțiilor internaționale și al unui discurs normativ centrat pe valori precum democrația, cooperarea și securitatea colectivă. John Ikenberry subliniază că ordinea liberală postbelică a funcționat tocmai pentru că Statele Unite au ales să "își lege propria putere" de reguli și instituții, reducând temerile aliaților și conferind legitimitate leadershipului american (Ikenberry, 2011). În acest sens, pacea a fost prezentată ca un bun public global, susținut de angajamente multilaterale și de acceptarea voluntară a conducerii americane.

Timp de mai multe decenii, acest sistem a demonstrat o capacitate remarcabilă de adaptare. Chiar și în perioada Războiului Rece, caracterizată de confruntare ideologică și militară, ordinea liberală condusă de SUA a contribuit la evitarea unui conflict direct între marile puteri. Acceptarea hegemoniei americane de către aliați nu s-a bazat exclusiv pe constrângere, ci și pe percepția unui interes comun și a unei stabilități relative. Astfel, puterea a fost exercitată, dar rareori afișată explicit, fiind "mascată" de norme și instituții.

Începând cu secolul XXI, însă, această ordine a intrat într-o fază de contestare tot mai accentuată. Globalizarea economică, apariția unor noi centre de putere și oboseala strategică a Statelor Unite au contribuit la erodarea consensului liberal postbelic. În acest context, administrația Donald Trump a reprezentat o ruptură semnificativă față de paradigma tradițională a politicii externe americane. Sub sloganul "America First", Trump a promovat o viziune asupra relațiilor internaționale profund tranzacțională, în care alianțele și instituțiile multilaterale sunt evaluate aproape exclusiv prin prisma costurilor și beneficiilor imediate pentru SUA.

Această abordare se înscrie într-o logică realistă clasică, conform căreia sistemul internațional este dominat de competiția pentru putere, iar cooperarea este secundară interesului național. Kenneth Waltz sublinia că, într-un sistem anarhic, statele sunt constrânse să acționeze în primul rând pentru propria securitate (Waltz, 1979). Donald Trump a dus această logică la extrem, respingând ideea că Statele Unite ar trebui să își asume costuri disproporționate pentru menținerea ordinii globale. Alianțele au fost reinterpretate ca poveri financiare, iar angajamentele multilaterale ca limitări ale suveranității americane.

În acest cadru discursiv, noțiunea de pace este redefinită. Pacea nu mai este concepută ca rezultat al cooperării internaționale și al respectării regulilor comune, ci ca produs al forței și al presiunii exercitate de hegemon. Securitatea devine un serviciu condiționat, oferit în schimbul loialității politice și al contribuțiilor materiale ale statelor aliate. Această logică poate fi interpretată metaforic drept instituirea unei "taxe de protecție" geopolitice, prin care accesul la stabilitate este condiționat de conformare. John J. Mearsheimer argumentează că marile puteri urmăresc în mod constant maximizarea puterii, iar hegemonia este văzută ca principală garanție a securității (Mearsheimer, 2001). Politica externă a lui Trump reflectă această viziune, însă într-o formă lipsită de dimensiunea normativă care caracteriza ordinea liberală.

Un element definitoriu al acestei viziuni este personalizarea puterii. Politica externă este tot mai puțin mediată de instituții și proceduri stabile și tot mai mult dependentă de deciziile președintelui. Această personalizare reduce predictibilitatea sistemului internațional și erodează încrederea aliaților. Așa cum subliniază Robert Keohane, instituțiile internaționale joacă un rol esențial în reducerea incertitudinii și în stabilizarea așteptărilor actorilor statali (Keohane, 1984). Slăbirea acestora sporește riscul conflictului și al instabilității.

Ordinea internațională liberală și rolul hegemonului american

Ordinea internațională poate fi definită ca totalitatea regulilor, normelor, instituțiilor și raporturilor de putere care organizează interacțiunile dintre state într-un sistem lipsit de o autoritate centrală. Deși sistemul internațional este, din punct de vedere structural, anarhic, acest lucru nu implică absența regulilor sau a predictibilității. Așa cum subliniază Kenneth Waltz, anarhia descrie lipsa unui guvern mondial, nu lipsa ordinii, aceasta fiind determinată de distribuția capacităților între state și de comportamentele recurente ale acestora (Waltz, 1979). În acest sens, ordinea internațională reflectă întotdeauna interesele actorilor dominanți și este inseparabilă de structura de putere existentă la un moment dat.

După cel de-Al Doilea Război Mondial, Statele Unite au devenit principalul arhitect al ordinii internaționale, beneficiind de o superioritate economică și militară fără precedent. Spre deosebire de perioadele istorice anterioare, când marile puteri au menținut ordinea prin echilibru de forță sau dominație imperială directă, SUA au promovat un model de ordine liberală, bazat pe instituții multilaterale, interdependență economică și norme juridice comune. Această ordine nu a eliminat raporturile de putere, ci le-a reorganizat și legitimat, transformând dominația într-o formă de leadership acceptat.

John Ikenberry argumentează că hegemonia americană a fost sustenabilă tocmai pentru că puterea sa a fost "instituționalizată", fiind limitată și canalizată prin reguli și organizații internaționale (Ikenberry, 2011). Astfel, ordinea liberală nu a funcționat exclusiv prin constrângere, ci printr-o combinație de forță, consens și legitimitate, ceea ce a permis stabilitatea relativă a sistemului internațional pe termen lung.

Un pilon fundamental al ordinii internaționale liberale a fost conceptul de securitate colectivă, care presupune că securitatea unui stat este inseparabilă de securitatea celorlalte state membre ale sistemului. Această logică contrazice abordarea strict realistă, potrivit căreia securitatea este un joc cu sumă zero, și

introduce ideea cooperării ca instrument de prevenire a conflictului. NATO reprezintă expresia cea mai clară a acestui principiu, fiind construită pe angajamentul apărării colective și pe asumarea comună a riscurilor de securitate.

Statele Unite au fost principalul garant al acestui sistem, asumându-și costuri militare, financiare și politice considerabile. Prezența militară americană în Europa și în alte regiuni ale lumii a funcționat ca un mecanism de descurajare, reducând probabilitatea unor conflicte majore între marile puteri. În schimb, SUA au obținut beneficii strategice importante, precum influență geopolitică, acces privilegiat la piețe și capacitatea de a modela arhitectura de securitate globală. Joseph Nye subliniază că succesul hegemoniei americane nu s-a bazat exclusiv pe puterea militară, ci și pe capacitatea de a atrage și de a convinge, prin intermediul valorilor și instituțiilor promovate – ceea ce el numește ”soft power” (Nye, 2004). Această combinație între hard power și soft power a conferit legitimitate sistemului de securitate colectivă și a contribuit la menținerea păcii ca stabilitate sistemică, nu ca absență completă a violenței.

Instituțiile internaționale au avut un rol esențial în funcționarea ordinii liberale postbelice, acționând ca mecanisme de stabilizare a comportamentului statelor. Ele au redus incertitudinea, au creat cadre de negociere și au stabilit reguli relativ previzibile de interacțiune. Robert Keohane arată că instituțiile facilitează cooperarea chiar și într-un sistem anarhic, prin reducerea costurilor de tranzacție și prin stabilizarea așteptărilor actorilor statali (Keohane, 1984).

Pentru Statele Unite, aceste instituții au reprezentat nu doar instrumente de cooperare, ci și mijloace eficiente de exercitare a puterii indirecte. Prin stabilirea regulilor jocului internațional, hegemonul a reușit să influențeze comportamentul altor state fără a recurge constant la forța militară. Această formă de putere structurală a permis menținerea ordinii cu costuri mai reduse și a contribuit la durabilitatea sistemului.

Totodată, acceptarea instituțiilor internaționale a funcționat ca un mecanism de auto-limitare a puterii americane. Prin supunerea voluntară la reguli comune, SUA au transmis un semnal de responsabilitate și predictibilitate, diminuând temerile aliaților față de o posibilă dominație arbitrară. Astfel, instituțiile au consolidat legitimitatea hegemoniei și au transformat puterea într-un factor de stabilitate.

În ciuda succesului său aparent, ordinea liberală a fost constant contestată de teoreticienii realismului politic, care consideră că normele și instituțiile nu pot anula logica fundamentală a competiției pentru putere. Din perspectiva realistă, statele sunt actori raționali preocupați în primul rând de supraviețuire, iar cooperarea este posibilă doar atâta timp cât servește interesului național.

John J. Mearsheimer susține că marile puteri sunt constrânse structural să urmărească maximizarea puterii și atingerea hegemoniei regionale, deoarece aceasta este cea mai sigură cale de a-și garanta securitatea (Mearsheimer, 2001). Din acest punct de vedere, ordinea liberală nu este expresia unei cooperări autentice, ci un aranjament temporar care reflectă distribuția favorabilă a puterii în favoarea SUA.

Critica realistă evidențiază fragilitatea normelor internaționale în momentul în care interesele hegemonului se modifică. Atunci când costurile leadershipului sunt percepute ca fiind prea mari, regulile pot fi abandonate, iar ordinea se poate eroda rapid. Această observație devine extrem de relevantă pentru înțelegerea politicii externe promovate de administrația Donald Trump.

Un element central al stabilității ordinii liberale a fost percepția că beneficiile cooperării depășesc costurile. Cu timpul, însă, în discursul politic american a început să se contureze ideea că Statele Unite suportă o povară disproporționată pentru menținerea securității globale. Această percepție a fost amplificată de factori interni, precum polarizarea politică și presiunile economice, și a fost exploatată politic de Donald Trump.

Trump a prezentat alianțele și instituțiile internaționale drept mecanisme prin care alte state profită de generozitatea americană, transformând leadershipul într-o relație de tip creditor-debitor. Această schimbare de discurs reflectă o transformare profundă a modului în care hegemonia este percepută: de la responsabilitate globală la povară nedreaptă.

Odată ce hegemonia este percepută ca exploatată, legitimitatea acesteia începe să se erodeze. În acest context, ordinea liberală devine vulnerabilă nu doar la presiuni externe, ci și la contestări interne, ceea ce deschide calea pentru o redefinire tranzacțională a păcii și securității internaționale.

Pacea în cadrul ordinii liberale nu a fost niciodată absolută, însă a fost caracterizată de un grad ridicat de stabilitate sistemică. Această stabilitate s-a bazat pe superioritatea militară a hegemonului, pe rețeaua densă de alianțe și pe cadrul normativ instituțional. Împreună, acești factori au ridicat semnificativ costurile conflictului major, descurajând escaladarea.

Pacea astfel înțeleasă este inseparabilă de legitimitate. Atunci când hegemonia este percepută ca justă și predictibilă, ea contribuie la stabilitate. În momentul în care hegemonul renunță la dimensiunea normativă și reduce relațiile internaționale la tranzacții de putere, pacea devine condiționată și fragilă.

Donald Trump și ruptura de paradigma liberală a politicii externe americane

Ascensiunea lui Donald Trump la președinția Statelor Unite a reprezentat nu doar o schimbare de lider, ci și o ruptură de paradigmă în gândirea strategică americană. Până la începutul anilor 2000, politica

externă americană era dominată de un consens larg, care considera că menținerea ordinii internaționale liberale este nu doar un interes strategic, ci și o obligație morală. În acest cadru, Statele Unite au construit și consolidat o arhitectură instituțională complexă, care combina securitatea colectivă, economia deschisă și promovarea valorilor democratice. În mod tradițional, aceasta era justificată prin ideea că stabilitatea globală este un bun public de care beneficiază și SUA, iar leadershipul american este esențial pentru menținerea acestei stabilități.

”America First” nu a apărut ca o doctrină tehnică, ci ca o reacție la percepția că ordinea internațională postbelică a devenit prea costisitoare și prea puțin avantajoasă pentru americani. În discursul său, Trump a insistat pe ideea că SUA ”au plătit prea mult” pentru securitatea altora și că aliații ”nu contribuie suficient”. Această retorică a fost percepută ca o condamnare a leadershipului american în ansamblu, nu doar a unor politici specifice. În esență, Trump a respins ideea că hegemonia americană ar trebui să fie legată de responsabilitate globală și de stabilitate pe termen lung. În schimb, el a promovat o viziune a interesului național ca interes imediat și cuantificabil, în care costurile trebuie să fie recuperate rapid și în mod direct.

Din perspectiva teoretică, această abordare marchează o revenire la realismul dur, în care cooperarea internațională este posibilă doar în măsura în care este profitabilă pentru state. Valorile, normele și angajamentele pe termen lung sunt subordonate unui calcul tranzacțional. În acest sens, ”America First” nu este doar un slogan politic, ci o reinterpretare a naturii relațiilor internaționale, în care ordinea liberală este percepută ca o constrângere inutilă, iar hegemonia trebuie să devină mai ”egoistă” și mai pragmatică.

Tranzacționalismul a devenit, sub administrația Trump, principala logică de operare în politica externă. În această viziune, statele nu sunt parteneri într-o arhitectură de cooperare, ci actori economici care trebuie să justifice în mod constant beneficiile pe care le aduc hegemonului. Relațiile internaționale sunt privite ca o sumă de tranzacții, iar alianțele devin contracte renegociabile, în care contribuția financiară este principalul indicator al utilității.

Această logică se reflectă în mod clar în modul în care Trump a abordat organizațiile internaționale și alianțele. În loc să le vadă ca structuri care consolidează stabilitatea, el le-a perceput ca instrumente prin care alte state ”profită” de generozitatea americană. Prin urmare, securitatea colectivă a fost reinterpretată ca un serviciu care trebuie plătit. În esență, Trump a transformat politica externă într-o negociere constantă, în care fiecare actor trebuie să demonstreze că este ”rentabil” pentru SUA.

Tranzacționalismul are consecințe profunde asupra stabilității sistemului internațional. În primul rând, reduce predictibilitatea. Atunci când angajamentele nu sunt bazate pe norme și instituții, ci pe calcule de moment, statele nu pot anticipa cu certitudine reacțiile hegemonului. În al doilea rând, subminează coeziunea alianțelor. Dacă protecția nu este garantată în mod credibil, statele aliate sunt forțate să își recalibreze strategiile de securitate, să-și crească cheltuielile militare sau să caute alternative. În al treilea rând, crește riscul proliferării regionale, deoarece statele care se simt vulnerabile pot decide să dezvolte capacități autonome de apărare.

NATO a fost unul dintre principalele câmpuri în care politica externă trumpistă a provocat tensiuni majore. Problema contribuțiilor financiare ale statelor membre nu este nouă, însă maniera în care Trump a abordat această chestiune a fost fără precedent. El a sugerat repetat că SUA ar putea refuza să își onoreze angajamentul de apărare colectivă față de statele care ”nu plătesc suficient”, subminând astfel principiul fundamental al alianței.

Această poziție schimbă esența NATO: de la o comunitate de securitate bazată pe solidaritate și angajamente reciproce, la un aranjament contractual în care protecția este condiționată. În loc să funcționeze ca un mecanism de descurajare credibilă, alianța riscă să devină un instrument de presiune economică. Această reinterpretare a securității colective are implicații majore asupra stabilității Europei. Dacă statele europene încep să se îndoiască de credibilitatea garanțiilor americane, ele pot fi tentate să-și consolideze capacitățile militare, să caute alianțe alternative sau chiar să se apropie de Rusia pentru a evita un vid strategic.

În plus, retorica lui Trump a accelerat procesul de reconfigurare strategică în Europa. În multe capitale europene, s-a intensificat dezbaterea privind necesitatea unei apărări europene autonome. Aceasta nu este doar o reacție la Trump, ci și un semnal că statele europene își reconsideră dependența de SUA. În acest sens, politica externă trumpistă a avut efecte paradoxale: în timp ce a slăbit credibilitatea NATO, a stimulat, de asemenea, impulsul pentru autonomie strategică în Europa.

O componentă esențială a politicii externe Trump a fost abordarea dură față de China. Spre deosebire de administrațiile anterioare, care au promovat integrarea economică ca instrument de stabilizare, Trump a considerat că China a profitat de pe urma comerțului și a accesului la piața americană, fără a respecta regulile în mod echitabil. În această logică, SUA au lansat un război comercial bazat pe tarife și sancțiuni, care a fost justificat prin ideea de ”egalizare a raporturilor economice”.

Această abordare reflectă din nou tranzacționalismul: relația cu China nu este văzută ca una

complexă, cu dimensiuni economice, geopolitice și normative, ci ca o negociere de tip ”profit–cost”. În plus, Trump a redefinit competiția strategică ca o luptă pentru superioritate economică și militară, iar nu ca o relație interdependentă care poate fi gestionată prin instituții multilaterale.

Consecințele acestei politici sunt multiple. În primul rând, războiul comercial a afectat lanțurile globale de aprovizionare și a generat incertitudine în economia mondială. În al doilea rând, a accelerat tendințele de decuplare (decoupling) între economiile americană și chineză, ceea ce poate conduce la o divizare a sistemului economic global. În al treilea rând, a intensificat competiția strategică, contribuind la o polarizare geopolitică mai accentuată.

Un alt exemplu elocvent al abordării trumpiste este retragerea SUA din Acordul nuclear cu Iranul (Joint Comprehensive Plan of Action – JCPOA) și reluarea sancțiunilor economice. Acordul, negociat în 2015 sub administrația Obama, a fost perceput de Trump ca un tratat deficitar, care nu proteja suficient interesele americane și permitea Iranului să se dezvolte militar pe termen lung. Retragerea din JCPOA a fost justificată prin argumentul că sancțiunile economice vor forța Iranul să revină la masa negocierilor în condiții mai favorabile.

Această politică reflectă o logică de ”presiune maximă” (maximum pressure), în care sancțiunile sunt folosite ca instrument principal de politică externă. În mod tradițional, sancțiunile au fost un instrument complementar, utilizat pentru a crea costuri politice și economice, dar nu ca un substitut al negocierii. Sub Trump, sancțiunile au devenit un instrument central, iar negocierile au fost condiționate de o poziție de forță.

Consecințele acestei politici sunt ambivalente. Pe de o parte, sancțiunile au crescut presiunea economică asupra Iranului și au izolat regimul. Pe de altă parte, retragerea din JCPOA a slăbit credibilitatea angajamentelor americane și a stimulat accelerarea programului nuclear iranian. În plus, aceasta a contribuit la creșterea tensiunilor în regiune, cu riscul de escaladare militară.

Relația cu Coreea de Nord reprezintă un exemplu clar al personalizării extreme a politicii externe. Trump a ales să abordeze problema nucleară nord-coreeană prin întâlniri directe cu liderul Kim Jong-un, subliniind importanța ”chimiei” dintre lideri și a negocierii personale. Această abordare a fost văzută ca o noutate, comparativ cu diplomația tradițională, care se bazează pe negocieri instituționalizate și pe echipe de experți.

Dacă, în unele momente, întâlnirile au redus retorica și au creat un cadru de dialog, în esență politica a rămas caracterizată de inconsistență. Trump a alternat amenințările și sancțiunile cu elogi și promisiuni de ”relație specială”, ceea ce a generat incertitudine în regiune. În termeni strategici, această abordare ridică problema credibilității: dacă deciziile sunt dependente de relația personală, nu există garanții că acestea vor fi susținute în timp sau de către administrațiile următoare.

Un aspect definitoriu al administrației Trump a fost percepția instituțiilor internaționale ca obstacole. Retragerea din Acordul de la Paris, din JCPOA, din UNESCO și din alte organizații a fost justificată prin argumentul că aceste acorduri sunt nedrepte și impun costuri inutile SUA. În acest sens, Trump a respins ideea că ordinea internațională bazată pe reguli este un instrument de stabilitate. În schimb, el a promovat unilateralismul, afirmând că SUA trebuie să acționeze independent și să își impună interesele prin putere.

Această abordare subminează ordinea internațională bazată pe reguli și creează un precedent periculos. Dacă hegemonul poate abandona acordurile când dorește, atunci legitimitatea regulilor internaționale este erodată. În plus, retragerea din acorduri reduce capacitatea comunității internaționale de a coordona răspunsuri la probleme globale, precum schimbările climatice, proliferarea nucleară sau pandemia.

În repetate rânduri, Trump a susținut că abordarea sa a contribuit la menținerea păcii, invocând absența unor conflicte majore declanșate în timpul mandatului său. Totuși, această ”pace” este una impusă, bazată pe descurajare, presiune economică și amenințări explicite. Ea nu este rezultatul unui consens sau al unui cadru instituțional stabil, ci al capacității hegemonului de a impune condiții.

Din perspectivă teoretică, pacea impusă este lipsită de legitimitate normativă. Ea nu rezolvă cauzele profunde ale conflictelor, ci le suspendă temporar. În absența consensului și a regulilor comune, stabilitatea devine dependentă de menținerea raporturilor de forță și de continuitatea politicii externe a hegemonului, ceea ce îi conferă un caracter fragil și conjunctural.

Această parte a articolului a evidențiat modul în care administrația Donald Trump a produs o ruptură semnificativă față de paradigma liberală a politicii externe americane. Prin promovarea tranzacționalismului, personalizarea puterii și condiționarea securității, Trump a redefinit pacea ca instrument de control geopolitic. Această schimbare nu reprezintă doar o deviație temporară, ci un simptom al crizei mai largi a ordinii internaționale liberale.

”Taxa de protecție” și impunerea voinței: mecanismele hegemoniei trumpiste

Această schimbare de paradigmă are la bază o reinterpretare a interesului național. În loc să fie

înțeles ca un set de obiective pe termen lung, legate de stabilitate, predictibilitate și ordine, interesul național devine un calcul imediat al costurilor și beneficiilor. În acest context, alianțele nu mai sunt considerate instrumente de stabilitate, ci relații economice în care protecția este oferită doar în schimbul unei contribuții financiare. Această logică este clar vizibilă în modul în care Trump a abordat NATO. În mod tradițional, discuțiile privind cheltuielile de apărare erau purtate în cadrul instituțiilor, cu accent pe consolidarea capacităților și pe distribuirea echitabilă a responsabilităților. Trump a rupt însă această tradiție, transformând discuția într-o amenințare publică: dacă nu plățiți suficient, SUA ar putea să nu-și onoreze angajamentul de apărare colectivă.

În Asia-Pacific, logica "taxei de protecție" s-a manifestat prin presiuni similare asupra aliaților tradiționali. Japonia, Coreea de Sud și Australia au fost supuse unui proces de renegociere a condițiilor prezenței militare americane, cu cerințe de creștere a contribuțiilor financiare. În mod tradițional, astfel de negocieri sunt tratate ca parte a unei strategii de ajustare a responsabilităților în funcție de evoluțiile regionale. Într-o regiune în care stabilitatea depinde de credibilitatea garanțiilor americane în fața unei Chine în creștere, această abordare a generat incertitudine. Aliații pot fi tentați să negocieze cu Beijingul pentru a-și asigura securitatea sau să își crească autonom capacitățile militare, ceea ce poate duce la o spirală a armamentelor și la intensificarea competiției. În plus, presiunea asupra aliaților poate fi interpretată de China ca un semnal de incoerență americană, ceea ce poate încuraja acțiuni mai agresive în regiune. În acest sens, "taxa de protecție" în Asia-Pacific nu doar subminează alianțele, ci poate destabiliza întregul echilibru strategic regional.

În domeniul economic, conceptul de "taxă de protecție" capătă o formă mai literală prin utilizarea tarifelor și sancțiunilor ca instrumente centrale ale politicii externe. Sub administrația Trump, comerțul a fost transformat într-un instrument de presiune geopolitică, iar tarifele au fost folosite nu doar pentru a corecta dezechilibre comerciale, ci ca mijloace de negociere și de disciplinare. În relația cu China, tarifele au fost prezentate ca o "plată" pe care China trebuie să o suporte pentru accesul la piața americană și pentru a corecta practici considerate injuste. În relațiile cu Europa, tarifele au fost utilizate ca pârgii pentru a obține concesiuni în negocieri comerciale. Această abordare transformă comerțul dintr-un mecanism de interdependență și stabilitate într-un instrument de coerciție. În termeni teoretici, aceasta reprezintă o formă de "hard power" economic, în care accesul la piață devine o monedă de schimb. Consecințele sunt multiple: destabilizarea lanțurilor globale de aprovizionare, creșterea incertitudinii în mediul economic global și stimularea formării de blocuri economice alternative, care pot reduce influența americană. În plus, utilizarea tarifelor și sancțiunilor ca instrumente de politică externă poate eroda legitimitatea SUA ca actor economic predictibil, deoarece partenerii nu mai pot anticipa regulile jocului.

Un element esențial pentru funcționarea "taxei de protecție" este impunerea voinței hegemonului. În administrația Trump, acest lucru a fost facilitat de personalizarea deciziei politice și de o orientare spre diplomația directă, fără implicarea instituțiilor tradiționale. Deciziile majore erau anunțate și negociate de către președinte, adesea prin intermediul comunicatelor publice și al rețelelor sociale, iar procesul decizional formal, bazat pe experți și pe consultări, era adesea ignorat. În acest context, "Consiliul Păcii" poate fi înțeles ca o metaforă pentru o lume în care deciziile privind securitatea globală sunt concentrate în mâinile unui singur actor, iar partenerii sunt puși în poziția de a accepta sau refuza condițiile impuse. Această personalizare a puterii reduce rolul instituțiilor internaționale și al diplomației profesionale, ceea ce subminează predictibilitatea și coerența politicii externe. În plus, crește riscul de escaladare, deoarece deciziile pot fi luate rapid și fără consultare, iar reacțiile pot fi impulsive. Într-o lume interdependentă, unde consecințele deciziilor sunt globale, personalizarea puterii amplifică vulnerabilitatea sistemului internațional.

O altă dimensiune esențială a "taxei de protecție" este modul în care aceasta este percepută de către statele care beneficiază de securitatea americană. În multe cazuri, discursul lui Trump a fost perceput ca o formă de umilire publică, în care aliații erau tratați ca debitori. Această percepție are efecte politice interne importante în statele respective, alimentând discuții naționaliste și eurosceptice, dar și tendințe de retragere din alianțe. În plus, faptul că "taxa de protecție" este discutată public și nu doar în cadrul instituțiilor creează o dinamică de competiție electorală în statele aliate, unde liderii sunt forțați să răspundă presiunilor interne și să-și reevalueze strategiile de securitate. Astfel, politica externă a SUA nu mai este doar un factor extern, ci devine un catalizator al schimbărilor politice interne în statele aliate.

Eroziunea instituțiilor internaționale este o consecință directă a aplicării "taxei de protecție". Dacă protecția devine un serviciu plătit, instituțiile care mediau cooperarea și legitimizau ordinea devin irelevante. Retragerile din acorduri internaționale (precum Acordul de la Paris sau JCPOA) și critica constantă la adresa organizațiilor multilaterale au avut rolul de a submina legitimitatea acestor instituții. Aceasta nu doar că reduce capacitatea de coordonare a răspunsurilor la probleme globale, dar creează și un precedent periculos: dacă hegemonul poate abandona regulile atunci când îi convine, de ce nu ar face același lucru și alte puteri? În acest sens, "taxa de protecție" nu este doar o practică de disciplinare a aliaților, ci și un instrument de reconfigurare a ordinii internaționale, în care regulile sunt subordonate

voinței hegemonului.

Pe termen lung, această politică are efecte structurale asupra ordinii internaționale. În primul rând, contribuie la fragmentarea alianțelor și la creșterea autonomiei regionale. Statele care nu se mai simt protejate pot căuta să își construiască propriile capacități sau să se apropie de alte puteri, ceea ce duce la reconfigurarea echilibrului strategic. În al doilea rând, slăbește instituțiile internaționale, deoarece acestea sunt percepute ca irelevante sau ca instrumente de control. În al treilea rând, intensifică competiția geopolitică, deoarece statele caută să maximizeze avantajele în absența unui cadru comun. În acest sens, politica trumpistă poate fi înțeleasă ca o formă de "dezordonare" (a sistemului internațional, în care stabilitatea este înlocuită de un echilibru precar de putere și amenințări. Ordinea internațională devine astfel mai vulnerabilă la crize, iar pacea devine dependentă de puterea coercitivă a hegemonului.

"Taxa de protecție" și impunerea voinței reprezintă două fațete ale aceleiași transformări: securitatea și cooperarea internațională sunt convertite în relații condiționate, în care hegemonul impune costuri și beneficiază de avantaje strategice. Prin introducerea logicii "taxei de protecție" în NATO, în Asia și în relațiile economice, Trump a redefinit pacea ca un bun care trebuie plătit și a subminat legitimitatea ordinii liberale. Personalizarea deciziei politice a facilitat impunerea voinței hegemonului, reducând rolul instituțiilor și crescând volatilitatea sistemului. În loc să consolideze stabilitatea, această politică riscă să fragilizeze ordinea internațională, accelerând fragmentarea și competiția geopolitică, iar consecințele sale se resimt nu doar în plan strategic, ci și în planul percepțiilor asupra legitimității puterii americane.

Această schimbare de paradigmă are la bază o reinterpretare a interesului național. În loc să fie înțeles ca un set de obiective pe termen lung, legate de stabilitate, predictibilitate și ordine, interesul național devine un calcul imediat al costurilor și beneficiilor. În acest context, alianțele nu mai sunt considerate instrumente de stabilitate, ci relații economice în care protecția este oferită doar în schimbul unei contribuții financiare. Această logică este clar vizibilă în modul în care Trump a abordat NATO. În mod tradițional, discuțiile privind cheltuielile de apărare erau purtate în cadrul instituțiilor, cu accent pe consolidarea capacităților și pe distribuirea echitabilă a responsabilităților. Trump a rupt însă această tradiție, transformând discuția într-o amenințare publică: dacă nu plățiți suficient, SUA ar putea să nu-și onoreze angajamentul de apărare colectivă.

În Asia-Pacific, logica "taxei de protecție" s-a manifestat prin presiuni similare asupra aliaților tradiționali. Japonia, Coreea de Sud și Australia au fost supuse unui proces de renegociere a condițiilor prezenței militare americane, cu cerințe de creștere a contribuțiilor financiare. În mod tradițional, astfel de negocieri sunt tratate ca parte a unei strategii de ajustare a responsabilităților în funcție de evoluțiile regionale. Sub Trump, însă, ele au fost transformate într-o formă de șantaj subtil: "dacă nu plățiți mai mult, nu putem rămâne". Într-o regiune în care stabilitatea depinde de credibilitatea garanțiilor americane în fața unei Chine în creștere, această abordare a generat incertitudine. Aliații pot fi tentați să negocieze cu Beijingul pentru a-și asigura securitatea sau să își crească autonom capacitățile militare, ceea ce poate duce la o spirală a armamentelor și la intensificarea competiției. În plus, presiunea asupra aliaților poate fi interpretată de China ca un semnal de incoerență americană, ceea ce poate încuraja acțiuni mai agresive în regiune. În acest sens, "taxa de protecție" în Asia-Pacific nu doar subminează alianțele, ci poate destabiliza întregul echilibru strategic regional.

În domeniul economic, conceptul de "taxă de protecție" capătă o formă mai literală prin utilizarea tarifelor și sancțiunilor ca instrumente centrale ale politicii externe. Sub administrația Trump, comerțul a fost transformat într-un instrument de presiune geopolitică, iar tarifele au fost folosite nu doar pentru a corecta dezechilibre comerciale, ci ca mijloace de negociere și de disciplinare. În relația cu China, tarifele au fost prezentate ca o "plată" pe care China trebuie să o suporte pentru accesul la piața americană și pentru a corecta practici considerate injuste. În relațiile cu Europa, tarifele au fost utilizate ca pârgii pentru a obține concesii în negocieri comerciale. Această abordare transformă comerțul dintr-un mecanism de interdependență și stabilitate într-un instrument de coerciție. În termeni teoretici, aceasta reprezintă o formă de "hard power" economic, în care accesul la piață devine o monedă de schimb. Consecințele sunt multiple: destabilizarea lanțurilor globale de aprovizionare, creșterea incertitudinii în mediul economic global și stimularea formării de blocuri economice alternative, care pot reduce influența americană. În plus, utilizarea tarifelor și sancțiunilor ca instrumente de politică externă poate eroda legitimitatea SUA ca actor economic predictibil, deoarece partenerii nu mai pot anticipa regulile jocului.

În plus, în analiza politicii trumpiste trebuie introdus explicit conceptul de "Consiliul Păcii", ca un mecanism informal de decizie care reflectă personalizarea și concentrarea puterii în mâinile președintelui american. În ordinea liberală, pacea era asigurată printr-un set de instituții și norme care distribuiau deciziile și responsabilitățile. În schimb, "Consiliul Păcii" al erei Trump poate fi înțeles ca un cadru de putere în care Statele Unite impun reguli și condiții, iar deciziile majore privind securitatea sunt luate în mod unilateral sau în relații bilaterale controlate. În această metaforă, Consiliul nu este un organism oficial, ci un mod de funcționare a sistemului internațional: Statele Unite se poziționează ca arbitru al securității, iar restul lumii este constrâns să accepte condițiile impuse. "Taxa de protecție a Consiliului Păcii" nu se

referă doar la bani, ci la conformarea politică și strategică. Statele care doresc să beneficieze de protecția americană trebuie să se alinieze la agenda Washingtonului, să susțină pozițiile americane în forurile internaționale și să accepte sancțiuni sau presiuni împotriva adversarilor americani. Astfel, Consiliul Păcii funcționează ca un mecanism de disciplinare, în care protecția devine un instrument de control geopolitic.

Această dimensiune a "taxei de protecție" este vizibilă în modul în care administrația Trump a tratat organizațiile internaționale și instrumentele multilaterale. Trump a adoptat o poziție deschisă de critică față de ONU, NATO, UE și alte organisme, prezentându-le ca structuri care limitează suveranitatea americană și permit altor state să profite de pe urma SUA. Retragerile din acorduri precum Acordul de la Paris sau JCPOA, dar și criticile la adresa OMS, au fost interpretate ca semnale că regulile internaționale nu sunt sacre și că pot fi abandonate atunci când nu servesc interesului american.

Un element esențial pentru funcționarea "taxei de protecție" este impunerea voinței hegemonului. În administrația Trump, acest lucru a fost facilitat de personalizarea deciziei politice și de o orientare spre diplomația directă, fără implicarea instituțiilor tradiționale. Deciziile majore erau anunțate și negociate de către președinte, adesea prin intermediul comunicatelor publice și al rețelelor sociale, iar procesul decizional formal, bazat pe experți și pe consultări, era adesea ignorat. În acest context, "consiliul păcii" poate fi înțeles ca o metaforă pentru o lume în care deciziile privind securitatea globală sunt concentrate în mâinile unui singur actor, iar partenerii sunt puși în poziția de a accepta sau refuza condițiile impuse. Această personalizare a puterii reduce rolul instituțiilor internaționale și al diplomației profesioniste, ceea ce subminează predictibilitatea și coerența politicii externe. În plus, crește riscul de escaladare, deoarece deciziile pot fi luate rapid și fără consultare, iar reacțiile pot fi impulsive. Într-o lume interdependentă, unde consecințele deciziilor sunt globale, personalizarea puterii amplifică vulnerabilitatea sistemului internațional.

O altă dimensiune esențială a "taxei de protecție" este modul în care aceasta este percepută de către statele care beneficiază de securitatea americană. În multe cazuri, discursul lui Trump a fost perceput ca o formă de umilire publică, în care aliații erau tratați ca debitori. Această percepție are efecte politice interne importante în statele respective, alimentând discuții naționaliste și eurosceptice, dar și tendințe de retragere din alianțe. În plus, faptul că "taxa de protecție" este discutată public și nu doar în cadrul instituțiilor creează o dinamică de competiție electorală în statele aliate, unde liderii sunt forțați să răspundă presiunilor interne și să-și reevalueze strategiile de securitate. Astfel, politica externă a SUA nu mai este doar un factor extern, ci devine un catalizator al schimbărilor politice interne în statele aliate.

Pe termen lung, această politică are efecte structurale asupra ordinii internaționale. În primul rând, contribuie la fragmentarea alianțelor și la creșterea autonomiei regionale. Statele care nu se mai simt protejate pot căuta să își construiască propriile capacități sau să se apropie de alte puteri, ceea ce duce la reconfigurarea echilibrului strategic. În al doilea rând, slăbește instituțiile internaționale, deoarece acestea sunt percepute ca irelevante sau ca instrumente de control. În al treilea rând, intensifică competiția geopolitică, deoarece statele caută să maximizeze avantajele în absența unui cadru comun. În acest sens, politica trumpistă poate fi înțeleasă ca o formă de "dezordinarizare" a sistemului internațional, în care stabilitatea este înlocuită de un echilibru precar de putere și amenințări. Ordinea internațională devine astfel mai vulnerabilă la crize, iar pacea devine dependentă de puterea coercitivă a hegemonului.

"Taxa de protecție" și impunerea voinței reprezintă două fațete ale aceleiași transformări: securitatea și cooperarea internațională sunt convertite în relații condiționate, în care hegemonul impune costuri și beneficiază de avantaje strategice. Prin introducerea logicii "taxei de protecție" în NATO, în Asia și în relațiile economice, Trump a redefinit pacea ca un bun care trebuie plătit și a subminat legitimitatea ordinii liberale. Personalizarea deciziei politice a facilitat impunerea voinței hegemonului, reducând rolul instituțiilor și crescând volatilitatea sistemului. În loc să consolideze stabilitatea, această politică riscă să fragilizeze ordinea internațională, accelerând fragmentarea și competiția geopolitică, iar consecințele sale se resimt nu doar în plan strategic, ci și în planul percepțiilor asupra legitimității puterii americane.

Instrumentele "taxei de protecție" în practica politicii externe Trump: NATO, sancțiuni economice și construcția unui ordin bazate pe condiționalitate

Am analizat până acum modul în care politica externă trumpistă a redefinit securitatea ca un serviciu condiționat, iar "taxa de protecție" a devenit o metaforă utilă pentru a înțelege transformarea relațiilor internaționale într-un sistem tranzacțional. În acest capitol, abordarea devine mai concretă: se examinează instrumentele prin care această logică a fost implementată în practică. În centrul atenției se află NATO, sancțiunile economice, tarifele comerciale și modul în care acestea au fost utilizate nu doar ca instrumente de politică externă, ci ca mijloace de disciplinare a partenerilor și de consolidare a voinței americane în cadrul "Consiliului Păcii".

În ceea ce privește NATO, discursul lui Donald Trump a fost unul de critică directă și de presiune. În mod tradițional, NATO a funcționat pe baza unui echilibru între interesele strategice ale Statelor Unite și angajamentul de securitate colectivă. Pentru SUA, NATO a fost un instrument esențial în menținerea

stabilității europene și în contrabalansarea influenței sovietice, iar după 1991, în consolidarea ordinii europene și a valorilor liberale. Sub Trump, însă, alianța a fost reinterpretată ca un "club" în care statele beneficiază de protecție fără a plăti corespunzător. Această reinterpretare nu este doar o problemă de retorică, ci un mod de a rescrie logica alianței: de la solidaritate la plată, de la securitate colectivă la contract. În practica politică, aceasta s-a tradus prin presiuni publice asupra liderilor europeni, prin condiționarea sprijinului american de creșterea cheltuielilor militare și prin menținerea unei retorici care sugera că SUA ar putea să nu intervină în cazul unui atac asupra unui aliat neplătitor. Această retorică a avut un efect destabilizator, deoarece a subminat credibilitatea garanțiilor și a creat incertitudine în rândul aliaților. În termeni strategici, credibilitatea este esențială pentru descurajare. Dacă un adversar percepe că angajamentul american este condiționat și negociabil, el poate fi tentat să exploateze această slăbiciune. Astfel, "taxa de protecție" devine nu doar un instrument de disciplinare, ci și o sursă de risc strategic.

În afara NATO, politica trumpistă a utilizat sancțiunile economice ca instrument central al "taxei de protecție". Sancțiunile au fost aplicate nu doar împotriva statelor considerate adversare, precum Iranul, Venezuela sau Coreea de Nord, ci și ca mijloc de presiune asupra aliaților. În relația cu Europa, sancțiunile au fost utilizate în contextul proiectelor energetice, în special în cazul Nord Stream 2, și au fost prezentate ca o modalitate de a obliga statele europene să se alinieze la agenda americană. În teorie, sancțiunile sunt un instrument de "soft coercion", dar sub Trump ele au fost folosite într-un mod mai dur, ca instrument de disciplinare. Aceasta se potrivește logicii "Consiliului Păcii", în care protecția este oferită doar celor care acceptă condițiile impuse. Sancțiunile devin astfel o formă de "taxă" indirectă: dacă nu te conformezi, plătești prin pierderi economice și izolare.

În ceea ce privește China, tarifele comerciale au devenit un instrument central al politicii externe americane. În loc să fie utilizate doar pentru corectarea dezechilibrelor comerciale, tarifele au fost transformate într-o armă geopolitică. În viziunea trumpistă, China nu este doar un competitor economic, ci o amenințare strategică, iar tarifele sunt un mijloc de a restrânge creșterea și de a forța concesiile. Această abordare reflectă o logică de tip "taxă de protecție" pe plan economic: accesul la piața americană devine condiționat de comportamentul Chinei. În plus, tarifele au avut un efect de contagion asupra economiei globale, afectând lanțurile de aprovizionare și creând incertitudine în mediul de afaceri. Într-un sistem economic interdependent, astfel de politici pot produce efecte adverse pentru însăși puterea hegemonului, deoarece destabilizează piețele și reduc predictibilitatea.

În ceea ce privește "Consiliul Păcii", trebuie subliniat că acesta nu este doar o metaforă conceptuală, ci și un instrument de legitimare a politicii externe. Prin intermediul discursului și al acțiunilor, administrația Trump a construit o imagine a SUA ca "polițist global" care oferă protecție, dar cere în schimb obediență. În această logică, protecția nu este un drept, ci un privilegiu. Aliații trebuie să se conformeze, iar adversarii trebuie să fie sancționați. Această imagine a fost amplificată prin utilizarea mediului public și a rețelelor sociale, în care deciziile de politică externă erau comunicate direct către public, fără filtre instituționale. Astfel, "Consiliul Păcii" devine un mecanism de guvernare globală prin impunere, în care legitimitatea nu este obținută prin consens, ci prin forță și presiune.

Un alt instrument important al "taxei de protecție" este condiționarea ajutorului militar și economic. În istoria relațiilor internaționale, ajutorul a fost un instrument de consolidare a influenței și de stabilizare. Sub Trump, ajutorul a fost adesea condiționat de alinierea politică sau de adoptarea anumitor politici. În unele cazuri, aceasta a fost justificată prin necesitatea de a preveni corupția sau de a asigura o mai bună eficiență a cheltuielilor. În realitate, însă, condiționarea a fost folosită ca un instrument de disciplinare, în care protecția și sprijinul devin recompense pentru conformare. În termeni strategici, acest lucru poate produce o serie de efecte adverse: slăbirea încrederii în SUA, creșterea resentimentelor și stimularea alternativei geopolitice. În plus, condiționarea ajutorului poate conduce la o politică externă mai puțin predictibilă, deoarece statele nu pot anticipa criteriile și condițiile care vor fi impuse.

În mod fundamental, toate aceste instrumente contribuie la transformarea ordinii internaționale într-un sistem bazat pe condiționalitate. În loc să fie un set de reguli și instituții care guvernează cooperarea, ordinea devine un ansamblu de relații în care hegemonul decide cine beneficiază de protecție și în ce condiții. Aceasta reduce rolul instituțiilor multilaterale și consolidează logica unilaterală. În termeni de stabilitate, acest lucru are efecte ambivalente: pe termen scurt, poate crea o formă de ordine bazată pe frică și pe descurajare, dar pe termen lung, subminează legitimitatea și coeziunea sistemului. În plus, crește riscul ca alte puteri să conteste hegemonia americană, deoarece legitimitatea sa este diminuată și alianțele sunt slăbite.

"Taxa de protecție" nu este doar o metaforă conceptuală, ci un mod de funcționare a politicii externe trumpiste, care utilizează instrumente concrete precum presiunea asupra NATO, sancțiunile economice, tarifele și condiționarea ajutorului. "Consiliul Păcii" funcționează ca un mecanism informal de impunere a voinței hegemonului, în care protecția este oferită doar în schimbul conformării. Această logică a tranzacționalismului transformă ordinea internațională, subminează instituțiile și crește riscul instabilității pe termen lung. În următorul capitol, se va analiza modul în care aceste dinamici afectează ordinea globală

și ce perspective există pentru viitorul sistemului internațional.

Consecințele asupra ordinii internaționale și perspectivele viitoare: între ”taxa de protecție” și fragilizarea hegemoniei

În ultimele decenii, ordinea internațională liberală a funcționat pe baza unei combinații de putere și legitimitate. În cadrul acestui sistem, hegemonul – în mod tradițional Statele Unite – a asumat costuri semnificative pentru menținerea securității colective, stabilității economice și funcționării instituțiilor multilaterale. În această paradigmă, leadershipul american nu era doar o manifestare a forței brute, ci și un angajament normativ: protecția și stabilitatea erau oferite ca bunuri publice, iar alianțele și instituțiile internaționale erau prezentate ca expresii ale unei ordini bazate pe reguli. În teorie, hegemonia americană avea un dublu rol: de garant al securității și de constructor al legitimității. Cu toate acestea, în timpul administrației Trump, acest model a fost contestat și reconstruit sub forma unei politici exterioare tranzacționale, în care securitatea devine un serviciu plătit, iar ”taxa de protecție” și ”Consiliul Păcii” se transformă în metafore ale unei hegemonii coercitive.

Această schimbare nu este doar o reacție la schimbările economice sau la evoluțiile geopolitice, ci și o manifestare a unei crize interne a ordinii liberale. În analiza relațiilor internaționale, realismul structural sugerează că hegemonii se confruntă inevitabil cu dileme legate de costuri și beneficii. În viziunea lui John Mearsheimer, hegemonia americană este susținută de interesul național, iar retragerea sau reducerea angajamentelor poate fi o consecință naturală a logicii puterii (Mearsheimer, 2018). Cu toate acestea, Trump a accelerat și radicalizat această logică, transformând-o într-o politică explicită de reducere a responsabilităților și de condiționare a protecției. În acest sens, ”taxa de protecție” nu este doar o metaforă, ci o manifestare practică a unei orientări realiste care ignoră costurile de legitimitate și stabilitate.

În ceea ce privește instituțiile internaționale, analiza lui G. John Ikenberry este relevantă pentru înțelegerea mecanismelor de legitimare a ordinii liberale. Ikenberry susține că ordinea liberală se bazează pe instituții care creează reguli comune și reduc incertitudinea, astfel încât puterea hegemonului este combinată cu un cadru normativ stabil (Ikenberry, 2011). Politica trumpistă a erodat însă această combinație, deoarece instituțiile au fost percepute ca limitatoare ale suveranității americane și au fost tratate ca ”obstacole” de depășit. Retragerile din acorduri internaționale, criticile la adresa ONU, OMS sau UE și abordarea unilaterală a problemelor globale au slăbit capacitatea instituțiilor de a funcționa ca mediatori ai cooperării. În loc să fie centre de legitimare, instituțiile au devenit obiecte de negociere și, în unele cazuri, ținte ale presiunii. Astfel, ordinea internațională nu este doar mai instabilă, ci și mai puțin legitimă, deoarece regulile sunt tratate ca opționale și depind de bunăvoința hegemonului.

Un alt aspect esențial este impactul asupra credibilității garanțiilor de securitate. În teorie, securitatea colectivă funcționează doar dacă angajamentele sunt percepute ca credibile de către potențialii adversari. În acest sens, conceptul de ”consiliu al păcii” devine relevant, deoarece evidențiază o transformare a mecanismelor de decizie: în locul instituțiilor multilaterale, deciziile sunt centralizate în mâinile liderului american, iar protecția este oferită condiționat. În acest context, ”taxa de protecție a Consiliului Păcii” nu este doar o plată financiară, ci și o conformare politică. Aliații sunt obligați să susțină pozițiile americane și să se alinieze la agenda Washingtonului pentru a beneficia de sprijin. Această logică reduce predictibilitatea și consolidează ideea că securitatea este un instrument de presiune, nu un bun public.

Consecințele acestei dinamici sunt multiple. În primul rând, ea accelerează fragmentarea alianțelor. Statele care nu mai pot conta pe protecția americană în mod sigur și stabil sunt forțate să își reevalueze strategiile de securitate. Unele vor încerca să își dezvolte capacități autonome, iar altele vor căuta noi parteneri. În Europa, de exemplu, discuțiile privind autonomia strategică și creșterea cheltuielilor de apărare au fost alimentate de retorica trumpistă. În Asia, alianțele cu Japonia sau Coreea de Sud au fost puse sub presiune, iar statele din regiune au început să își recalibreze relațiile cu China. Această reconfigurare nu este doar o schimbare de alianțe, ci și o schimbare a logicii de securitate: stabilitatea devine dependentă de echilibre regionale, nu de o hegemonie globală.

În al doilea rând, politica ”taxei de protecție” și a ”Consiliului Păcii” afectează și dinamica rivalității cu marile puteri. China, în special, poate exploata percepția de slăbiciune și incoerență americană pentru a-și consolida influența regională și globală. În teoria competiției de putere, rivalitatea este alimentată de percepțiile privind intențiile și capacitățile adversarului. Dacă SUA sunt percepute ca instabile sau ca putere care poate retrage sprijinul, competiția se intensifică, deoarece actorii regionali își ajustează comportamentul în funcție de noua realitate. În acest sens, politica trumpistă poate fi interpretată ca un factor care accelerează retragerea americană și creșterea influenței altor puteri, contribuind astfel la o lume mai multipolară și mai competitivă.

În al treilea rând, această politică are implicații asupra legitimității globale a SUA. În cadrul ordinii liberale, legitimitatea hegemonului este construită prin respectarea regulilor și prin promovarea valorilor comune. În schimb, politica trumpistă a accentuat dimensiunea ”putere brută” și a redus dimensiunea

normativă. În teorie, aceasta poate genera un paradox: deși hegemonul rămâne puternic militar și economic, legitimitatea sa se erodează, ceea ce reduce capacitatea de a influența comportamentul altor state prin mijloace non-coercitive. Aceasta poate conduce la o lume în care puterea se exercită mai mult prin presiune și mai puțin prin consens, ceea ce, în mod paradoxal, poate crește riscul conflictelor.

În lumina acestor schimbări, este esențial să ne întrebăm dacă ordinea liberală poate fi reconfigurată sau dacă asistăm la o tranziție către o nouă ordine. În literatura relațiilor internaționale, existența unei ordini depinde de capacitatea actorilor de a construi și menține reguli comune. Dacă hegemonul renunță la rolul de garant și tratează cooperarea ca pe o tranzacție, ordinea devine fragilă. Totuși, aceasta nu înseamnă inevitabil că ordinea se destramă complet. În mod alternativ, putem asista la o reconfigurare a ordinii, în care instituțiile și alianțele se adaptează la noua realitate. În această perspectivă, "taxa de protecție" poate fi un mecanism de tranziție, care forțează statele să își asume responsabilități mai mari, dar și să creeze noi forme de cooperare.

În concluzie, politica externă trumpistă a evidențiat limitele ordinii liberale și a accentuat vulnerabilitățile hegemoniei americane. Prin introducerea logicii "taxei de protecție" și a "Consiliului Păcii", securitatea a devenit un serviciu condiționat, iar cooperarea internațională a fost subminată de o orientare tranzacțională. Efectele acestei politici se resimt în fragmentarea alianțelor, intensificarea rivalităților și erodarea legitimității hegemonului. În final, ordinea internațională se află într-un moment de cotitură: fie se va reconfigura prin adaptare și consolidare instituțională, fie va evolua spre o lume mai competitivă și mai puțin stabilă. Indiferent de scenariu, "taxa de protecție" și "Consiliul Păcii" rămân concepte esențiale pentru înțelegerea unei epoci în care puterea și legitimitatea sunt puse în balanță.

Concluzii și perspective: între criza ordinii liberale și evoluția "Consiliului Păcii"

Capitolele anterioare au arătat că administrația Donald Trump a reprezentat o ruptură majoră față de paradigma ordinii liberale postbelice. Prin politica "America First", prin accentul pe tranzacționalism și prin condiționarea protecției, Trump a redefinit modul în care Statele Unite își exercită hegemonia. Conceptul de "taxă de protecție" a fost utilizat ca o metaforă analitică pentru a descrie transformarea securității dintr-un bun public global într-un serviciu oferit în schimbul unor plăți, fie ele financiare, fie politice. În această logică, "Consiliul Păcii" nu mai este un spațiu de negociere multilaterală, ci un mecanism informal de impunere a voinței hegemonului, în care statele trebuie să se conformeze pentru a beneficia de protecție. Această transformare are consecințe profunde asupra stabilității, legitimității și viitorului ordinii internaționale.

În primul rând, politica trumpistă a subminat ideea că hegemonia americană este un bun public. În ordinea liberală, leadershipul american era justificat prin capacitatea de a asigura stabilitatea și prin promovarea valorilor comune. Costurile asumate erau văzute ca investiții strategice care mențin echilibrul și previn escaladarea conflictelor. Sub Trump, însă, costurile au devenit o povară, iar beneficiile trebuie recuperate prin "taxe". Această schimbare de paradigmă reduce legitimitatea hegemonului, deoarece protecția nu mai este oferită ca expresie a responsabilității, ci ca instrument de presiune. În plus, transformă alianțele într-un raport de forță, în care statele sunt tratate ca beneficiari care trebuie să plătească pentru a rămâne protejați. Această logică poate duce la erodarea încrederii și la fragmentarea coalițiilor, deoarece statele pot percepe că SUA nu sunt un partener stabil și predictibil.

În al doilea rând, "taxa de protecție" are efecte asupra stabilității strategice. Credibilitatea garanțiilor de securitate este esențială pentru menținerea păcii, deoarece descurajarea funcționează doar dacă adversarii cred că protecția va fi acordată. Prin condiționarea protecției, Trump a creat incertitudine, iar adversarii pot percepe oportunități de exploatare. În plus, statele aliate pot fi forțate să își dezvolte capacități autonome sau să caute alternative strategice, ceea ce poate intensifica competiția regională. În acest sens, politica trumpistă poate fi interpretată ca un factor care contribuie la o lume mai multipolară și mai instabilă, în care ordinea este mai fragmentată și mai predispusă la conflicte.

În al treilea rând, "Consiliul Păcii" și personalizarea deciziei politice reprezintă o transformare a modului în care se construiește și se menține pacea. În ordinea liberală, pacea era rezultatul unui set de instituții și reguli care distribuiau puterea și responsabilitățile. În schimb, în modelul trumpist, pacea este rezultatul voinței hegemonului și a capacității sale de a impune condiții. Această personalizare are consecințe negative asupra predictibilității și stabilității, deoarece deciziile pot fi luate în mod arbitrar și fără consultare. În plus, reduce rolul diplomației și al instituțiilor, ceea ce afectează capacitatea sistemului de a gestiona crizele și de a construi consensuri.

În al patrulea rând, politica trumpistă a subminat cooperarea multilaterală, ceea ce are implicații asupra capacității comunității internaționale de a gestiona probleme globale. Probleme precum schimbările climatice, pandemia, proliferarea nucleară sau crizele umanitare necesită soluții coordonate și instituții funcționale. Prin retragerile din acorduri și prin subminarea instituțiilor, Trump a slăbit capacitatea globală de a răspunde eficient la aceste provocări. În acest sens, "taxa de protecție" devine și o "taxă a responsabilității", în care SUA refuză să își asume rolul de lider global, lăsând problemele să se agraveze și

să devină mai greu de rezolvat în viitor.

În al cincilea rând, politica trumpistă a accelerat procesul de reconfigurare a ordinii internaționale. În condițiile în care hegemonia americană este contestată, iar legitimitatea este diminuată, alte puteri își intensifică eforturile de a construi alternative. China, în special, a promovat inițiative precum Belt and Road Initiative și a consolidat influența în Asia, Africa și Europa. Rusia a exploatat fragilitatea alianțelor și a utilizat instrumente hibride pentru a-și extinde influența. În această lume în schimbare, "Consiliul Păcii" american poate fi perceput ca un mecanism de impunere, dar nu ca un garant al stabilității. În consecință, ordinea internațională se reconfigurează către o multipolaritate competitivă, în care instituțiile sunt mai slabe, iar regulile sunt negociate de la caz la caz.

Este important să analizăm perspectivele viitoare ale acestei evoluții. În primul rând, există posibilitatea ca ordinea liberală să se reconfigureze, prin consolidarea instituțiilor și prin redefinirea rolului hegemonului. În această variantă, "taxa de protecție" ar putea fi înlocuită de o logică a responsabilității comune, în care costurile sunt împărțite și în care protecția este oferită pe baza angajamentelor reciproce. În al doilea rând, este posibil ca ordinea internațională să evolueze către un sistem multipolar, în care puterea este distribuită între mai mulți actori, iar instituțiile sunt mai slabe. În acest scenariu, "Consiliul Păcii" ar putea fi înlocuit de un sistem de echilibre regionale și de competiție strategică. În al treilea rând, există riscul unei perioade de instabilitate crescută, în care competiția dintre marile puteri se intensifică și în care crizele globale devin mai dificil de gestionat din cauza lipsei unui lider clar și a instituțiilor funcționale.

În concluzie, politica externă trumpistă a avut un impact profund asupra ordinii internaționale, deoarece a introdus logica "taxei de protecție" și a "Consiliului Păcii" în mecanismele de securitate globală. Această transformare a subminat legitimitatea hegemonului, a crescut incertitudinea strategică și a slăbit cooperarea multilaterală. Într-o lume în care puterea este din ce în ce mai contestată, ordinea internațională se află într-un moment de tranziție, iar viitorul ei depinde de capacitatea actorilor de a reconstrui reguli comune și de a restabili încrederea. În acest sens, "taxa de protecție" rămâne o metaforă relevantă pentru înțelegerea unei epoci în care securitatea este condiționată și în care pacea este impusă, iar "Consiliul Păcii" reflectă o lume în care hegemonul își exercită puterea prin presiune și control, mai degrabă decât prin consens și legitimitate.

Bibliografie (selectivă)

- Ikenberry, G. John. *Liberal Leviathan: The Origins, Crisis, and Transformation of the American World Order*. Princeton University Press, 2011.
- Mearsheimer, John J. *The Tragedy of Great Power Politics*. W.W. Norton & Company, 2018.
- Walt, Stephen M. *The Hell of Good Intentions: America's Foreign Policy Elite and the Decline of U.S. Primacy*. Farrar, Straus and Giroux, 2018.
- Kupchan, Charles A. *The End of the American Era: U.S. Foreign Policy and the Geopolitics of the Twenty-first Century*. Alfred A. Knopf, 2012.
- Nye, Joseph S. Jr. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. Public Affairs, 2004.
- Keohane, Robert O. *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton University Press, 1984.
- Wendt, Alexander. *Social Theory of International Politics*. Cambridge University Press, 1999.

ASIA - REGIUNEA MĂRII CHINEI DE SUD

Marea Chinei de Sud: Tensiuni regionale și mișcări strategice ale Chinei

Radosław SZCZEPAŃSKI (Polonia)

Introducere

Linia cu Nouă Puncte (Nine-Dash Line) este o graniță maritimă publicată pentru prima dată pe hărțile chinezești în 1949, conturând revendicarea Beijingului asupra a aproximativ 90% din Marea Chinei de Sud. Încă de la început, această revendicare unilaterală a fost contestată de alte state de coastă, inclusiv Vietnam, Malaezia, Indonezia, Brunei și Filipine. Regula generală care extinde apele teritoriale la 200 de mii de kilometri de la coasta unui stat nu a rezolvat disputa și nici nu a mulțumit niciuna dintre părțile implicate. Rădăcinile conflictului se află în locația strategică a mării, bogată sa biodiversitate marină și rezervele sale semnificative de petrol și gaze naturale. Marea Chinei de Sud este mărginită de China la nord, Filipine la est, Malaezia, Indonezia și Brunei la sud și Vietnam la vest. Se poate accesa prin patru strâmțori, toate fiind relativ ușor de blocat, ceea ce îi sporește importanța strategică.

Sursa: <https://www.chinausfocus.com/peace-security/what-kind-of-south-china-sea-does-china-need>

În ciuda deceniilor de practici de pescuit intensive și adesea exploatare, Marea Chinei de Sud continuă să susțină populații abundente de pești, crustacee și alte organisme marine. Aceste resurse sunt de o importanță vitală pentru securitatea alimentară a regiunii, oferind o sursă primară de proteine pentru milioane de locuitori care trăiesc în zonele de coastă dens populate din China, Vietnam, Filipine și alte state litorale. Pescuitul, atât industrial, cât și artizanal, susține economiile locale, ocuparea forței de muncă și practicile culturale, făcând din ecosistemul maritim o componentă indispensabilă a mijloacelor de trai regionale.

Sub fundul mării se află rezerve semnificative de petrol și gaze naturale - inclusiv hidrocarburi, petrol și gaze naturale, care au atras un interes semnificativ atât din partea puterilor de coastă, cât și din partea celor externe. Aceste resurse energetice nu numai că sporesc valoarea economică a zonei, dar îi sporesc și importanța geostrategică, deoarece controlul asupra acestor rezerve ar putea contribui la securitatea energetică națională și ar putea influența dinamica puterii regionale. Prezența hidrocarburilor intensifică astfel concurența și susține semnificația strategică mai largă a Mării Chinei de Sud, făcând-o un punct central atât al exploatarei economice, cât și al poziției militare. În concluzie, combinația dintre bogata biodiversitate marină și resursele subterane valoroase face ca aceste ape să fie critice pentru susținere, dezvoltare economică și planificare strategică, modelând politicile și strategiile maritime ale statelor înconjurătoare.

Conform estimărilor Administrației pentru Informații Energetice, resursele locale se pot ridica la 11 miliarde de barili de țiței și 190 de trilioane de metri cubi de gaze naturale. Serviciul de Studii Geologice al Statelor Unite a estimat resursele de hidrocarburi din Marea Chinei de Sud la 21,6 miliarde de barili de țiței și 299 de trilioane de metri cubi de gaze naturale, în timp ce Corporația Națională de Petrol Offshore din China le-a evaluat la 17 miliarde de barili de țiței și 498 de trilioane de metri cubi de gaze naturale.

Desfășurarea evenimentelor

În 1958, China și-a revendicat "insulele mării sudice", dar nu a întreprins măsuri active pentru a le captura. Abia în 1974, după încheierea intervenției Statelor Unite în Vietnam, China, ca urmare a unei operațiuni armate, a ocupat Insulele Paracel. Pe cele aproximativ 100 de insulițe ale Insulelor Spratly, sunt staționate forțe mici din China, Taiwan, Malaezia, Filipine și Vietnam. O imagine a acestor forțe este o navă de transport americană din cel de-al Doilea Război Mondial, transferată după război Marinei Filipineze și eșuată în mod deliberat, în 1999, pe Second Thomas Shoal. În prezent, aceasta servește ca avanpost permanent al Corpului Pușcașilor Marini Filipinezi. În ultimii ani, forțele maritime chineze au efectuat în mod repetat atacuri calibrate, simbolice, împotriva navei în cauză, în special prin utilizarea tunurilor cu apă de înaltă presiune. Deși coercitive și conflictuale, aceste acțiuni au fost limitate în mod deliberat în letalitatea lor. Prin evitarea desfășurării întregii lor capacități cinetice, autoritățile chineze demonstrează o strategie de escaladare controlată, caracteristică operațiunilor din zona gri - afirmarea revendicărilor maritime și aplicarea presiunii, rămânând în același timp sub pragul conflictului armat deschis.

Această abordare reținută contrastează cu episoadele anterioare, mai violente, din regiune. În 1988, forțele chineze au scufundat o navă de transport vietnameză în timpul ciocnirilor din Insulele Spratly, provocând victime semnificative și marcând o utilizare decisivă a forței pentru consolidarea controlului teritorial. Confruntările contemporane, însă, tind să ia forma unor ciocniri de intensitate redusă. Armele de foc sunt în general evitate; în schimb, participanții au recurs la mijloace improvizate, cum ar fi cuțite, bastoane și topoare, în confruntări corp la corp. Astfel de incidente reflectă o stare de confruntare persistentă, dar gestionată cu atenție. În timp ce ambele părți încearcă să-și afirme revendicările și să demonstreze hotărâre, ele încearcă simultan să prevină escaladarea într-un conflict militar mai amplu, menținând astfel un mediu de securitate volatil, dar controlat.

Pentru a echilibra potențialul portavioanelor americane și utilizând numeroase bancuri de nisip, recife și stânci, China a construit insule artificiale ("Marele Zid de Nisip") suficient de mari pentru a găzdui piste pentru avioane de luptă. Aceste aerodromuri la scară largă, cu piste capabile să găzduiască avioane de luptă Shenyang J-11 BH/BSH, avioane de atac Xian JH-7A (bombardiere de vânătoare) și avioane de avertizare timpurie KJ-500, sunt echipate suplimentar cu hangare, facilități de depozitare a armelor pentru aeronave, infrastructură de asistență tehnică, precum și cazărmi și adăposturi pentru personalul staționat.

În 2016, Filipinele au intentat un proces în fața Curții Permanente de Arbitraj de la Haga, contestând pretențiile chineze. Tribunalul a decis că pretențiile Republicii Populare Chineze (RPC) erau incompatibile cu Convenția Națiunilor Unite privind Dreptul Mării. RPC a respins decizia Tribunalului, invocând motive istorice. În prezent, presiunea diplomatică internațională este continuă în efortul de a obliga RPC să respecte decizia, dar aceasta nu a produs rezultatele așteptate.

O problemă interesantă este utilizarea hărților ca instrument de propagandă. Pașapoartele chineze includ contururi ale granițelor țării, care cuprind, printre altele, teritorii disputate cu India, precum și toate insulele din Marea Chinei de Sud. Oficialii au respins rapoartele din mass-media vietnameze care susțineau că, în urma hotărârii Tribunalului de la Haga împotriva Beijingului, din 12 iulie 2016, Vietnamul nu va mai ștampila pașapoartele care afișează demarcația Mării Chinei de Sud, denumită în mod obișnuit Linia cu Nouă Puncte. [1]

Sistemele globale de geonavigație se confruntă cu dificultăți semnificative în furnizarea de nume geografice; din motive de marketing, acestea tind să mențină neutralitatea și corectitudinea politică. Google Maps abordează problema în mod flexibil, afișând diferite afilieri ale teritoriilor disputate pe hărți adaptate piețelor specifice. Apple Inc. Apple Maps a abordat problema într-un mod mai simplu, eliminând toate

numele, iar la căutarea oricărui termen conex, este afișat mesajul ”eroare server, încercați din nou mai târziu”.

Perspective

Până în 2050, China își propune să dezvolte o forță navală capabilă să se angajeze într-o confruntare aproape egală cu Marina SUA. Acest obiectiv face parte dintr-o viziune strategică mai amplă de transformare a Marinei Armatei Populare de Eliberare într-o forță maritimă de talie mondială, capabilă nu numai să apere periferia imediată a Chinei, ci și să proiecteze puterea dincolo de primul și al doilea lanț insular. În timpul reuniunii anuale a Partidului Comunist din China, Xi Jinping a subliniat că, ”China are nevoie de autosuficiență în știință și tehnologie pentru a concura mai bine cu Occidentul în ceea ce privește pregătirea militară, creșterea economică și multe alte domenii”. Această declarație reflectă convingerea Beijingului că autonomia tehnologică este o condiție prealabilă pentru paritatea strategică, în special în ceea ce privește platformele navale avansate, sistemele spațiale, capacitățile cibernetice și structurile integrate de comandă și control.

În prezent, doar Marina Statelor Unite menține capacitatea tehnică și logistică cuprinzătoare de a desfășura operațiuni maritime susținute, la scară largă, la o scară cu adevărat globală, operând în imediata apropiere a potențialelor teatre de conflict. Prin urmare, programul de modernizare navală pe termen lung al Chinei ar trebui înțeles nu doar ca o expansiune regională a forțelor, ci ca un efort deliberat de a eroda asimetria structurală care a stat la baza dominației maritime a SUA de la sfârșitul Războiului Rece.

Dincolo de dezvoltarea mijloacelor de război naval convenționale, cum ar fi portavioanele, distrugătoarele, fregatele și submarinele, Republica Populară Chineză adaptează mii de nave de pescuit mici în scopuri militare. Desfășurările milițiilor maritime chineze au înregistrat o medie de 241 de nave pe zi anul trecut, ”cel mai înalt nivel măsurat în orice an”. [2] În 2024, media zilnică a fost de 232 de nave. Aceste nave, deși nu fac oficial parte din marina chineză, constituie un avantaj semnificativ datorită numărului lor mare și familiarității extinse a echipajelor lor cu mediul operațional, în special în comparație cu flotele Taiwanului, Filipinelor, Vietnamului și Statelor Unite. ”O amenințare clasică a zonei gri, activitatea flotei din umbră rămâne sub pragul conflictului armat, dar dincolo de raza de acțiune efectivă a forțelor de ordine.” [3]

Statele Unite mențin o prezență militară de mare intensitate și persistentă în Marea Chinei de Sud, reflectând centralitatea regiunii în comerțul global, credibilitatea alianței și echilibrul mai larg de putere din Indo-Pacific. Această prezență nu este episodică, ci structurală, integrată în planificarea strategică pe termen lung și în ajustările posturii forței, menite să descurajeze coerciția, să liniștească partenerii și să susțină ceea ce Washingtonul definește ca o ordine maritimă bazată pe reguli. O componentă esențială a acestei posturi constă în Operațiunile de Libertate a Navigației, desfășurate pentru a contesta ceea ce Statele Unite consideră revendicări maritime excesive, în special cele avansate de China. Aceste operațiuni sunt concepute pentru a afirma drepturi și libertăți de navigație conforme cu dreptul internațional, în special principiile codificate în Convenția Națiunilor Unite privind Dreptul Mării, chiar dacă Statele Unite nu au ratificat oficial convenția. Prin navigarea și zborul în zone supuse revendicărilor disputate, forțele americane urmăresc să prevină consolidarea controlului de facto care, în timp, s-ar putea consolida într-o practică acceptată.

Dincolo de FONOP-uri, Statele Unite desfășoară misiuni ample de recunoaștere aeriană și maritimă, sporind conștientizarea domeniului maritim și monitorizând evoluțiile militare în zonele contestate. Grupurile de atac ale portavioanelor și grupurile amfibii gata de atac operează în mod regulat în sau tranzitează Marea Chinei de Sud, semnalând atât capacitatea de proiecție a puterii, cât și capacitatea de a susține operațiuni navale de înaltă performanță în apropierea unor potențiale puncte de izbucnire a conflictului. Aceste desfășurări sunt frecvent integrate cu exerciții comune și combinate care implică aliați și parteneri regionali, în special Filipine, precum și Japonia și Australia. Astfel de exerciții servesc nu doar unor scopuri tactice și operaționale, ci și unor scopuri politice, consolidând angajamentele Alianței și îmbunătățind interoperabilitatea în scenarii variind de la asistența umanitară la conflicte de mare intensitate.

Concluzii

Disputa privind Marea Chinei de Sud rămâne unul dintre cele mai complexe și semnificative conflicte strategice din relațiile internaționale contemporane. Luate împreună, această implicare militară susținută reflectă o strategie deliberată de prezență, semnalizare și descurajare. Acest lucru subliniază evaluarea Washingtonului conform căreia Marea Chinei de Sud constituie o arenă critică în competiția strategică în evoluție dintre Statele Unite și China, unde se intersectează postura militară, interpretarea juridică și managementul alianțelor. Deși disputa privind bazinul continuă de iure, controlul de facto este exercitat de China. Un guvern autoritar care nu trebuie să se concentreze pe alegeri succesive poate

planifica cu decenii înainte. Proiectul de afirmare a controlului asupra Mării Chinei de Sud este o ilustrare excelentă a strategiei politice chineze - o serie de acțiuni aparent ne semnificative care, de-a lungul anilor, produc un efect cumulativ și spectaculos. Această strategie este caracteristică operațiunilor din zona gri, unde coerciția este aplicată sub pragul conflictului deschis. După cum a remarcat Institutul Regal al Serviciilor Unite, astfel de activități reprezintă ”o amenințare clasică a zonei gri, activitatea flotei din umbră rămâne sub pragul conflictului armat, dar dincolo de raza de acțiune efectivă a forțelor de ordine” [3]. Desfășurarea milițiilor maritime chineze și a altor nave cvasi-civile exemplifică această abordare, permițând Beijingului să exercite influență, să conteste rivalii și să consolideze controlul, evitând în același timp confruntarea militară directă.

Surse:

[1] <https://en.people.cn/n3/2016/0720/c90000-9088897.html>

[2] <https://www.scmp.com/news/china/military/article/3344474/record-chinese-maritime-militia-deployed-south-china-sea-2025-us-report>

[3] <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/old-ships-modern-menace-how-tackle-worlds-shadow-fleets>

CAPACITATEA DE DESCURAJARE - ESENȚIALĂ ÎN EUROPA

Somnambulii sunt din nou la cârma Europei!

Dr. Jean MARSIA (Belgia)

Trebuie menționat că în 2026, menținerea păcii prin dreptul internațional este și mai iluzorie decât în 1914. În 2002, Statele Unite ale Americii au reziliat Tratatul privind rachetele antibalistice¹, care menținuse stabilitatea descurajării nucleare din 1972. Împreună cu Rusia, acestea au abrogat Tratatul privind forțele nucleare intermediare, în 2019. Tratatul privind interzicerea testelor nucleare a fost denunțat de Rusia în 2023. Noul tratat START (New START)², care limitează arsenalele nucleare, s-a încheiat pe 05 februarie 2026. China, India, Pakistanul, Coreea de Nord și Israelul, care dețin arme nucleare, nu sunt obligate prin niciun tratat.

Doar capacitatea de descurajare poate menține pacea

Prin urmare, a avea o capacitate de descurajare este esențială pentru menținerea păcii. Descurajarea înseamnă a ști cum să-i convingi pe potențialii agresori că vom fi pregătiți să folosim arme de distrugere în masă în cazul unui atac

Sursa: <https://defense.info/global-dynamics/2025/02/what-future-for-the-eu-in-the-post-ukraine-international-order/>

¹O rachetă anti-balistică este o rachetă care poate fi lansată pentru a contracara un ICBM nuclear sau nenuclear. ICBM-urile pot fi interceptate în trei faze ale traiectoriei lor: faza de lansare, faza intermediară sau faza terminală. O rachetă balistică intercontinentală (ICBM) este o rachetă balistică cu o rază de acțiune mai mare de 5.500 de kilometri, concepută în principal pentru lansarea armelor nucleare (lansarea unuia sau mai multor focoașe termonucleare). Armele convenționale, chimice și biologice pot fi, de asemenea, lansate cu o eficacitate variabilă, dar nu au fost niciodată desfășurate pe rachete ICBM.

²New START a fost un tratat de reducere a armelor nucleare între Statele Unite și Rusia, cu denumirea oficială de Măsură pentru reducerea și limitarea suplimentară a armelor ofensive strategice. A fost semnat pe 08 aprilie 2010 la Praga și, după ratificare, a intrat în vigoare pe 5 februarie 2011. New START a înlocuit Tratatul de la Moscova (SORT), care urma să expire în decembrie 2012. Acesta a urmat tratatului START I, care a expirat în decembrie 2009; tratatului START II propus, care nu a intrat niciodată în vigoare; și tratatului START III, pentru care negocierile nu au fost niciodată încheiate. Tratatul prevedea reducerea la jumătate a numărului de lansatoare de rachete nucleare strategice. De asemenea, prevedea instituirea unui nou regim de inspecție și verificare, care să înlocuiască mecanismul SORT. Nu a limitat numărul de focoașe nucleare inactice din punct de vedere operațional care pot fi stocate, un număr de ordinul miilor. Pe 21 februarie 2023, Rusia și-a suspendat participarea la New START. Cu toate acestea, nu s-a retras din tratat și a clarificat că va continua să respecte limitele numerice prevăzute în tratat. Pe 05 februarie 2026, tratatul a expirat oficial.

asupra intereselor noastre vitale. Aceasta este pentru a afirma că vom face uz de dreptul la autoapărare. Franța este singura țară europeană care are o descurajare autonomă, deoarece, pe de o parte, constituția celei de-a Cincea Republici, din 04 octombrie 1958, a stabilit un lanț de comandă care mergea de la șeful statului, comandantul suprem al forțelor armate, până la cele mai joase eșaloane militare; pe de altă parte, datorită eforturilor lui Pierre Mendès-France, apoi ale lui Charles de Gaulle și ale succesorilor săi. Franța are o forță de atac, eficientă din 1964 pentru componenta aeriană și din 1972 pentru componenta submarină³.

Spre deosebire de NATO, care urmează doctrina nucleară a răspunsului gradat, adoptată în 1962 de Statele Unite ale Americii, astfel încât mii de arme nucleare americane pot fi utilizate în funcție de nivelul de amenințare prezent, Franța descurajează de la cei slabi la cei puternici, pe baza celor 290 de focoase nucleare⁴ ale sale. Cele 4 submarine nucleare cu rachete balistice ale sale transportă fiecare câte 16 rachete balistice cu o rază de acțiune de aproximativ 10.000 de kilometri, fiecare purtând 6 focoase de 100 de noduri (kt)⁵. Fiecare cap este echivalent cu de 7 ori Hiroshima. Cele două escadrile Rafale ale sale, înarmate cu 54 de rachete de croazieră, care transportă un focos de 250 până la 300 de noduri (de 20 de ori Hiroshima) până la aproximativ 500 de kilometri, ar servi la emiterea unui ultim avertisment și la deschiderea unui dialog strategic. Fiind, dacă este necesar, pregătită să răspundă fără întârziere la un atac asupra intereselor sale vitale, Franța poate descuraja.

Dacă calculul meu este corect, capacitatea de atac a Franței este echivalentă cu de 3.768 de ori mai mare decât Hiroshima. Este de înțeles de ce Putin i-a spus lui Chirac că Franța și cei 70 de milioane de locuitori ai săi sunt sanctuare, dar că descurajarea franceză nu se extinde la Europa. Voi reveni asupra acestui aspect.

Gândirea strategică a președinților succesivi ai Republicii Franceze a evoluat de la de Gaulle. În discursul său din 2020 de la École Militaire, Macron a vorbit în termeni generali despre dimensiunea europeană a intereselor vitale ale Franței. Pe 02 martie 2026, pe Île Longue⁶, lângă Brest, care este baza submarinelor cu rachete balistice nucleare, Macron a început prin a observa că amenințarea rusească a crescut: rachetele balistice Iskander sunt desfășurate în Königsberg-Kaliningrad de câțiva ani; rachetele hipersonice Orechnik sunt desfășurate în Belarus, de la sfârșitul anului 2025. El a adăugat că Rusia dezvoltă rachete cu propulsie nucleară care ar trebui să zboare fără limită de timp și torpile nucleare, pe care intenționează să le trimită în spațiu. El a mai spus că, China lui Xi dorește să aibă tot atâtea arme ca Statele Unite ale Americii, că India, Pakistanul și Coreea de Nord își sporesc forțele strategice și că au avut loc conflicte armate, sub pragul nuclear, între India și China, apoi între India și Pakistan.

Pentru Macron, revenirea lui Trump la putere la 20 ianuarie 2025 a făcut protecția NATO mai puțin sigură pentru Europa și a determinat Franța și Regatul Unit să semneze, la 10 iulie 2025, Declarația Northwood privind coordonarea forțelor lor nucleare⁷.

La 02 martie 2026, Macron a reamintit, de asemenea, eforturile depuse din 2017 pentru a înlocui submarinele⁸, a reînnoi rachetele și focoasele nucleare și a crește numărul acestora. El a reamintit slăbiciunea forțelor convenționale din Europa, în special pentru sateliții și radarele care detectează și urmăresc rachetele amenințătoare, pentru apărarea împotriva aeronavelor, rachetelor și dronelor, precum și pentru atacurile la mare adâncime, ceea ce evită trecerea prea rapidă a pragului nuclear. Problema este că descurajarea franceză se ridică la peste 7 miliarde de euro pe an, adică o treime din cheltuielile pentru echiparea forțelor sale armate. Starea dezastruoasă a finanțelor publice franceze face imposibilă o creștere drastică a bugetului apărării: potrivit lui Mathieu Pigasse, în două mandate de cinci ani ale domnului Macron, datoria publică ar fi crescut cu 1.000 de miliarde de euro, iar un milion de francezi în plus ar fi căzut sub pragul sărăciei.

Renașterea somnambulismului?

Domnul Macron este conștient că nu are mijloacele necesare pentru a-și pune în aplicare politica de apărare și că forțele sale convenționale vor rămâne anemice. De aceea, în schimbul unui efort sporit din partea partenerilor din aceste domenii, el a oferit, pe 02 martie, să extindă în Europa protecția pe care forța sa de atac o oferă Franței, în special prin dispersarea forțelor aeriene strategice în adâncul continentului european, prin permiterea vizitelor în locuri strategice și prin organizarea de exerciții comune. Potrivit lui, acest lucru le-ar permite europenilor să-și recapete controlul asupra propriului destin, contribuind în același

³Nu mai are o componentă terestră.

⁴Dl. Macron a declarat pe 02 martie 2026 că dorește să mărească acest număr.

⁵100 kt (Knots) = 185.2 Kilometri/oră

⁶Vezi Louis Gautier, " La dissuasion avancée : Emmanuel Macron a-t-il européénisé la doctrine nucléaire française ? " (Descurajare avansată: A europeanizat Emmanuel Macron doctrina nucleară franceză?) și discursul integral al lui Macron de la Île Longue în *Le Grand Continent*, 2 martie 2026, Arhivele Jean Marsia.

⁷Marea Britanie a decis în 2021 să-și mărească arsenalul nuclear cu 40% pentru a avea 260 de focoase nucleare desfășurate.

⁸Invincibilul, aflat în construcție la Cherbourg, va pleca în 2036.

timp la descurajarea NATO, potrivit lui, în conformitate cu Declarația de la Ottawa a Consiliului Atlantic, din 1974, și cu comunicatul reuniunii Consiliului Atlantic de la Varșovia, din 2016. Nu am aceeași interpretare a acesteia.

Pe de o parte, această extindere este contradictorie cu faptul că Franța nu va împărtăși definiția intereselor vitale, decizia finală, nici planificarea, nici implementarea acesteia. Pe de altă parte, Macron se prefacă că nu știe că Putin i-a spus lui Chirac că este convins că un președinte francez nu va risca distrugerea Lyonului pentru a proteja Tallinn-ul, a Marsiliei pentru a păstra Riga și a Bordeaux-ului pentru a garanta Vilnius-ul. Putin este încă la putere și, din câte știu eu, nu și-a schimbat părerea.

Domnul Macron neagă această realitate, pare să prefere să fie somnambul, conform expresiei profesorului Clark. Cartea sa, publicată acum doisprezece ani⁹, a arătat cum, în cinci săptămâni, după asasinatul de la Sarajevo din 28 iunie 1914, lumea s-a cufundat într-un război care a ucis milioane de oameni, a pus capăt a trei imperii și a început declinul Europei, deoarece conducătorii ei de atunci mergeau spre pericol ca niște somnambuli. Alți somnambuli, inclusiv Chamberlain și Daladier, au făcut inevitabil al Doilea Război Mondial, de la negocierea Tratatului de la Versailles, în 1919, până la Pearl Harbor, în 1941, trecând prin München, în 1938. Alții, în special Stalin, Roosevelt, Truman și Churchill, la Yalta și Potsdam în 1945, au creat condițiile pentru izbucnirea Războiului Rece, în 1946, care a fost rece doar în Europa: a făcut nenumărate victime în Asia, Africa și America Latină. Când implozia URSS i-a pus capăt, în 1991, alți somnambuli, americani, ruși, chinezi și europeni, în loc să instaureze o guvernare mondială mai eficientă decât cea a Națiunilor Unite pentru a asigura menținerea păcii, au început revenirea la război, inițial hibridă, pe care Putin, invitat la Conferința de Securitate de la München, a inițiat-o pe 09 februarie 2007. De atunci, lumea a mers din rău în mai rău. Somnambulismul pare contagios

Pe 02 martie 2026, Macron și Merz au anunțat înființarea unui grup de coordonare la nivel înalt, deși președintele francez rămâne singurul care poate decide. Acest lucru reduce capacitatea de descurajare a Franței, deoarece potențialii agresori încep să se îndoiască de faptul că președintele francez va fi pregătit fără întârziere să utilizeze arme de distrugere în masă în cazul unui atac asupra intereselor vitale ale țării sale. El riscă să piardă timpul consultând cancelarul, precum și șefii de guvern din Polonia, Olanda, Belgia, Grecia, Suedia, Norvegia și Danemarca, care au declarat că se alătură dialogului cu Franța, după ce aceasta le-a permis partenerilor săi să participe la exerciții și a anunțat că avioanele forțelor strategice ar putea fi staționate la aliați. Aceștia din urmă speră, fără îndoială, la fel ca prim-ministrul danez, "să aibă un acces mai bun la informații și decizii strategice", ceea ce riscă să slăbească și mai mult descurajarea franceză. Prin urmare, șeful guvernului belgian consideră în mod eronat că abordarea "face parte din consolidarea securității și apărării europene".

Nu numai că somnambuli din Consiliul European nu fac suficient pentru a implementa recomandările rapoartelor Letta, Draghi și Niinistö din 2024, pentru a opri declinul economic și științific al Europei și dependența sa crescândă, dar se dovedesc a fi periculoși pentru menținerea păcii. Este momentul ca liderii europeni să facă o întoarcere și să se convertească la Gaullism¹⁰. De Gaulle a procedat corect, ceilalți lideri europeni s-au abținut până acum să facă acest lucru. Cu toate acestea, ceea ce este valabil pentru Franța este valabil și pentru Europa. În discursul său din 27 aprilie 1965, generalul de Gaulle a subliniat că: "Din punctul de vedere al securității, independența noastră impune, în era atomică în care trăim, să avem mijloacele de a descuraja noi înșine un posibil agresor, fără a aduce atingere alianțelor noastre, dar fără ca aliații noștri să ne țină destinul în mâini."

Ce concluzie se poate trage din aceasta?

Este urgent ca cetățenii europeni preocupați de menținerea păcii să-și trezească liderii somnambuli din somnambulismul lor, altfel vom fi din ce în ce mai în pericol, dependenți și săraci.

Descurajarea europeană necesită o viziune comună asupra amenințărilor reprezentate de potențialii adversari, inclusiv Rusia, China, Turcia și acum Statele Unite ale Americii, precum și o doctrină comună privind modul de confruntare a acestor amenințări. Viziunea și doctrina pot fi definite doar de o Europă unită politic, suverană, autonomă și independentă. Vetourile repetate ale Ungariei, în special pentru că nu mai este singura disidentă, arată că, Consiliul European nu merge deloc pe această cale.

Cu toate acestea, fără un stat european, fără un președinte european ales prin vot universal direct în două tururi, nu va exista în Europa securitate colectivă, apărare comună, descurajare. Doar un astfel de președinte ar putea convinge potențialii agresori că vom fi pregătiți să folosim arme de distrugere în masă dacă interesele noastre vitale sunt prejudiciate. Problema modului de dobândire a acestora se va pune în termeni concreți doar atunci când va fi instituit un lanț de comandă politico-militar european, de la șeful

⁹Christopher M. Clark, *Somnambuli: Cum a intrat Europa în război în 1914*, Londra, Penguin Books, 2013, traducere de Marie-Anne de Bérubé, *Les Somnambules. Vara anului 1914: Cum a mers Europa spre război*, Paris, Flammarion, 2015.

¹⁰Principiile și politicile lui Charles de Gaulle, caracterizate prin conservatorismul, naționalismul și susținerea unui guvern centralizat.

statului, comandantul șef al forțelor armate, până la cele mai joase eșaloane militare, pe baza unei constituții federale. Ceea ce a făcut Franța în anii 1960, Europa ar putea face din nou.

O Europă federală ar putea pune capăt declinului nostru economic și științific și ar putea reduce vulnerabilitățile noastre, făcând ca binele comun european să prevaleze asupra intereselor particulare ale statelor naționale, astfel încât Europa să poată trăi în pace într-o lume din ce în ce mai nesigură. S€D nu disperă să obțină acordul unui prim guvern european pentru a iniția procesul federativ și se angajează să sprijine eforturile acestuia.

Biografiile autorilor**Emilia STEFANKIEWICZ (Polonia)**Educație:

- Octombrie 2020 – Iulie 2023 Universitatea din Varșovia, Licență în Arte, Studii Americane Interdisciplinare în Limba Engleză;
- Ianuarie 2023 – Mai 2025 Master în Arte Liberale, Relații Internaționale, Universitatea Harvard;
- 01 septembrie - 30 noiembrie 2021 Academia Europeană de Diplomatie - a colectat știri din lumea politicii și diplomației, a ajutat la organizarea a 3 cursuri de formare în domeniul diplomației, a desfășurat activități administrative și de birou.

Certificate:

- Certificat în limba engleză avansată - aprilie 2019, Sindicatul Local de Examine al Universității din Cambridge;
- Masterclass în Competențe Diplomatice - aprilie 2021, Academia Europeană de Diplomatie, Varșovia;
- Formare Excellence-in-ReSTI – ianuarie - iunie 2021, Universitatea Charles, Praga;
- Certificat în Diplomatie Internațională - iulie 2022, Academia Diplomatică Internațională Washington, DC;

- Politică cetățenească în America: Opinia publică, alegeri, grupuri de interese și mass-media - decembrie 2022, HarvardX.

Experiență:

- 12 ianuarie – 30 aprilie 2022 - Cercetător asociat "Strategie de diplomatie publică pe termen lung pentru abordarea tensiunilor din relația dintre SUA și China" proiect Harvard Belfer Center;
- 10 decembrie 2021 - 3 mai 2022 - Stagiară Jane Timken pentru Ohio;
- 24 februarie - 24 mai 2022 - Stagiară Fundația Casimir Pulaski - A pregătit o bază de date cu 560 de senatori și europarlamentari polonezi, a cercetat operațiunile militare din Ucraina, a colectat informații despre peste 10 decizii ale autorităților Uniunii Europene după izbucnirea conflictului, a obținut doi sponsori pentru conferința anuală a Forumului de Securitate de la Varșovia;
- 21 ianuarie - 30 aprilie 2025 - Observator profesionist în biroul congresmanei Beth van Duyne
- 1 august 2025 - Prezent - Coordonator de program "Descurajare integrată americană" Consiliul pentru Afaceri Mondiale din Miami - A coordonat proiectul axat pe strategiile de descurajare ale SUA și NATO, a redactat note analitice și documente informative privind postura de apărare a SUA, a colaborat cu experți seniori și factori de decizie pentru a promova dialogul strategic SUA-Europa Centrală și de Est.

Vasileios VLACHOS (Grecia)

Este expert în domeniul securității cu o vastă experiență în domeniul corporatist, al ospitalității și al protecției la evenimente. Are experiență dovedită în evaluarea riscurilor, prevenirea pierderilor și conducerea echipelor. Are competențe în gestionarea diverselor operațiuni de securitate pentru hoteluri de lux, stațiuni și întreprinderi private, asigurând în același timp conformitatea cu standardele internaționale de siguranță. Are o vastă experiență în operațiuni și supraveghere de securitate, evaluarea riscurilor și gestionarea incidentelor, protecția VIP-urilor și a directorilor, strategii de prevenire a pierderilor, sisteme CCTV și de control al accesului, conducerea și instruirea echipelor, răspuns la crize și situații de urgență.

A urmat și a absolvit numeroase studii de specializare în țară și în străinătate și a obținut licențe și certificate de absolvire în diverse domenii, cum ar fi: Managementul riscurilor de securitate, Primul ajutor psihologic (Universitatea Johns Hopkins/SUA), Înțelegerea și gestionarea stresului din munca polițienească (Universitatea din Toronto/Canada), Certificare de manager COSHH (The Knights of Safety), Informații open-source (Institutul de Guvernare din Basel/Elveția), Certificat în pregătirea pentru dezastre (Universitatea din Pittsburgh), Curs de instruire HB1143 în siguranța armelor de foc (Asociația pentru Drepturile Civile din Washington/SUA).

Gargi AWASTHI (India)

Este dedicată sprijinirii comunității prin utilizarea expertizei din domeniu pentru a impulsi schimbarea. Este competentă în conceperea și gestionarea sistemelor de colectare a informațiilor pentru colectarea datelor despre politici și impact. Are excelente abilități interpersonale, analitice și de comunicare publică.

Licență în Tehnologie, Inginerie Mecanică, la Universitatea Chandra Shekhar Azad din Kanpur.

Are experiență la Națiunile Unite, ISPPR, ca analist de politici și diplomat, New Delhi, din decembrie 2022 până în prezent.

A participat la negocieri multilaterale privind inițiativele de securitate regională sponsorizate de Națiunile Unite. A organizat întâlniri cu oficiali guvernamentali străini pentru a discuta domenii de interes reciproc.

A participat la elaborarea și actualizarea planurilor de comunicare în criză pentru a gestiona diverse situații. Este implicată în activități de diplomatie publică, cum ar fi briefing-uri, interviuri, prelegeri și ateliere concepute pentru studenții interesați să afle mai multe despre carierele în Serviciile Externe.

Abdullah KHALID (Regatul Unit)

Consilier pentru guvernanta — Geopolitică și securitate regională | Masterat, Studii de război și pace.

Specializat în medii fragile și afectate de conflicte, precum Afganistan și Asia Centrală și de Sud. El a conceput Consiliul de Tranziție Incluziv din Afganistan, integrând părți interesate cheie din sectoarele politic, de securitate și al societății civile. Abdullah dezvoltă cadre strategice orientate spre viitor care conectează guvernanta, securitatea regională și amenințările transnaționale, oferind consultanță guvernelor și organizațiilor cu privire la atenuarea riscurilor, reziliență și stabilitate pe termen lung.

Aldo MUNGO (Belgia)

Specialist în studii strategice și doctrina utilizării forțelor aeriene, cu o expertiză acumulată de-a lungul a peste treizeci de ani în jurnalismul specializat în apărare.

După finalizarea studiilor în științe politice și relații internaționale la Universitatea Liberă din Bruxelles (ULB), s-a orientat rapid către sectorul apărării și armamentului. În 1984, a fondat revista lunară Carnets de Vol, dedicată aviației militare, pe care a condus-o și s-a mutat la Paris, în 1986. Din 1989, a ocupat funcția de redactor-șef și editorialist al revistei lunare Armées & Défense (ediția franceză a revistei israeliano-americane Defense Update).

Ambele publicații au devenit rapid referințe esențiale în cercurile militare, industriale și instituționale. A deținut aceste funcții până în 2011, când s-a întors definitiv în Belgia. Expertiza sa recunoscută a dus la selecția sa ca auditor la Institutul de Înalte Studii de Apărare Națională (IHEDN) din Paris (sesiunea 1988–1989), unde și-a aprofundat cunoștințele despre politica de apărare, strategie, armament și economia apărării. În 1990, Statul Major General al Forțelor Aeriene Franceze l-a integrat într-un program de instruire avansată de șase săptămâni la Școala de Arme a Forțelor Aeriene SUA, ca parte a exercițiului Red Flag de la Baza Forțelor Aeriene Nellis (Nevada). Integrat într-un detașament francez, a participat la misiuni intensive și realiste de antrenament aerian de luptă, beneficiind de instrumente de analiză a performanței în timp real (RFMDS) de ultimă generație și de acces la vaste domenii de antrenament, inclusiv zone clasificate.

Astăzi, Aldo-Michel Mungo este încă considerat unul dintre principalii experți civili în doctrina militară a utilizării vectorilor aerieni. Analizele și contribuțiile sale se concentrează în principal pe dezvoltările strategice, tactice și tehnologice în domeniul puterii aeriene și al apărării.

Vasile Alexandru ARDELEAN (România)

Educație:

a. 3 octombrie 2022 – 20 iunie 2025 - Cluj Napoca, România - Specialist în Științe Politice, Facultatea de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai;

- Politică Externă și Relații Internaționale
- Instituții Europene și Guvernanță Multinivel
- Politici Publice și Afaceri Europene
- Diplomatie și Negocieri Internaționale
- Geopolitică și Securitate Internațională
- Drept Internațional European și Public
- Analiză Politică și Dezvoltare Strategică
- Comunicare și Advocacy Instituțional
- Proiecte Europene și Management Instituțional
- Gândire Critică, Cercetare Socială și Scriere Academică

b. 1 octombrie 2025 – în curs de desfășurare - București, România, Specialist în Analiza și Rezolvarea Conflictelor, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

- Studii aprofundate în drept internațional public, oferind cunoștințe despre mecanismele juridice implicate în gestionarea conflictelor internaționale.

- Analiza studiilor regionale, inclusiv a vecinătății strategice a

UE, pentru a înțelege contextele geopolitice și regionale.

- Cursuri de analiză a conflictelor și modele de rezolvare a conflictelor, dezvoltând abilități practice în interpretarea și rezolvarea disputelor internaționale.
- Explorarea temelor majore ale politicii mondiale, pentru a aprofunda dinamica relațiilor internaționale contemporane.
- Învățarea teoriei relațiilor internaționale, contribuind la dezvoltarea unei perspective interdisciplinare între drept, științe politice și analiză strategică.
- Dezvoltarea unei perspective critice și integrate asupra cooperării internaționale și a strategiilor de rezolvare a conflictelor în mediul global.

Experiență profesională:

- Primăria Șimleu Silvaniei – România, Stagiul Administrație Publică – 3 aprilie 2023 – 24 aprilie 2023
- Ministerul Afacerilor Externe – București, România, Departamentul Africa de Nord și Orientul Mijlociu
- Stagiul la MAE – Africa de Nord și Orientul Mijlociu – 20 iulie 2025 – 20 septembrie 2025

Experiență internațională:

- 10 iunie 2024 – 30 octombrie 2024 - Work and Travel, Statele Unite ale Americii

Programe de mobilitate internațională:

- 20 iunie 2021 – 10 iulie 2021 - Erasmus+ Educație și Formare Profesională (VET), Spania;
- 27 aprilie 2025 – 4 mai 2025 - Schimb de tineri Erasmus+, Spania;
- 22 mai 2025 – 29 mai 2025 - Curs de formare Erasmus+, Estonia;
- 7 iulie 2025 – 15 iulie 2025 - Schimb de tineri Erasmus+, Spania.

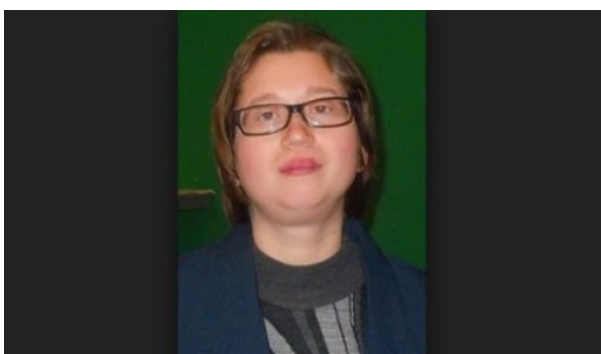
Andrei TÎCU (România)

Masterand în specializarea Tehnici Diplomatice, în cadrul departamentului RISE al Facultății de Istorie, Universitatea din București. Deține o licență în Relații Internaționale și Studii Europene de la Universitatea Ovidius din Constanța. A efectuat stagii de practică la Ministerul Apărării al Republicii Moldova, în cadrul Direcției de Cooperare Internațională și la Institutul European de Studii Politice din Moldova. Este specializat în domeniile studiilor de securitate și relațiilor internaționale, cu accent pe politica externă a Federației Ruse în Europa de Est.

Federico BORDONARO (Italia)

Federico Bordonaro a ținut prelegeri de geopolitică și istorie est-europeană la universitățile Webster (Viena) și Sapienza (Roma). A predat geopolitică la Centrul de Excelență pentru Unitățile de Poliție de Stabilitate (COESPU) și este autor de cărți și articole academice despre teoria geopolitică și politica de securitate europeană. Este fondatorul și administratorul forumului de discuții Geopolitică de pe LinkedIn și membru al comitetului editorial al revistei italiene Geopolitica.

Mona AGRIGOROAIEI (România)

A absolvit Științe Politice - licență și master în Marketing și Comunicare Politică la Universitatea "Al. Ioan Cuza" din Iași. În 2023 a absolvit și un al doilea master "Securitate și Diplomatie" la SNSPA, București. În timpul studiilor la SNSPA, a urmat un stagiul de practică la "Centrul pentru Prevenirea Conflictelor și Avertizare Timpurie". Este specializată în cercetare academică și explorarea temelor politice și de securitate din Balcanii de Vest, publicând mai multe analize în mass-media din

această zonă, în diverse ziare din Albania, Kosovo, Macedonia de Nord. De asemenea, a publicat două cărți de poezii în limba albaneză la Priștina, Kosovo, în 2014 și 2022.

Radosław SZCZEPAŃSKI (Polonia)

Funcționar în administrația publică și sociolog cu mulți ani de experiență în sectorul ONG-urilor. Interesele sale profesionale includ sociologia conflictelor armate, apărarea civilă și combaterea radicalizării în regiunile Orientului Mijlociu și Europa Centrală și de Est. Fost expert marinar al Unității de Informații Electronice Navale din Marina Poloneză. În ceea ce privește drepturile de autor, nu a adăugat nicio imagine la articol și ne-a abilitat să alegem o imagine sugestivă.

Mattia Giacinto De SIMEONE (Italia)

Analist geopolitic italian, deține licență în afaceri internaționale și diplomatice de la Universitatea din Bologna și urmează un master în relații internaționale și europene la Universitatea din Parma. Colaborează frecvent la mai multe reviste de geopolitică și a publicat numeroase analize despre securitatea europeană, rivalitățile geostrategice din Orientul Mijlociu și expansiunea turcă în Mediterana extinsă.

Colonel (Ret.) dr. Jean J. Marsia (Belgia)

Este președintele Societății Europene de Apărare INPA (S€D). A absolvit în 1975 Școala Regală Militară din Bruxelles, obținând o diplomă de master în Științe Sociale și Militare. După mai multe posturi în corpul logistic al forțelor terestre, a obținut o diplomă de master în Științe Administrative. A fost apoi selectat pentru Școala de Administrație Militară. A servit în Statul Major General al Apărării în mai multe poziții legate de gestionarea resurselor financiare și achiziții. În 1999, a devenit consilier al ministrului Apărării, responsabil în principal de achiziții militare, cercetare științifică și educație. În 2003, a fost numit director al Școlii Regale Militare, unde a servit până la pensionarea sa în 2009. Apoi a devenit doctorand la Universitatea Liberă din Bruxelles. Din ianuarie 2013 până în octombrie 2014, a fost consilier pe probleme de apărare al prim-ministrului belgian. În 2015, a devenit doctor în științe politice la

Universitatea Liberă din Bruxelles și doctor în științe sociale și militare la Școala Regală Militară. De la sfârșitul anului 2015, este președinte fondator al Societății Europene de Apărare, o asociație internațională non-profit care lucrează pentru revigorarea uniunii politice a Europei și pentru realizarea unei apărări europene eficiente, mai adaptată la partajarea sarcinilor și la riscul internațional inerent NATO.

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

Este inginer aeronautic și în timpul studiilor doctorale a fost admis în Proiectul SmartSPODAS - "Rețea transnațională pentru managementul integrat al cercetării inteligente doctorale și postdoctorale în domeniile "Științe Militare", "Securitate și Informații" și "Ordine Publică și Securitate Națională" - Program de formare continuă pentru cercetători de elită - "SmartSPODAS", participând în acest context la diverse activități de cercetare, printre care se numără și cele organizate de CRISMART în Suedia. În prima parte a carierei sale, a ocupat diverse funcții de conducere în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene, iar în a doua parte a carierei, a ocupat funcții de conducere și execuție în cadrul Ministerului Apărării Naționale. A participat la diverse activități de cooperare la nivel național și internațional, acumulând experiență profesională în domeniul relațiilor internaționale și geopoliticii. A desfășurat activități didactice în mediul academic (studii universitare de licență și postuniversitare).

PULSUL GEOSTRATEGIC

EDITORI

Pompilia VLĂDESCU
Stelian TEODORESCU

Începând cu decembrie 2010 Pulsul Geostrategic este înregistrat în catalogul internațional Index Copernicus Journal Masters List. Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acord. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei. Opiniile și ideile exprimate în conținutul articolelor reprezintă punctul de vedere al autorilor.

SCANEAZĂ
PENTRU A ACCESA:
pulsulgeostrategic.ro

RIEAS Research Institute for European and American Studies

STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE

